

Pszichoaktív nyelvszerek

- Nextepp Béla ▶ DÉJA VU 5
- Vécsei Márton ▶ [Kié ez a kastély?...] 7
- Pál Dániel Levente ▶ vörös-zöld tanulmány 12
- Barta András ▶ A vidéki fiatalok Budapesten
folytatódnak 13
- Mézes Gergely ▶ Füstkarikák 18
- Tárnok Alfonz ▶ Gyomorideg 22

Permutáció

- K. Tóth László ▶ Versek 51
- Havasi Attila – K. Tóth László –
Anna Klubescheidt ▶ Mozart-variációk 55
- Keresztesi József ▶ A Szőronya Emlékzenekar
dalszövegeiből 60
- Nagy Ildikó ▶ Egy pénteki nap 63
- Képes Gábor ▶ Rekuzé 66
- Pál Dániel Levente ▶ magánügyek 67
- M. József Karcsa ▶ Versek 68
- Batári Gábor ▶ Du Anaconde Nagy Viadalja 69
- Középkor – reneszánsz – kora újkor ▶ Zsámboky János:
Orvosképmások (1603) 74

Moduláció

- Halmai Tamás ▶ Haza a versben 87
- Kőváry Ágnes ▶ Hogy tempóz Ady? 93

Coda

- Ambrose Bierce ▶ Staley Fleming hallucinációja 99

Rutkai Bori vagyok.

Képzettségem szerint vizuális kommunikáció tervezője.

Praktikusan inkább énekelek, és kézen fogva kis együttesemmel kerülgetjük az aknákat és a hagnikat.

Ezeket dolgokat csináltam eddig: festés, rajzolás, művészi horgolás, fotózás, rajz- és videofilm készítés, képregényezés, vendéglátózás, és felejthetetlen alakítás.

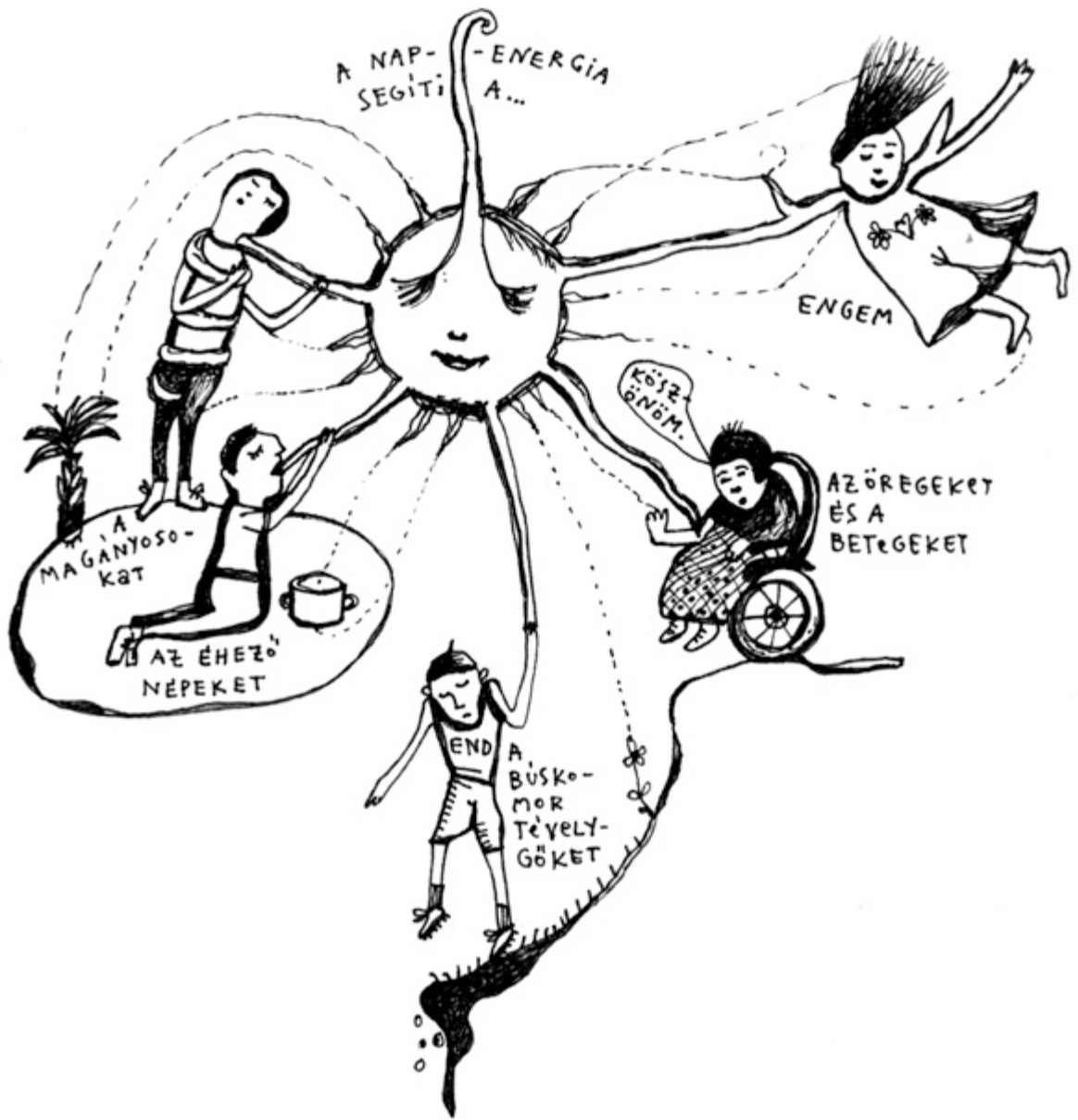
2003.októbere óta bevallottan is oxigénfüggő vagyok.

(A napsugár-dependenciát már korábban diagnosztizálták.)

Rutkai Bori

KÉPJEGYZÉK

- 3. o. A napenergia segíti a...
- 11. o. Az egyik szomorú a másik alszik
- 49. o. Iriszefűtulpán
- 52. o. Discoduo
- 54. o. Én vagyok a falusi csönd
- 59. o. Macska és halál
- 64. o. Csönd
- 66. o. Közös hála
- 68. o. Oh! Ma így száradt meg a hajam
- 73. o. A pokol kapuja egy virág tüzes szirmai közt él a halál
- 85. o. Iránytű
- 92. o. Egy angol
- 94. o. Hideg ellen
- 97. o. Turizmus

Pszichoaktív nyelvszerek

*Fekszem kisszobám szőnyegén és homokóra
szeretnék lenni.*

De ki lenne bennem a homoK?
Vagy kiben lennék én homoK?

*Száll a kenderfüst, száll, száll, meleg derút,
oltalmat ad.*

Okosít is, mondják, akik próbálták.

*Vigyázó szemetek Ajax¹ városára vessétek,
jó takácsok szőnek színes álmot ott.*

Ázott őszi ős-szag,
letépi magát rólam,
mint láncról, a vágy.

*A regék is így születnek,
üveg-búra, bánatra.*

Ha nagy leszek, szitakötő-hóhér leszek.

Öl és öl és öl és öl.

A hiányzó öl-öltés megöltése, elömlése, meg-ömlése .

*A minap elügettem magam mellett,
s kihulltak zsebemből lábam elé a kérdőjelek.*

*Péter, a művelt felsőszomszéd, tegnap reggel
kiment a Bükkbe, s két (2) kötéllel felakasztotta
magát. Iratai példás rendben a zsebekben.*

*Ha megdöglesz, a liba se fingik utánad!
magyarázta tükörképem.*

¹ Ajax Amsterdam, holland focicsapat

*Fölösleges úgy ugrálnod, mint a kolozsvári költő!
Ha gálickőnek születted, az leszel ugrálás nélkül is.*

s így folytatta reggeli ugró-csuklógyakorlatait:

*A mondatok banditái a banditák mondatai,
bandatok és monditák.*

Mondtak ennél már sokkal okosabbat is, sokan. Vannak írók, akik reggelire, meg vacsorára is ugyanazt írják.

A tenger mindig meztelen, alul-fölül kék-zöld
nemrég találkoztam a medúzákkal.

– Szervusztok, medúzák!
köszöntem nekik.
Hát hogy duzzadtok, mint duzzadtok?

Jaj, mondták ők, csak halkán velünk, mert
összekuszálódunk.

– Idehallgassatok, sustorogtam, lakik a szívemben egy Tigris,
ne kérdezzétek, hogy mi az.
Szörnyen erős
és nagy,
időnként alig bírok vele,
mindig bosszút áll, de azért nem rosszindulatú,
olyasvalami,
mint a cápa, igen.

Na, hallj oda! hitetlenkedtek. S azt tudod-e már, hogy
Istenországnak mi a fővárosa?
kérdették tőlem a medúzák.

– Istenországnak? Nem, nem tudom.

– Miért?

– Vagy Klausenburg?²

² Transzilvánia transznyavalyás fellegvára, magyarul Kolozsvár. Románul Cluj (kluzs).

[Kié ez a kastély?...]

*automatikus írás**

Kié ez a kastély? Egyre nehezebben emelem a lábaimat. Miért is meri kitölteni az egész lapot, lapkezdéstől lapzártáig. Most ezt nem írom le. Gyöngé szorítás a tüdőmben. Lehet valami benne, nem csak rajta, vagy akívül. Nem merem leírni a nevét. Nem fogtam meg a melleit. Volt rá elég vágy? Kaméleon és kaktusz. Festegetsz, te hülye. Mosolyog a fotón át, a fotóról, a papírról. Már meghalt. Erősödő szorítások, nyomkodások. Félelmeteink, volt, úgy is jó. Jó. Jó. Mintha már mást nem is tudna leírni, ott már egyre nehezebben jöhet ki új mondat. Hullámozás az írás, csak nem géppel. Vegyületes. Korlátok. Kiemelések tőle, gömbölyűségek, hullámok, kacskaringók, rokokózások. Kis színház. Hízás, pocak. Fénytelenfényen belüli fény. Virágok a szöveten, mint tehélen a mellbimbó. Lábujjazni. Mosott fény. Szárítások. Sötételés. Színház, hátul sötéti alak. Magaseszik egy pincér, garzon, tetőn, nem jég. Csillárokon ringatózó pór. A kandalló mögötti piszok. Zeneszó. A stukkók alól a falból, kigyók, boltív, alatta kurvák. Több fény, kevesebb. Sebesen, értelmetlen, értelmetlen. Ketten voltak a térben. Nem többen. De lehet hogy többen. Akarták csinálni azt mi nem szabad, vagy inkább máshogy mondanám tovább, az izzó sorstalanság, keztemos mielőtt találkozna a vörössel. Táborok simán semennyit sajnálkozik, hogy megérthetné, de te olyan vagy aki azért se.

Különös volt folytatni újlapon. Látom mindent, csaló mosolyukat a sorok mögött. Ketten voltak a farkot picájába dugta. Csak ennyit csinált. Ketten dugták, az orrába a dinamitot. Minidynamit. Új szám. Ugatás, már zsibbadás. Azt csak azért ezt csak ezért. Akkor máshogy hallod majd. Mert ekkor még nem halhattál. Bedugom, sikíts. Álmodban nem úgy fordultál felém. Gyenge pohén. Lépcsők, piccsádban légeső, vakarja ujjamat érzem a faszomat. Tépjed. Haragodban lefelé tépjed. Érted nekem abban az ízében sokmindenre szükségem lett volna. Most hirtelen megiettel az utókortól. Nem mintha olyan sietős volna a dolgod, de most éppen igen. Szíjja, érzed, érzed már. Először fölülről, valahogy nem így képzeltem. Sokat képzelődtem. Ketten jöttek velem, ellenem. Neked se is sok bajod lesz majd a nem merem leírni middel. Olyan, ilyen szó nincs is. Kincs is meg nem is ha van agyad. Kézsokom, uram. Kirázhatná amélyebbre kispöcső. Nem játszom tovább a férfit, a nőt, a gyereket, a tettest, a félest, az emitt meglepődött, a gyámoltalant, az árvát, a szenteskedőt, a drágát. Kezedbe, nem be, beléd simogathatom magam. Két zöld folt lesz majd a pinádon belül, de kintről mindig feketének látszik. Kezét szájához emelte, s ujjjaival szép lassan aztán gyorsuló ütemben mozgott ki-be a száján. Mélyebbre a szájába, a torkába. Cinkosa. Cinkos az anyám és mindig. Háborus zajok lenntről. Nem jön az inger, amit vártam. Farkadon is álltam. Erre képzeld azok a nagy piros buszok elindultak. Kétszer előlről majd kétszer hátulról. Szentnévre lassan leteszi a tollat, lehuzni finoman rajtad a gatyád. Ujjaim percei percenként egy centit haladnának befelé, beléd.

Megint új oldal, szokatlanul magasan. Az írás tériszony a foghúzások pszeudó érzés-

* Automatikus írás, azaz semmit nem javított benne sem a szerző, sem a korrektor. (A szerk.)

telenített kiméletlen akcióival egyszabásu. Tükör előtt benne látom, olyankor mindig egy kicsit úgy érezte összeragadtak a láb szélső ujjai. Nem is azok. Kártyatársaság. Egyre több fáradtsággal jár az öregség. Belefáradunk, de csak lassan a gödörbe. S tíz más nyelven beszélted a magyart. Kangörce volt a hangosbemondónak. Zöld lámpák alatt jártam. Locsoltam belülről kutadat. Miniverünk. Keskenyen s talán mindig ez jár majd ha hirtelen akarsz valami kedveset mondani, akkoriban ezeket nagyon igaznak éreztük megis mosolyogtak minket sokan ezért. Koma egy. Elveszetteknek hitt barátözőn. Na ki van a színpadon? Néha azért kísértetekkel is élhetsz együtt. Együttesen jártuk, barangoltuk be a női-hegyet. Gyermekkorod durcás dombjait. Ki megvonta tőled magát s kispárnával cseréltem fel a hasát. Azért legyél hát laza a népen, sok nőt szerzel majd a világ réven. A szobor megfagyott. Neki amputálták a lelkét. Kellékes mutatja be izléstelen rongyait. Azok a séták az ablakokban. Kinyitom néha magam, menynein. Harcolnál ha azt hinnéd hogy te vagy.

Megint fönt. Néha padlás is lehet. Hatalom, keresem az akaratom, hogy hatalmas hatalommal újra elkerítsem. Hisz attól még ketten vagyunk ezt ne felejtse majd el. Átválthatnál már valami más nyelvre. Ezen sokminden értendő. Letapogatható a vak szemem. Úgy veheti ki a szemeit, hogy közben láthatja az ujjáival. Kiszáradt a szám. Megijedtél, hogy nem is volt igaz. Nehezen csuszkálsz, de lehet hogy túl gyorsan egy kábulatból, a másik kábulatba. Szakadékba, a hasadra onnan lejjebb. Fektetek be a cseresznyeszedés alatti hajolást, házból hollott markolászta. Gesztenyével vártak a lépcsősor felett. Te nem énekelhetsz, de más vagy azt nem mertem írni, túl direkt, hogy zsidó. Más alapon lettem antiszemita. Szegény Nietzsche, de nehéz volt leírni, van akinek nem olyan jó nevük mint Kees van Dongennek. Másalkalommal ugyanitt, s ugyaninnen folytatom közvetítésemet. De mindig megzavarnak még befejezni sem engedik. Most könnyen beszélsz. Mondja, mikor belépett a nő. Azt hogy nő rögtön látszott rajta, s rögtönzött, tükörben látott operaelőadást játszik el nekünk, mellei lefelé himbálozásában ezen a mellen már a derékkötő sem segít. Tenyérbe illő víz. Kandallóban bújkált, ő mondta el, látod megint hazudtál nekem. Kérdezhetem nem arra viszt utunk. Pedig gyakran sétálgattunk a Kolozsi tér felé. Egy kevéske Óbuda. Könnyen hajlandó voltál, s hisz én is az voltam. Macskasírás. Különben nyugodtan lehet lassúnak lenni. Nyávog egy doboz. Nincs fantáziája. Helyeslően bolintanak. Kattog a nagyban feje felett a lámpa s egy kis jel és egy pózna korzót rajzol. Elég lesz már ne nyávogjatok kedveseim, ti mind.

Kedveseim vagytok, értitek ti jól. Tyúk. Fájt a foga. Ne gondold rá. Gonosz vagy. Jó van ezt már sokszor mondtad. Le a pipával. Ruhadísz, mandzsettagomb isten hajtókáján Magyarország. Kezed puha dagadt kezeket soha nem érintheti. Szeletekre bontva a világ érthetőbb szebb jobb, de erre persze bármelyik tornatanár alkalmazható nem nagy kunszt, egy sípszóval bármelyik rakoncátlan kölyköt ki tudja kényszeríteni a vízből. Mégpedig félreérti, de nem is az a baj, a baj ott van ha annak a gyereknek nincs annyi ereje hogy kimásson a vízből. Picasso lakásán gyűltek össze az örökösök. Akkor már sokat szónokolt és cenzurázta még a papagája gondolatait is, hisz mindig azt mondta neki: Mire gondolsz? s erre a papagája mindig azt mondta neki: Mire gondolsz? s ekkor már mindig tudta a végén is hogy a papagáj csupán csak arra gondol amire ő is hogy: Mire gondolsz?. Vége a más mint az eleje. Félreértettél, félreértettettelek. Nem mond hogy én olyan meg olyan vagyok te meg ilyen meg ilyen vagy. Az anyja nem ismert ezt a napsütést. A baj csak ott van ahogy írtam egy héttel ezelőtt, gyöngé pohénok közt elvész a disznó. Ne sírj se magadon inkább ott fogsz majd sírni abban az utcában ahol egy híve kettővel sétált kettesben. Kínzenvedés ránézni arra a kövér emberre. Még az órája is megfakult tőle. Székrekedése megfeneklett, hogy sokat nézegette az óráját. Nahát, hogy lezuhantunk megint a lapzártához. De most már loholj gondolkodni.

Kigondolni olyan világ akire amire legalább s ez nem akármi legalább. Hárman,

képzeljék hárman várnak. Aztán kellett észrevennem, hogy most már csak ketten. A kapuzáró fiatalember hiába leste árgus szemekkel az utat nem porzik e már mégse valami kis szellemecskétől. Milyen országban vesztetted el utoljára magad. Hol olvastad ezt a mondatot. Magyar mélyen belesúllyedtél a mocsárba. Ott havat látok. Neylon télapó csomag mögött gyakran hull a képzeletbeli hó. Még mindig néznek valamit. Egymás. Rohadt egy bennfenntes társaság. Szökőkútunkra még talán csak csak emlékszel. Kezeltesd te is magad szökőkútunk gyógyvizével. Maga halott, én igen, és maga. Maga, maga és maga is halott. Meghalt a leány kiabálták a színpadon. Ott azért van még egy fehér ablakkeret. Elviszem a képeidet. Bereflekszelt a hold fénye az ablakon. Kicsit tört meg, mikor meghallotta a hírt. Rothko is számításba jöhet. Ilyen fények nem is léteznek. Bal kezét homlokához emelte, az hozzásimult és azóta képtelen levenni onnan. Így kell sétálnia az utcán (nem azt a negyed történetet még nem írtam meg) homlokra tett kézzel. Mindig azt hiszi most történt az utcán a baleset. Felejtsd el, hogy feltörlöm helyetted az emberiség mocskát, azt hiszem máshogy indult. Azt azonban, hogy állandóan azt hangoztatd csak, nem vagyok hajlandó engedélyezni. Ez nem folytatható-ság. Kérdezd meg az anyádat, a fene tudja mi értelme volna. Olyan az a kövér ember, mint egy túlszűmázott Mona Lisa. Az a kert, s az a lögyakorlat. Remélem azért fényképeket nem hord magánál, mert olyan mélyre került.

Szembe szegült. Ellenült. Sötétség hiába vár, kiabáltam a végén, emigráns mindig meg fog védeni az anyukám. Ilyet nem szabad mondani: mondta az óvónéni. Hidd majd el, mondta, seggbe fog még sokszor baszni a sors hiddel drágám. Kettesben. De régi ének, történet, meghamisítódása a mesének, képtelenség minden szó. A jó és a rossz. Hülye vagy mondta és én elszégyelltem magam, na és erre mind a jó és a rossz viszonylatában. Egy tálból cseresznyéztél, a meleg tóval. Nyomokon taposol, meghomályosított nyommá válik. Az egymás fölöttiség annál jobban érvényesül minél mélyebbre nyomja az egyik lábnyom a másikat. Kezdetben alakult a hit remény szeretet hármassága de manapság egy bácsi megmondta hogy minden éppen fordítva van, s ha nem, akkor egy kicsit máshogy, mint fordítva, de inkább afelé. Napsütés fonott kertiszék. Bögre és fehér csempe. Most lett vége. Ott ült az ölembe. Faszom hátulról beléje. Dübörögve szakadtak a szőrszálak. Egy-kettő, egy-kettő, egy-kettő, egy-kettő. Most finom. Felvételeket nem illet volna megsemmisítened. Kis picse: hogy ült rám, hogy támadott, rögtön nyúlt felém. Kapta el karom. Félelmek ha csengenek. Füttyűrészletsz, akkor is addig fogsz élni míg meg nem... Elöntése a világban az érdekes és az érdektelen embereknek, oly speciálisan elrontott kormányintézkedés amelynek tudatában talán petíciót, s kérvényt népszavazásra kéne benyújtatunk. Csavaros lépcsőn rohantál fel kis kurvádhoz. Bárok és függönyök. Kukucskálás á la Barokk. Támadhatsz pináján ideáljában van még elég hely. Muslinca vadász, te, ne is áhitozz arra hogy mesterré fogadlak.

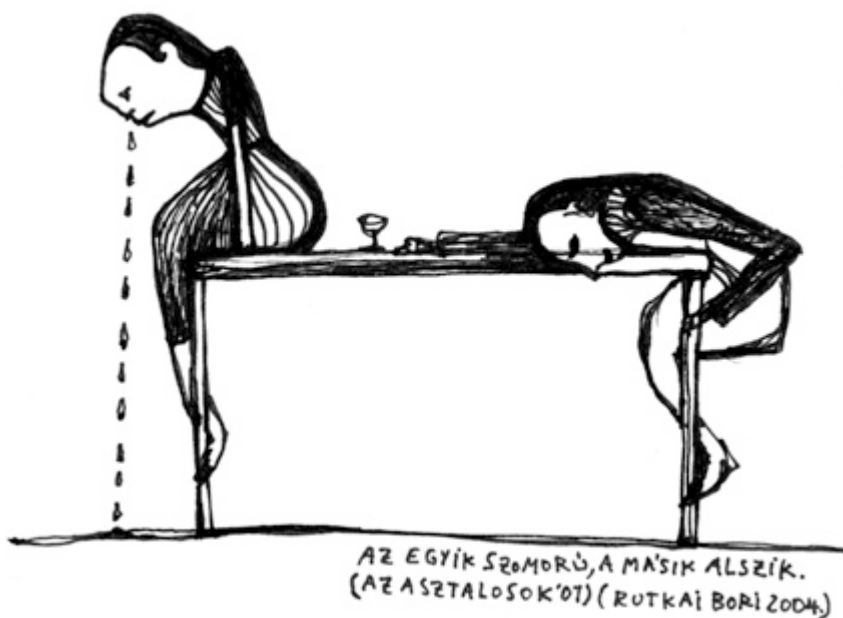
Összeolvadásom a világmindenséggel olyan szoros, hogy ezen még egy isten-ördög sem tudna változtatni. De egyetlen lábnyom bizonyosságban, a kitapintott sivatagban. Hiányzik a sötét, nosztalgizna a vak a gyógyulása után. Ha álmodik állandóan látja a napközben felgyülemlett sok csodát. Valaki szirénázik. Ha csak meg becsukja a szemét, akkor meg vibrálnak még az utolsó látvány komplementer színei. Az a berugás, mindig, de mindig engedélyt kell kérni hogy, na mivelhogy, olyan együgyű vagyok. Kezdetben pedig más elképzelései voltak és a kijózanodásba behülyült. Szegény kedvezményezett szegények. Azért néha hívjatok majd föl, írta fel a táblára. Habár mindent szét akarsz rombolni. Mert sunyi ütődött barátjával látta. Csontvázakat az erdőbe hiába hordod ki, az elefántok le fogják legelni a zsiráfok füleit. A hosszú zebrákat ezentúl zsiráfnak fogom nevezni. Egy lovascsata, egy fehér ló, egy kék szín, egy süvítés, és aztán már a nagypapa bénulása. Aztán már máshogy simogatott mindig keményebb és durvább lett az a simogatás. Majd már simogatásnak sem lehetett nevezni. Jaj ki ne nézz, kiáltotta.

Én körbenéztem nem tudtam kit néz. Ki a kisközepén áll mindig csak legutoljára gondol arra, hogy magára kellett volna néznie. Barokk távszex egy matronával, másodrangu fotón át. Ha ezt ő látná sóhajtottam. Hogy megsúgták úgy kukucskált és sajnos már látta s üzeni nem volt olyan nagy durranás, nem kell sóhajtózni utána. Mindig az a szól kezdetben és hogy sötét. Bolhacirkusz, s színész benne minden férfi és nő. Isten ki lett hagyva, pedig neki is ott a helye. A takonyban is. Ne legyetek olyan mérgesek. Dühöngő vénember bölcs sógora lehet. Kár hogy erőlteted hogy valami eszedbe jusson s közbe az igazi zörgésekre és zajokra nem is figyelt. Elvitte de nem bántotta.

Utána – kinnt felejtette mint egy szemérmetlen szardíniát. Szigorubb lehetsz magadhoz, de szebb már nem. Ha csak ő beszélt volna, a túlvilágról már akkor is elhinném. Gerincem zűrös, nyitott sírásó. Letakarodik már a nyári életesdi után a medve. Ha csak emiatt lehetne utálni, de ezer más dolog is végzetszerű. A barna és a zöld volt a szín amit sokáig nem mert használni. Igazodhatsz te ide és oda is, akkor is én vagyok az anyád. Tömzsi, mint minden kísérletező, nyálkás, ahogy már ezeknél lenni szokott. Nézzék az a puha hegy ott a távolban ami most születik az én árnyékom csupán, lényeges hát szétfutottam. Megfesti így aztán csak úgy bírják látni többé. Áztathattuk volna kínai módra, te persze mindig lemondta az utolsó pillanatban. Csak hitegetsz. Van hozzá jogod. De nem is tudom: van hozzá jogod? Már most érdekel ki a kortársad, persze öt éve nem találkoztam emberrel. Lefagyasztják az illetőt, száz év múlva felolvasztják, s akkor már elmondhatja: túl éltem az összes kortársamat, amit látok az valamelyik másik isten másik műve. Az előző világ velem befejeződött. Szégyenli nem szégyenlek semmit. Fel emeltem a ragtapaszt alatta anyajegy, átkos egy korszak volt az még az anyajegyeket is rejtegetni kellett. A lefagyasztott ember találkozhat saját utókorával, saját tetteinek évezredek alatt kikristályosodott következményeivel amelyek az évezredek energiaszerzésben, lopásban ügyesnek bizonyultak, s felfűjták magukat kövérré. Azóta híresztelnek anekdótákat a kövéremberek állítólagos boldogságáról. Jó reklám a csúcsú. Páris előtt villámok. Mi számodra a legértékesebb testrészed, s én megmondom te éppen miért választottál rosszul.

A látás mestereit leszárják a muslincák. Olyan ember aki soha nem lenne képes azt mondani: kérvél amit akarsz. Ismerte magát azért, tudta megtenni bármit amit kérnek tőle. Kötelességszerűen előhossa a pina-témát. Újra magához nyúlt. És te még hittél abban, hogy közben tudsz majd festeni. S ha néha bántalak, gondolj arra hogy én is meg fogok halni. Engedd szabadon. Résztvétellenes brigádokat toboroznak vasárnaponként a ligetben (olyan ez mint mikor lehull sok hó hólapátolóknak adnak fel hírdetést) akik hajlandók nevetve vagy sírva kitaposni a beled. Rossz lehet háromgyerekekkel elkezdni az életet. Jaj de hülye vagy. Életet nem lehet csak úgy elkezdni, a büszkeség az is öröktől fogva van mint te. Már megint egy fiatalabb aki legyőz. Jaj istenem mennyi harc és mennyi legyőzetés van ebben a szövegben. Élvezetnek mint a minimal-artban sehol semmi nyoma. Senki nem élvez (különben sokan súgják a színpalak mögül). Hallgatózott a képei mögül. A Bíró délre várta, de tudta hogy most nem bújhat elő, hisz lelepleződne, s a lelepleződéstől való félelem erősebb volt mindennél. Így sem lehet elkezdni semmit. Bírónál. Az áldozat délre várta. Tudta nem fog megérkezni, hisz szerveződött neki ott kell hallgatóznia. Egy kép egyértelműbb mint egy mondat. Vagy most épp fordítva, különben rég felizgatás volna, persze ezt csak hitegetésből mondja. Kerülte a veszedelmeket, állandóan veszedelmeken veszttek össze, állandóan veszedelmekről beszélt. Ha gyorsan élzs van sors, ha lassan élzs nincs. A reagálásokat majd utólag. Belereagálni a jövőbe is tilos. Legyél már egy kicsit könnyedebb, hidd el világosan jobban kell félni mint sötétben. Két ülésben. Edi egy „d” vel. Vádiratot ír majd a vádlottat megszökteti. Kettejük igazsága igazabb, most máshol. Kicsavart a helyzet akkor csak szidni lehet a sorsot.

Már egyszer megtörtént. A könyvei nem betegek. Készül már a befejezésre, ez azonban csak annyit jelent még 50 és 60 év várható. Megszőjük az illegális szent teret. Surlódások, vonzódások, mellrajzok. Szentimentális dicsérszövegek igazi mestere voltam, mindenki kevésnek érezte magát beszédjeim miatt. Nem nem megnevezni most vettem észre. Sok minden összekeverhető. Az utókortól ne félj bűneid elévülnék hisz ők már nem tudhatják kiket takarnak ezek a nevek. Gondolhatsz akármit, akkoris úgy fogok végigmenni hogy én döntöm el merre. Hülyeség. A döntéseket soha nem te fogod hozni, neked már csak a maradékokkal kell foglalkoznod. Szétszoródásra vágyott, hitt magában, bűnözött is folyamatosan, hisz tudta hitte hogy bármikor eltűnhet mikor úgy van kedve. Kettesben. A hold olyan mint egy színeszeblámpa fénye egy fekete-fehér filmben. Holdnyom, tiltakozásul a délutáni huzatokra, melyek kisebbítik a lakást. Mindemellett szeretettel gondolunk őseinkre. A legnagyobb arisztokrata s emellett következtelenség érzésével áldoz azzal, hogy részvétet érez mindenki iránt. Régesrég következtelenségnek számítottak manapság már tényleg humor. Akkor azokkal kellett volna megtenned, de a milett volna ha tegnapi álmomban történtek valóra válnának a kádban baszást nézném naphosszat. Barokkkastélyok kockasága. A madárparódia elhangzotta másnapján sokan követelték a megszüntetését. Nem vagy mellettem unalmas a történet. Egyzongorahangoló festői tehetsége születőben a tóban. Megfulladt a tó. Vigyázhatnátok jobban körmeitekre. Ne álljon úgy ott. Olyan mulyán, jöjjön már közelebb legalább csókolja meg a kezemet, ha szinpatikusan csinálja, nézze ezeket a melleket is megcsókolhatja. Páratlanul félsz az unalmas közös időtöltésektől, egyedül sohasem unatkozom. Ebbe a hibába csak mások szoktak belerántani. Tördelte a karját. 93. 12. 23.

► **vörös-zöld tanulmány**

(LSD)lmény – automatikus írással)

Mi vörös? a karmazsin a bíbor a pír a vér
a nap a nő:
ijedt paradicsommadár mikor karomba alél
a mellbimbó a szuszogó drága ingó bölcső
a horzsolás a seb a bor s a homéri tenger
valami délibáb kősvatag és rózsaszín
cseresznyevirág szerelmes nyugtató szerenád
a hold is bevörösül ha mosónő vagy költő
hal meg az i a balatoni szőrös eres nád
a betű a lámpa a bodobács aszalt szőlő
a verőköltő poloska és a méhészbogár
a rőt az ömlő bugyogó gyermekded látatő
hideg és zöld a bábrabló mint egy szent haiku
a nyárlevelész fakó kopott augusztusi
temetés a kántor a zsákhordó és a kovács
cédrus csüngőlepke ó micsoda! vakító szín
(acélszínű ördögszemes goromba kénsárga)
és a húslégy hidegen prizmáló szembogara
a szél ha fájdalmat söpör a fű mikor gondol
a szegfű mert színe ez a nyafka bársonyatka
a düh: a kos mely este hazafelé kolompol
a karólopók szemölcsei a réz a rozsdá
a gyász sejtán háromszor megcsavart szarva közt az
alvilág: phlegetonban rongyát hiába mossa
ágnes asszony szöghaja szétduruzsolja: ő az
a torz-alakú ránc képén a láng haraggal ráng
s a rüh bűnös kis patak rajta a jermak vidám
papírhajó és szalag: „Pape Satan, aleppe.”
brazília kvarteron unokája egy szefárd
löttyögő dagadt mája ó fájdalom! vaktában
cselekvés! a korall a rák dunám habos széttárt
locsogó combja arany méz a gellért-hegy ormán
epét sodor a keserű duna s pirop talányt
Te lucis ante terminum! – krákog egy kormorán
olvassátok csak el posztkamasz pathographiám!

A vidéki fiatalok Budapesten folytatódnak¹

A nagytétényi gandzsatermesztés

A nagytétényi gandzsatermesztés ötlete egy ködös estén vetődött fel, s a felvetődést kidolgozás követte. Hiába: fel és ki – magyar nyelvünk oly gazdag az estlegesen alkalmazott igekötőkben. G/3 14, AST a profitmaximalizálás mellett érvelt e múltbéli ködös estén, mondván, kisebb pénzeket biztosítási csalás révén is tudna szerezni – l. még karambol, ház leégése, mint a Reichstag. Vajon az NSDAP és személyesen Hitler kivette-e – természetesen: anyagi – részét a parlament leégetéséből? A múlt néma csönd azonban. Így hát XA20 WH a részletes kidolgozást sürgette – ebben gyorsan meg is egyeztek –, mivel semmilyen jelentősebb vagyontárggyal, melyet biztosítani, majd elcsalni lehetett volna, nem rendelkezett senki. Mabi Mabi pedig elviekben értett egyet a tervvel, ám csak úgy szokás szerint, már ahogy ő azt szokta: az újdonság és a terviség miatt. Az elvi sík – sokak szerint – elengedhetetlen az élet bizonyos területein. Ők aztán rászállnak erre a síkra, és onnan néznek szét, hogy hangsúlyozzák álláspontjukat, jelentőségüket, nehézségeiket. (Deklarálható, hogy a terviség Mabi Mabi attribútuma.)

XA20 a nagytétényi helyszín jelentőségére helyezte a hangsúlyt, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy bel-dél-budai lakóhelyéről majd a külvárosba, a gandzsák mellé költözik, mintegy gandzsafelügyelőnek. Mabi inkább Óbudát vagy Szentendrét preferálta, a kedvezőbb közlekedési feltételek meg a kulturálisabb környezet, valamint a 22. kerületet övező rossz tapasztalatok mián. XA erre előadta kapcsolódó tervét, miszerint autóval járna be a városba a maximálisan külterületi kerületből. Látszik tehát, hogy XA gondos életminőségjavító személyes kiegészítő projekttel kívánt csatlakozni a nagy tervhez, mely egyébként is új dimenziók fátyolába készült csomagolni egyre kevésbé fiatal életüket. G/3 14-nek mindegy volt, mi lesz a helyszín, ám nem győzte hangoztatni: hogy a gandzsát folyamatosan őrizni kell, hogy mindig kell a házban lennie valakinek, hogy mennyi Scylla és Charybdis között kell átvergődni szegénykéik gandzsatermesztő hajójának, míg végre majd a biztos ithakai révbe érhet, ahol aztán persze még meg kell küzdeni a para meg a bosszúság megannyi árnyával és lényével, és csak akkor: akkor! akkor jön majd el a Kánaán.

Erre kisebb vita bontakozott ki a kultúrkörök elemeinek keverésének valóságos lehetőségeiről, mely utóbbi szintagmában a valóságos azt jelentette: hozzáférhető és igazolható. G/3 értetlenkedett, mondván: a lényeg a megértés előfeltételeinek biztosítása, és egyébként is: senki ne várja el tőle, hogy több grammnyi gandzsa elszívása után – mely gandzsa persze még nem volt azonos az általuk Nagytétényben vagy máshol megtermelendővel – készségi szinten igazodjék el a görög és a zsidó mitológia különbségeiben. XA, bár magában igazat adott e praktikus érvelésnek, az elegancia hiányát rótt fel viszontválaszában, míg Mabi érintetlenségére hivatkozva nem nyilvánított véleményt. Végül megállapodtak Pénelopé ölében Kánaán helyett, hova megtérhetnek majd a hányatott utazók. Igaz, XÁ-ban benne maradt a tüske, melyet már nem mert kimondani,

¹ Részlet a szerző készülő regényéből.

hogy a Pénélopéba térés visszatérés, míg a Kánaánba – úgymond – újbatérés, vagyis a helyettesítő párhuzam a lényeges lábán sántít. De vissza kellett térni a gandszatermesztés kevésbé metaforikus mezejére s dönteni az alapvető kérdésekben.

Annyiban e meghatározatlan ködös este – melynek időpontját az egyszerűség kedvéért tegyük 3. brumaire 28-ra – az elvi megalapozás mellett tette le voksos garasát, hogy csak az alapvető kérdésben egyeztek meg, jelesül: üzemi gandszatermesztésbe fognak. A következő határozottatott el:

1. Nagyüzemi gandszatermesztés.
2. Min. 10 000 000 tallér tiszta nyereség elérésének kategorikus imperatívusza.
3. Félreeső külvárosi vagy agglomeratív helyszín.
4. Őrzés.
5. Unió.

Ez utóbbi ponttal kapcsolatban megint csak nézeteltérés alakult ki, mivel G/3 és Mabi értetlenségének adott hangot. XA azonban meggyőzte őket, hogy ennek a kitételnek semmiféle jelentősége sincs, ő egyszerűen csak megszokásból, öncélú esztétikumhajhászásból, ha úgy tetszik, gyógyíthatatlan mániából ragaszkodik az unióhoz, valamint mert legszebb nemzeti hagyományainkat eleveníti fel, s ha már felelevenítés, akkor a legszebbek felelevenítése, mert például az antiszemitizmus vagy a jobbagyság megidézése csak a jó kedélyt rombolná. Az elviség hangsúlyozása tehát nem volt öncélú, amit az is jól mutat, hogy a 28-i találkozó témája, mint arénájából szabadult bika, csapongott a beszéd kövér legelőin, s a mitológiai meg az unióval kapcsolatos vita úgy eltöltötte az időt és az energiát, hogy a terv kidolgozása máskorra maradt.

A kidolgozási szakasz egy héttel később következett be, amikor is egy fiatalabb, a 25. éves életkor előtti időbe való visszanosztalgizás céljából G/3 és XA úgy döntöttek, hogy ébren töltik az éjszakát, s ennek megkönnyítése érdekében stimuláns anyaggal aljzzák magukat. Az eltöltött éjszaka eredményeképpen létrejött a terv:

Október végén, a fűtési szezon kezdetén kibérelnek egy házat Nagytétényben – így durva pozicionálás döntötte el a hatalmi harcot, mivel Mabi nem volt sehol. Nagytétény félreeső, de nem kimondottan sík vidék, vagyis nem Vecsés és nem Cinkota. Girbegurba utcái, dombocskái vannak, vagyis nem széles, négyszögletes telkek és nem egymással 90 meg 180 fokos utcák határozzák meg a térgeometriát. A négyzetrácsos alföldi elrendezkedés eleve gyanús a rendőrség szemében. A megszállott, bár alacsony intelligenciájú kopók, akik, ki tudja, mikor és kit figyelnek meg, rögtön felkaphatnák a fejüket egy kelet-pesti ház kibérlésekor – ezzel szemben Nagytétény minden gyanún felül áll. Ebbe a házba költözik XA, akinek fedőfoglalkozást is választanak. (Eddig, ugye, minden XA tervei szerint. Hiába: a helyzet ura!) Olyan foglalkozásra van szükség, amely indokoltá teszi a minden bizonnyal minden képzeletet felülmúló villamosenergia-fogyasztást.

G/3 ezen a ponton előhozakodott Mabi javaslatával, hogy XA legyen hegesztőművész, ám XA persze ezt értelmetlennek tartotta. XA álláspontja szerint a lehető leg-egyszerűbb és legátlátszóbb trükköt kell kieszelni, nem szabad olyan dolgokba belebonyolódni, mint a hegesztőművészet, aminek ugye ő se borja, se issza. G/3 viszont tételesen ismertette, hogy ez kézenfekvő megoldás volna, hiszen ő bármikor teljes hegesztőfelszerelést tudna biztosítani, esetleg egy-két alkotást együtt el is készíthetnének, illetőleg ha XA ódzkodik a hegesztéstől, akkor neki nem is kell részt vennie ebben, szóval készen állna az alibi. XA szerint azonban az emberek gyanakvóak, összehúzott szemmel sandítanak az általuk se eszi, se fia hegesztőművészre, aki nyilván nem hódol be a konformizmusnak, ne adj isten, eleve az ő életüket is megváltoztatni szándékozna † stb. XA álláspontja az volt, hogy az emberek számára olyan foglalkozást kell fedni, amelynek mibenlétét ismerik. XA a fazekast és/vagy keramikust javasolta, akinek nagy étetőkemencéje van, vagy nagy tenyere s talpa van † stb.

Ezzel kezdetét vette a huzavona a fedőfoglalkozást illetően, mivel G/3 rámutatott, hogy XA ugyanúgy nem tudna mit kezdeni az agyaggal és az égetőkemencével, mint ahogyan a fémmel és a hegesztőpákával/pisztollyal. Ráadásul hegesztőpákát is megcsinálná, esetleg Mabikával együtt csinálná. XA viszont biztosította G/3-at, hogy nem kell aggódnia a felszerelés miatt, biztos lesz valami iparos (értsd: iparművészettel foglalkozó) ismerősük, akik kölcsön tudnak adni egy-két dolgot, például kemencét, miegymást, úgyhogy emiatt G/3-nak nem kell aggódnia. Pedig amikor XA ezt mondotta, nem is állt a rendelkezésére ilyen ismerős, de úgy gondolta, bízást vetheti bizodalma a jövőbe és az ismeretlenbe, mely utóbbi szigorúan szubjektíve véve ugyanaz, mint az előtti.

Namármost végül ez az ügy úgy került ideiglenes nyugvópontra, hogy mindketten többször elmondták pro és kontra, aztán pedig rekontra, szubkontra, egész Fedák Sáriig, sőt legesvégezetül kurva anyáig eljutva az összes érveiket tízszer, majd megunva az ezen való agyalást, egyszer csak másról kezdtek beszélni. Hogy jó-e a stimuláns anyag, amit szervezetükbe juttattak („Nem jó.”), hogy mért nem jó („Szerintem fel is van ütve, meg le is van járva.”), és hogy akkor most mi a teendő („Figyelj, G/3, most annak semmi értelme, hogy óráig lecsúszva nyomassuk, úgyhogy lökjük fel egykettőre, aztán hagyunk neked egy kicsit holnapra, hogy tudjál dolgozni.”). Ugyanezt a dinamikát figyelte meg Thomas Kuhn a tudományos paradigmaváltások vizsgálata során: az emberek – vagyis a tudósok, mert ők is emberek azért, csak másfajta – sokáig beszélnek ugyanarról ugyanazt, elmondják százezerszer, majd megunják, főként magukat unják, másodsorban pedig az igazságot, mit annyiszor hangoztattak, unják, és valami másról kezdenek beszélni. Az unalomtól való rettegetésünk tehát nemcsak beszélgetéseinket strukturálja, hanem tudományunkat is. Csak beszélgetéseink fontosabbak a tudmánynál, ezért jobban figyelünk rájuk.

Az unalom a nagytétényi házra magára irányította figyelmüket. A, mint szar a vízben, felmerülő kérdésre, hogy milyen házat vegyenek ki, XÁ-ban rögvést megfogalmazódott a kérdés, hogy hát kétszobásat, ám azon pillanatban, akár Csepregi Éva a Neoton Famíliában, át is értékelte a világot – habár 220 alatt –, hogy G/3-at a lakhatás szempontjai persze nem érdeklik, és olyan házról kezdett beszélni, ahol a lakórész és a gandszárész minden tekintetben különválasztható lenne. Például – javasolta XA – külön bejárata volna a gandszárésznek az udvarról, külön, persze nagyon alaposan zárható ajtóval. Itt G/3 hirtelen ismét felbukkantotta azt a szempontot, hogy valakinek mindig kell lennie a gandsza körül, ám ezt csak mintegy ösztönösen tette, el sem gondolkodva ennek okairól. Ám bukkantása támogató érvek nélkül is elfogadásra került, XA ugyanis rövidesen kimutatta, hogy, mondjuk, betöréskor vagy egyéb támadáskor valakinek mindenképpen a házban kell tartózkodnia, szükség van riasztóberendezésre is, hiszen nem mehetnek a rendőrségre panaszkodni, hogy betörték a gandszaüzembe.

Ezen a ponton kezdett látszódnia, hogy a terv nagyon komoly megvalósításhoz kell, hogy vezessen. Hogy nem babra megy a lutri. A munka. Az elbeszélés eddig aranyos kövek közt, egy csörgedező patak mentén, kanyargós kis ösvényen vezetett. A madarak hangosan csiviteltek, s a fák lombjai között a felszínt s a növényeket jól megpetyegtetve átszűrődött a napfény. Az imént egy forrást hagyunk el, azelőtt őzgida szökellt a bokrok közt eltűnve. Változatos tájékon vitt keresztül utunk, melyet a lankák határoztak meg.

Most hirtelen meredekbe csap át az ösvény, a talaj egyre sziklásabb lesz, s a gyakorlatlan kiránduló bizonytalanul lépdel felfelé a girbegurba talapzaton. Látjuk, hogy az előttünk álló szakasz rövid, ám épp hogy nem függőleges. Kezünkkel támaszkodnunk kell. Szinte mászunk. Nem érdemes visszanézni, mert a vissza: le. Véget ér az út.

Halk sikkantás: egy magas szikla tetején állunk, s még feljebb irányul a tekintetünk. Előttünk zúgó vízesés, élesen felfelé nyúló sziklák, szemben óriásfenyők, majd feljebb egyre satnyábbak, szinte cserjék. Csak sejthető a távolban, a magasban nyújtózkodó táj, mivel a messzeséget felhők fedik el, amint a cserépedények fogják a gandsát. Vagy a hegesztőművészet. Határozott, hideg szél bukik arcunkba. Nem látjuk ugyan, de tudjuk: odafenn hóhegycsúcsok, alpesek, alant elterülő táj várnak minket. Az iménti bók-lászó, érdeklődő tervezgetés változatos, kedves, impresszionista táját a paradigmaváltás fagyos hősiessége váltja majd – nyilallt a két szereplő agyába. A visszafordulhatatlanság tudata egyesül a kegyetlen táj meghódításának csalogató hívásával. Szó megszakad, lehellet bennszegik. Egyet kihagy a szív, hogy a következő ütemre kétszeres erővel dobbanjon rá. A két szereplő nyel egyet – mi is nyelvünk egyet. Kulcsár Szabó Ernő és tanítványai, valamint biztosan azok is, akikre ők előszeretettel hivatkoznak, vagyis például Gadamer meg Jaub professzor – de őket nem tudom biztosan –, alighanem ezt hívják allegorézisnek: amikor velük nyelvünk – persze anélkül, hogy elbeszélő erre külön felszólítanék... Vannak azonban mások, akik úgy gondolják, a tudomány ügye, különösen, ha az irodalomtudományról van szó, nem választható el az olvasók ügyétől, akik viszont – tisztesség ne essék szólván – állandóan önfeledten allegorézizálnak.

XA, mikor megpillantotta a félelmetes hegyvidéki tájat, rögtön arra gondolt, hogy a kihívás szeretete a modern vállalatirányítási filozófia alappillére. „Szereti a kihívásokat” – mondják az amerikaiak az új típusú topmenedzserre. G/3 viszont a börtönre gondolt, ahol majd életük végéig rohadni fognak. Aztán XA arra gondolt, ő nem szereti a kihívásokat, mert a kihívások olyan erőszakosak, mint ha egy szűz tájat kellene iparosítani. G/3 viszont arra gondolt, hogy most már, amíg vége nem lesz a gandszatermesztésnek, neki tíz centivel feljebb lesz a szíve, és rendszeresen a gégejében fog dobogni. Mire XA arra gondolt, hogy: de legalább történik valami – valami szokatlan és érdekes. És ekkor G/3 is erre gondolt. Igen ritkán fordul elő, hogy két ember egyszerre ugyanazt gondolja, sőt a filozófusok szerint soha. Itt most mégis előfordult, azért, mert *ide van írva*.

És akkor a friss szélben, mely tehát a hóhegycsúcsok jéggé fagyott levegőjével bombázta arcukat, elkezdtek visszafelé gondolni az addig gondoltakat. És XA rájött, hogy a kellemes, zümmögő patakcsörgedezésből a durva és embertelen tájba vágni, vagyis abban a tájban keresni valami jót a kihívás szeretete. G/3 pedig rájött, hogy a legnagyobb élvezetek is szapora szívdobogással járnak, nemcsak a legnagyobb félelmek, és amire ők készülnek, az tulajdonképpen a lecsupaszított élvezet. Mire XA rájött, hogy ők épp felépíteni kívánják az amerikai vállalatirányítási filozófia alappilléret. Nagytétényben, míg G/3 arra jött rá, hogy akkor ez a gandszatermesztés olyan mértékű általános mentális orgazmust fog jelenteni hónapokon át, hogy egész teste rázkódni fog a felszabaduló pozitív energiáktól, s a hónapok után végül belépőt fog jelenteni egy másik, egy magasabb világba – talán épp abba, ahová most, a felhők lezárta tájat kémelve tekintünk már nem hatol el.

– Na, most akkor – szólalt meg XA –: vegyük számba a további költségeket, hogy milyen hogyishívjakok kellenek... eszközök, na! és így tovább. – Rövid tanakodás után azonban kiderült, hogy XÁ-nak és G/3-nak egyáltalán nincs elképzelése a pontos eszköz-igényről, és ekkor megegyeztek abban, hogy *rá kell menniük* az Internetre, amihez való kapcsolódás viszont nem létezett az XA20 lakásában. Persze igazából már az előtt tisztában voltak vele, hogy végül is majd rá kell menniük az Internetre, semhogy ebben expressis verbis megegyeztek volna, ám – eleve tudva a csatlakozáshiányt – halogatták a döntést, mert bizonyos stimulálóanyagok használata egyesekre éppen hogy tehetetlenítően hat, és az adott stimulálóanyag bizonyos, míg ők egyesek voltak. Ezzel tételesen bebizonyítottuk, hogy miért halogatták a döntést. (Lustaságból.)

Időközben elszaladt az idő. Hiába, az idő már csak ilyen: saját közei között eldzsavel.² Máskor pedig kifolyik az ember kezei közül, mint a pénz. A folyadékok is hasonlóan viselkednek: mikor már azt hiszed, elkaptad a négyfokos vizet, kénytelen vagy belátni, hogy elszivárgott. Ezt a folyamatot ábrázolja Dalí híres képén, azzal a különbséggel, hogy ott nem a folyadék, hanem az idő folyik el. Egy másik híres, csak most nem kép, hanem ember, Proust pedig egész regényfolyamot írt ezzel a címmel: *Az eltűnt idő nyomában*. A regény folyamán a szereplők kísérletet tesznek az ellopott és elszivárgott időtárgyak visszaszerzésére – kevés sikerrel. Cserébe viszont a halál, az elmúlás † stb. érzésével lesznek gazdagabbak, amit Proust annál is érzékletesebben tudott megírni, lévén, hogy fél életét – vagy tán az egészet? – a halál előszobájában, az ágyban töltötte. Churchill is a halál előszobájában töltötte, de ő – úgy látszik – jobban szórakozott: délben kelt, whiskyt ivott és szivarozott. Szerintem Churchill jóval kevesebbet gondolkozott az elmúlásról, mint Proust, de élete és – főként – halála példája azt bizonyítja, hogy ez sem menti meg az embert az eltűnt idő nyomától. Ezt a közös érzést a költő is megfogalmazza:

Ó, jaj, hogy eltűnt minden, hogy hullt le évre év
(Radnóti Miklós fordítása)

Míg Churchill a whiskyt meg a szivart, Proust pedig – bizonyára – a madeleine süteményt nyomogatta magába (jó, nem biztos, ennek most nem néztem utána, csak dedukálom/indukálom/indikálom), addig G/3 és XA szigorúan a legújabb pszichostimulánsokkal tartották magukban a gandsatermesztés lelkét, és, megfelelően a korábban saját maguk által behozott szabálynak, nagy adagot fecskendeztek a vénájukba. Így születik újjá a világ dicsősége. Kár, hogy csak olyan rövid időre születik újjá, de hát *ars longa, gloria brevis*.³

² Ha már az indoeurópaiaknál tartunk, hadd legyék ajánlva: TÖTTÖSI TÖTTÖINGER TÖTTI, Csavesz, „Hogyan változtattam Indiát poros könyvtárkötegekké történetetlen, valamint minden poézist nélkülöző tudatlanságomban?”, kötve, fűzve, ütve, rúgva, végül pedig vágva, 15 × 5 m, 65 kg, napi tizenhárom orgazmus a hatodikon vagy a félemeleten, Budapest, Kis Akadémiai

³ Itt elbeszélő nagyon szomorú vagyok, hogy pont a mundusnál kell abba. Dehát de gustibus nyekukucsku protku. S nyugdíjas uramat vágja az ágy – az új alvás művészete... Aludj el szépen, dr. kis Kovács! (döccen, de leszarom)

► Füstkarikák

(regényrészlet)

Zenész akkorra már nagyon rutinosan tekert, én betettem egy olyan utazós zenét, hogy meglegyen minden, még gyertyákat is gyújtottunk, szólt az electro jazz, Zenész ujjai pedig jártak, mint a varrógép, mint a póknak a lábai, röhögtünk is nagyokat, bizony valami eredménye csak volt a zenei tanulmányainak, ujjai kifinomodtak, ha Joe Satrianihoz nem is, de egy olyan kis pufók trombitához éppen megfelelőek lettek. Igaz, én mindig Stradivarit mondtam Satriani helyett, mire Zenész olyan felháborodottan nézett, hogy jobbnak láttam visszakozni. *Nem lesz az egy kicsit sok*, figyeltem elhúlva azt a hatalmas gumót, ami egyre soványodott ujjbegyei ütemes tánca közben, de ő csak kajánul elvigyorodott, *azt akarom, hogy most igazán jó legyen, nem ilyen kis lötyi, mint az előbb*, amit, bevallom, nem értettem, mert épp az utóbbi sikerült olyanra, hogy kettéállt tőle a fülem, legalábbis még mindig kótyagos, mondhatni, kissé szétszórt voltam. *Té tudod*, hagytam rá, már azért is, mert Nyemec már a kérdéstől is bepipult, *ugyan, mi az, hogy sok*, szóval én inkább csöndben maradtam, nem akartam sóhernek tűnni, hogy sajnálom tőlük vagy ilyesmi, csak várjuk ki a végét, gondoltam magamban. Aztán, mikor Zenész elvégezte a rituális szertartásokat, nyálazás, pörkölés, már bizony olyan türelmetlenek voltak, mint a pályaudvaron a várakozók. Végül, mikor dolgunk végeztével hátradőlünk, és a csiga megpörkölődve füstölgött a hamutartóban, na, csak akkor szólaltam meg újra, *na, milyen*, kérdeztem, és láttam, hogy Nyemec lába jár, mint a motolla, Zenész az ölébe hajtja a fejét, Blöki pedig összehúzott szemöldökkel engem néz, bevallom, úgy csapott tarkón az a cigi, hogy lábam elszibbadt, mellkasomba pedig, mint egy hatalmas tölgy odújába, darázsészek költözött, bizony zsi bongani, dongani éreztem szívem körül a sejteket, mintha mindnyájan önálló éltre keltek volna, és valami titokzatos puccsal átvették volna az irányítást, fel is álltam, lábam magától kezdett ritmusra járni, táncoltam, bizony, Blöki fel is röhögött, *na, jön az a híres csirke-tánc*, de valahogy így más volt, mint részegen, egészen különleges mozdulatokra serkentett ez a motyó, minden végtagom járta a maga útját, kezeim tekeregni kíváncsoztak, lábam rugózni és himbálózni, fejem nyekleni-nyaklani, ujjaim pedig spicbe feszülni, te... én már nem is tudtam, mit akarok. Blöki ingerülten pillantott fel, *te, ne hadonásszál nekem*, nem tehettem róla, mondom, muszáj volt táncolni, nem is értem rájuk miért nem ragadt át a ritmus, Nyemecben volt valami kis cikkcakk, azt láttam, behunyt szemmel, ülve rázta a testét, Zenész azt hiszem teljesen megzuhan, arcát továbbra is tenyerébe temetve hallgatagon gubbasztott, Blöki pedig, mint aki roppant ideges, egyik cigarettáról gyújtott a másikra. *Lazulj, Blöki, engedd el magad, bízz az ösztöneidben*, látod, próbáltam neki segíteni, mint egy kedves házigazda, kínálgattam a lehetőségeket, ügyeltem, hogy a vendégeink a körülményekhez képest a legjobban szórakozzanak, mert mindig mondtam, most is vallom, a marihuána elsősorban intellektuális élmény, kócos gondolataidat, mint egy csontnyelű fésű, úgy simítja el, rendezi őket egymás mellé, az összeragadt csomókat szálakra bontja, az idétlenül, összevissza meredezőket pedig gyöngéden fésüli el, vissza a nagy egészbe, ez nem olyan, mint az alkohol, ahol elengedheted a gyeplőt, hadd fusson a szekér, itt irányítani kell, irányítani, hogy működjön, hogy előkészítsd

önmagad a befogadásra, a kinyílásra és bezáródásra, ehhez pedig mozogni kell, aktívnak lenni, érted, kitalálni és megvalósítani, mint a cérnát, befűzni magad a pillanatok tűjébe, azzal döfögetni át a valóság szövetét, ráhímezni a legkedvesebb mintáidat, azokat, amik csak neked szépek és szeretetre méltóak, és ez lehet a gyerekkorod, a festészet, a szerelem, a politika, akármilyen, csak ne legyen benne elvárás és kényszer. Nekem, éppen ezért, a marihuána sosem jelentett bulit, eszméletvesztést, nagy orgiákat, hanem sokkal inkább csöndes beszélgetéseket, sakkpartikat, nem is tudnék olyan igazán nagy sztorit mesélni neked, ez nem olyan, ez csöndes alkotás, kreativitás, csak te meg én, esetleg még valaki, és találjuk meg egymást a cselekedetek által. Ha valami igazán érdekesre, humorosra vágyasz, csalódnál fogsz, bár mutathatok egy-két vicces fotót, esetleg néhány írást, valójában sztorik csak a tervekből és megvalósításukból fakadtak, ilyen volt az a keleti kényelem, a díszítsuk fel az albérletet mozgalom, tudod, mennyire csupasz volt az a lakás, a sarokban szürke szövetfoslányokban lógtak a pókhálók, a parketta repedéseiben porcicák kandúrkodtak, a falak pedig felszívták magukba azt a rengeteg cigarettafüstöt, és bizony olyan színűek lettek lassan, mint a tojássárgája, szóval igencsak ráfért valami kis szívderítés, néhány kép, szőnyegek, furcsa bútordarabok, növények, igaz, nekem volt egy kis fikuszom, egy kicsi, de aggyastán fikuszom, ami túlélte a nagy menetelést is, júniustól szeptemberig nem kapott vizet, szegény, mire átkerült ebbe a lakásba, csak egy bot volt földbe szúrva, egy karó, kérdezték is vendégeink, hogy ugyan miért nem ültetek mellé valami kúszónövényt, szóval nem nagyon hittem, hogy valaha is magához tér, mégis csodák csodájára októberben megjelent rajta az első zöld levélke, pár hétre rá a második, istenem, hogy drukoltam neki, minden reggel külön köszöntem neki is, perceket töltöttem el előtte, miközben dicsértem fényes hajtásaiért, hálás növekedéséért, azt azonban nem tudtam, hogy Blöki ezen a szerencsétlen kis növényen próbálgatja gondolatai erejét, átkokat küldött rá, fenyegette, kínoztta, egyszer állítólag le is pisálta, valahogy azonban kiegyenlítette egymást az én szeretetem és Blöki gyűlölete, mert az a kis fikusz, hiába volt már öt éves, akkora volt, mint az alkarom, mint egy kamaszfikusz, de kétségkívül élt, és ő volt az egyetlen növény abban az albérletben. Szóval, az ilyen furcsa éjjeleken nekiálltunk díszítgetni a szobánkat, a konyhát, az előszobát, hulladékokból, kukákban talált gyerekjátékokkal, érintésedre szétmálló szőnyegekkel, madárlakta székekkel, nem vicc, tényleg találtunk tojásokat az egyik szék ülőkéjében, tojásokat meg szalmaszálakat, biztos valami verébféle pecózott abban az ülő- és ezek szerint lakóalkalmatosságban, gyűjtögettünk, az utcákról plakátokat, névtáblákat, a pincékből, padlásokról lomtanírtásra ítélt bútordarabokat, de magunk is készítettünk dolgokat, például az előszobai lámpabúrát az egyik beszívott este raktuk össze és festettük ki, tényleg szép lett, bordó kis csigavonalakkal dekoráltuk, talán még ma is megvan, nem úgy, mint a falvédő, azt hullámpapírból készítettük, annak csodájára jártak a barátaink, Salga le is jegyzetelte készítésének a módját, jobb volt, mint a bolti, mintha készen vettük volna, ki lehetett festeni, meg minden, tűzhattunk rá a világ különböző tájairól érkező képeslapokat és az én nagyipari méretekben előállított tűzkerekeimet, szinte csak azokat festettem, belebolondultam a csigavonalba, azt hiszem, a csigavonalba és a narancssárgába, szóval ilyenekkel babrálgattunk akkoriban. Persze, ez így túl szép ahhoz, hogy igaz legyen. A valóságban a lámpabúrán és a falvédőn kívül majdnem minden félkész maradt, nekiálltunk egy csomó dolognak, de nem fejeztük be őket, ilyen volt az ominózus ajtófestés, színesre akartuk átmázolni a koszosfehér felületeket, csak úgy sebbel-lobbal, valami kis színt belevinni, meg-megcsiszoltattuk, aztán már kentük is rajta szét a kék, piros, barna festéket, két ajtóval el is készültünk, de nem olyan lett, mint terveztük, a harmadiknál, tudod, amelyik a két szoba között nyílt, már elfáradtunk, és csak a feléig jutottunk, bizony úgy maradt szerencsétlen, szemmagasságig kék, onnantól viszont koszosfehér, megcsorgott kék csíkokkal csúfítva,

esküdöttünk, hogy majd holnap folytatjuk meg ilyenek, de többet hozzá sem nyúltunk, úgy maradt végleg, csak a főbérlőnek kellett kifizetni az ajtófestés költségeit. Volt olyan is, mikor egy héten keresztül villany nélkül éltünk, gyertyákkal meg minden, mert Zenésszel kitaláltuk, hogy megkurtítjuk a csillárok zsinórját, tudod, hogy ne lógjanak annyira mélyre, egyszerre álltunk neki mindnek, de már a felénél meguntuk, inkább nekiálltunk sakkozni, aztán mikor Nyemec és Blöki hazaért, elhűlve látták a szétszart világítást, az elbarmolt csillárokat, és bizony hiába álltak neki csak úgy kutyafutásban helyrehozni a kárt, legalább az ő szobájukban pislákoljon némi fényecske, nem sikerült, átkozódtak is, mert a kezükre csorgott a forró viasz, becsorgott ingujjukon, a gallérjukon, a biztosítékot pedig rögtön lecsapta valami zárlatféle, ha fel akarták kapcsolni a villanyt. Volt ám harag, méreg, megymás, fenyegetőztek, szidtak minket, mint a bokrot, pedig fogadkoztunk, hogy holnap az első dolgunk lesz szerelőt hívni, persze, aztán nem tettük, elfelejtettük, tudod, nappal úgyis világos van, akkor nem hiányzik a lámpafény, este pedig, mikor az eszedbe jutna, hogy valami gáz van az elektromossággal, már késő, nincs az a szerelő, aki olyankor vállalná a munkát. Valahogy azonban mindig minden helyrejött, megoldódott, elsimultak a homlokokon gyűrődő ráncok. Akadtak azért kevésbé katasztrofális terveink is, például a homokfilm készítése, igaz, ez a Nyemec ötlete volt, de olyan izgalmasnak ígérkezett, hogy nem is bírta megvárni a reggelt, már rohant is a fürdőszoba tejüveg ablakához, bizony, ott, helyben nekiállt a csavarhúzóval kifeszíteni a gittet vagy azt a lécet, tudod, ami a helyén tartja az üvegtáblát, nekiállt, és diadalmas arccal, mint egy győztes kisgyerek, hozta kitárt karjaiban a konyhába, ugyan kit érdekelt akkor, hogy most bárki beláthat a fürdőszobába, hogy mostantól mindenki szeme láttára kell mosakodnod, hogy a tusoló iszonyú robaja miatt mostantól együtt kell ébrednünk az első zuhanyozni vágyóval, ilyen csipcsup dolgok nem foglalkoztattak minket, már csak homokot kellett szerezni, homokot éjjel tizenegy órakor, Nyemec fel is vetette, hogy a közelben akad néhány játszótér, onnan talán hozhatnánk pár vödörrel, de elindulni senkinek sem volt kedve, így szegény fikusz bánta ezt is, Zenész első felindultságában onnan hozott földet, földet, amivel nem lehet sem rajzolni, sem mozgást ábrázolni, földet hozott, tulajdonképpen sarat, mert előtte öntöztem meg sokat látott virágomat, bizony, azt kengették szét az üvegen, hátha valami mégiscsak kisül belőle, azt gyúrták, azt maszatolták, azon az alulról megvilágított tejüvegen, addig, míg földes nem lett az arcuk, a ruhájuk, a falak, sőt még a plafonra is jutott, mert a Zenész a kudartól bepipulva belecsapott nyitott tenyérrel a nedves földcsomóba, esküszöm, olyan disznóólat csináltak pár pillanat alatt, hogy rossz volt nézni. Aztán mégsem szereztünk homokot, de az üveget sem tettük vissza, úgy maradt, mint egy hosszúra nyúlt ásitás, a szobánk és a fürdő között félúton, legalább kényelmesen beszélgethettünk borotválkozás, zuhanyzás közben.

Lazulj el, ne görcsölj, élvezd a ritmust, tanácsoltam újra Blökinék, aki szemmel láthatóan egyre idegesebb lett, zavarta az imbolygó gyertyaláng, a cigarettafüst, az akadozó beszélgetés, a rendetlenség, a mosatlan edények savanyú szaga, szeme pattogott csak ide-oda, próbáltam nem törődni vele, de valahogy olyanná vált, mint egy öreg, könyvekkel teletömött bőrönd, húzta a vállam, szinte érezni lehetett a Blökiből kipárolgó negatív gondolatokat, nem tudtam kivonni magam hatása alól, hiába húzódtam el mellőle, hiába hangosítottam fel a zenét, egyre nőtt közöttünk a feszültség. Csapkodva kezdett rendet rakni, *elegem van ebből a mocskokból, így nem lehet élni,* és dobálta bele az evőeszközöket a mosogatóba, *igénytelenek vagytok, kibírhatatlanul mocskosak,* mi meg csak néztünk, erre még a Zenész is felemelte a fejét, próbálta leállítani, persze, kevés eredménnyel, tulajdonképpen az első szitokroham visszakergette abba a csendes apátiába. *Én is mocskos vagyok, látom a kezeimen, mocskosak a gondolataim, rám telepedetek ragacsos valóságotokkal, ebben élünk, nézzétek,* és a földhöz vágta Nyemec kedvenc poharát. A szilánkok szanaszét fröcsköltek a kövezeten, mi meg csak álltunk, elképedve,

és aggódva figyeltük Blöki széthulló személyiségét, remegő kezét, dühös mozdulatait, szemei pedig olyan pirosak lettek, mint egy üregi nyúlnek. *Te, Blöki, nem kéne,* vetette bátortalanul közbe Nyemec, mire ő úgy perdült meg tengelye körül, hogy félő volt, menten nekiugrik. *Te vagy a főkolompos, te, szemét,* sziszegte az arcába, komolyan pánikba estünk, mi a franc van Blökivel, mitől vadult meg ennyire, akkor jobbnak láttuk inkább magára hagyni, tudom, nem tűnik túl lovagiasnak, de hát rendesen beparáztunk, és fogalmunk sem volt, mit is kéne csinálni.

Bent ültünk, a szobában, tanácstalanul, Zenész a kanapé karfáján a körmét rágta, Nyemec le-föl futkosott, *úristen, ez megőrült,* bizony, ezt hajtogatta, miközben rótt a köröket, én pedig az ajtónál álltam és hallgatóztam, ugyan mit csinálhat szegény beteg barátunk odakinn. *Azt hiszem, most magában beszél,* próbáltam tudósítani, mire úgy néztek rám, mint egy pszichiáterre, *mit mond, mit mond,* kérdezték felváltva, de azt már én sem hallottam, csak annyi volt abból a furcsa mormogásból kivehető, hogy mérges, és valakivel igencsak veszekszik. Én meg, hogy egy kicsit többet tudjak meg Blöki képzeletbeli beszélgetőpartneréről, odaosontam az ajtóhoz, és egy résnyire kinyitottam, csak pár centire, hadd szűrődjön be minél több azokból az ingerült szavakból, mondom, kinyitottam, az ajtó nyikorgott meg minden, végül még a fejemet is kidugtam. Tudod, nálunk nem lehetett fűteni a lakás kétharmadát, a szobákban volt ugyan két konvektor, de azokkal lehetetlennek tűnt a konyhát, az előszobát is felmelegíteni, így amikor kidugtam a fejem, megcsapott a hideg, a külvilág hidege, komolyan, csak az autózúgás hiányzott, a falakból dőlt a tavaszezi utca hűvöse, szóval kipislantottam, azaz kipislantottam volna, mert olyan rémülten kaptam vissza a fejemet, hogy Nyemecék teljesen kiborulva kérdezték, *mi van, mi történt,* talán le-sápadtam vagy ilyesmi, de egy pillanatra szólni sem bírtam, csak tátogtam, mint a sarki halboltna a pontyok, tudod, abban a nagy kádban. *Uramisten, ez itt van, az ajtó előtt,* lihegtem, és tényleg, alig hogy kidugtam a fejem, tekintetem Blökiével találkozott, ott állt, az ajtó előtt, szomorúan és vigyorogva, leverten és felpaprikázva, bizony mondom, egyben volt az a fiú minden és mindennek az ellenkezője, kifordult, mint a szeles napokon az esernyők, kifacsarodott, mint egy citrom, egy narancs, még ma is beleborzongok, ott állt, az ajtó előtt, az isten tudja, miért, én meg úgy megijedtem tőle, hogy egyből rácsaptam azt a nehéz, koszosfehér faajtót.

De már jött is be, orrát masszírozva, roppant idegesen, mint aki mindjárt feldönti a világot, mint akinek a nyelve hegyére gyűlt minden, ami bántja, bizony csak csücsörített, de nem tudta kiköpni, rohángált fel és alá, *fogjatok le,* mondta minden egyes fordulónál, *félek, még megölök valakit,* ezt már kiabálta, azt hiszem, de különös roham jött rá, az biztos. A végén pedig rácsapta tenyerére az ágyneműtartót, rá az ujjaira, *ha ti nem, majd lefog ez az ágy,* és a szélére helyezve a seggét, még rá is ült, arcát pedig eltorzította a fájdalom. Nem lehetett kellemes, én mondom, annak az ágynak a fedele volt vagy ötven kiló, plusz a Blöki, így közel százharminc kiló nehezedett girbegurba ujjaira, képzelheted, hogyan nézett ki, mikor végre lecsillapodott, és előhúzta agyonkínzott kezét. Tulajdonképpen olyan volt, mint egy megtiport rőzsekupac, úgy meredeztek szerteszét az ujjai, bőre kisebesedett, egyik körme vészesen belilult, egyébként le is esett, úgy egy hét múlva, mutatójaja pedig valami megdöbbenő szögben mutatott Zenészre. Addigra már arcáról eltűnt az a furcsa idegesség, az a rángás, álmatagon, szinte békésen fújkalta ujjait, nézte a csorgó vérét, mi pedig vártunk, vártuk a magyarázatot, egy kis élménybeszámolót, egy kis zergeösvényt a csillapuló rohamok között, esküszöm, Blöki szó nélkül lefeküdt volna aludni, ha nem száll rá a Nyemec, *ezt nem úszod meg ennyivel,* és odaült Blöki feje mellé, mint egy mesét mondó édesanya, odaült és csak bökölte, csiklandozta szavaival, *mi volt ez, mondd, mit éreztél, mit gondoltál,* egészen addig gyötörte, míg a végén szegény Blöki nagyot nyögve felült és töviről hegyire előadott mindent.

► Gyomorideg

EGY

Az új lány a huszonötödik órában érkezett. Ez amolyan vészjósló, utolsó utáni pillanatnak tűnt, pedig csak egy fejszámolás eredménye volt. A dohányzóban lett belé szerelmes, négy másodperccel azután, hogy meglátta.

Péter imádta a hosszú sötét hajú, alacsony és kecses lányokat. Az új lány rövid festett szőke volt, nagyon vékony, nagyon magas formával, hosszúkas arccal és irdatlan pearcingekkel a szája alatt és a szemöldökében.

A dohányzóban még ketten voltak, a köpködős és a Szemüveges, utóbbi épp a könyvét az ölébe téve próbált barátkozni a lánnyal, aki már mosolygott is, első perceiben a zártosztályon.

Gabika a divatbaromságaitól eltekintve tényleg szép volt. Az a kis kedves fajta, akiből 18 évesen úgy sugárzik a dugjálmeg, hogy még nem is tud róla. Nagyon menő ezüst susogós volt rajta, Péter úgy saccolta, másfél tévé árért, a lábán szerencsétlen, öreg nénis papucs, kis kék gyöngyökkel, kábé négyszázért. Valószínűleg hirtelen kellett bejönnie, ami az ő korában anyuétól adódik ugye.

Péter leült (nehéz volt ezt a köpködöstől messze, a lányhoz közel), rágyújtott, amihez a Szemüveges a lány után neki is adott tüzet. A lábát felhúzta, mintha egy minél kisebb kockában akarna elférni, aztán megpróbált ő is a Szemüvegesre figyelni. Nem volt könnyű, mert mindig elég tömören beszélt, és nagy dolgokat mondott, mint egy életunt Krisztus, kopaszodva, mezítlábas cigivel a szája szélén.

A Szemüveges mindig ilyen volt, nála az összes étkezésnek utolsóvacsora-hangulata volt, a világ összes dolga egyértelműnek, a vízözön elkerülhetetlennek látszott. Ezért folyton nosztalgizált, régen valószínűleg (legalábbis így beszélt róla) egész más volt minden, a világvégével kapcsolatos naiv és boldog tudatlanságban mulatta végig élete első harmincvalahány évét. A sztorik általában jók voltak és ritkán ismétlődtek, úgyhogy Péter legtöbbször élvezte őket, főleg amikben nyolcvanas évekbeli közveszélyes munkakerülők meg lepattant londínerek, úszómesterek és rockerek szerepeltek. Most is ilyesmiről volt szó.

– Azután valaki hajnaltájt lehányta az egyenruhám hátát – mesélte a Szemüveges felváltva neki meg a lánynak –, de én nem vettem észre, csak reggel a diri. Kirúgni nem tudott, mert csak mi ketten voltunk szolgálatban a Sanya haverommal, egy igazgató meg nem fog bőrdönt cipelni. A Sanya olyan részeg volt, hogy lefeküdt a lépcsőre a főbejárat elé, a csehszlovák kézilabdás csajok húzták be a hallba, az egyikkel utána egyébként két évig együtt élt, pedig olyan rondák voltak, mint a bűn.

Péter figyelte a lányt, akinek fülig ért a szája, és a Szemüveges mellett néha rápillantott. A pupillája nagy volt, anyuékát biztos nem lehetett meggyőzni a kórház előtti utolsó nyomás érzelmi fontosságáról.

– Végül a diri elrohant – folytatta a Szemüveges, és még a köpködős is abbahagyta egy percre a köpködést –, és tíz perc múlva beállított két szakadt emberkével, akiket az utcáról szedett össze, rájuk erőltetett valami foltos egyenruhát, és mi ki lettünk baszva.

A lány nevetett, és már muszáj volt tudni a nevét.

– Én Péter vagyok. És Ön, kisasszony?

– Én nem – kuncogott (meg kell zabálni, gondolta Péter) –: Gabi. – És a kezét nyújtotta. Nagyon vékony és hosszú ujjai voltak, a bőre fehér és hideg.

Miután elengedte a kezét (volt az öt másodperc is), Péter visszafordult a Szemüvegeshez.

– Kiborultál utána? – kérdezte tőle.

– Miért? Minden héten volt hasonló.

Ez furcsa volt, de a Szemüveges már kezdett útban lenni. Péter felajánlotta a lánynak, hogy körbevezeti a kastélyban, megmutatja neki a nyolcadik szobát is, de az csak nevetett, és a fejét rázta. Ettől megint rájött, hogy milyen mocskosul érzi magát, rázta a hideg, és fáj a lába. Elkészönt tőlük, és visszacsoszogott a szobájába aludni hat percet.

Valami szépet álmódott, drogokról és pucér lányokról, ezért gyűlölte az Orvost, amiért a hangját az álmon kívülről hallotta. Hunyorogva kinyitotta a szemét.

– Hogy van? – kérdezte a szakember.

– Szarul, kösz – suttogetta haldokolva. – Van ötlete? Szerintem a nyugtatót kéne megemelni a duplájára, legalább.

Az Orvos szigorúan nézett keresztül a hat dioptrián, fáradtnak látszott.

– Akar velem szkanderozni?

– Micsoda?! – hápogott Péter. – Most viccel, vagy félreértem magát?

Az Orvos sarkon fordult és kisetett a teremből.

Péter feltápaszkodott, nyöszörögve lehúzta magáról az egy kilósra izzadt pólót, és felvett egy szárazat. Tizenöt pólót hozott be, a kezdők hülyének nézték, amikor kipakolt. Megfordította a paplant, mert abból nem volt tartalék, Összegömbölyödött, megpróbált bebábozódni és újjászületni, de a lárvaszakaszt mindig elszúrta, mert a lábánál lévő ágyban hangosan haldoklott valaki. Hogy döglőnének már meg a szarszagú, fuldoklós, hányós elfekvők, fohászkodott, egyiknek sincs senkije, különben nem itt lennének, és úgysem értik már, mi történik, csak őt zavarják a tisztulás és gyógyulás nemes és nehéz feladatában. Tizenkét ágy volt a szobában, ebből egy üres (tegnap reggel halt meg állítólag, mielőtt ő jött), a többiből négyen haldokoltak, ketten simán feküdtek csöndben, másik négy meg delirált, az egyik óránként ordított görcsroham közben, szinte szabályosan minden óra tíz perc körül.

Péter felült, eldöntötte, hogy megöli a lábánál haldoklót, mindenkinek egyszerűbb lesz az élete az osztályon, leszámítva persze a többi agonizálót, lehet, hogy őket is meg kell ölni, különben igazságtalannak tartanak. Nézegette a nyolcvan körüli öregembert, aki meztelen volt, és egy lepedő csücske volt a hasára terítve (talán a köldöke volt a legintimebb része, gondolta). A bal karjába infúziót kötöttek, a farkából katéter vezetett ki, a többi végtagja meg a vaságyhoz volt kötözve, elég erősen, gézekkel és ágynemű-csíkokkal. A hasznos gyilkosság gondolata kicsit felébresztette bambulásából, és Péter nekilátott végiggondolni a lehetőségeket. Kés, tű vagy penge híján maradt végül a fulladás, talán párnát kéne a szájába dugni, az orrát befogni két percre, utána aggódva szólni az ápolónak, hogy abbamaradt a hörgés, reméljük, semmi komoly, elvégre olyan jó fej volt az öreg, szinte már barátok voltak. Ettől kicsit elérzékenyült, a

tervet átütemezte ebéd utánra, akkor ügyis kisebb a pörgés a folyosón, meg talán a déli gyógyszer után higgadtabb is lesz egy kicsit.

Már tíz perce nem gyújtott rá, így belebújt a mackónadrágba, és éppen a kapucnis pulcsit húzta magára, amikor újra megjelent az Orvos.

– Na? Átgondolta a dolgot?

– Milyen dolgot?

– Szkanderezünk vagy sem?

Ezt is álmodom, gondolta, mint a pucér nőket.

– Úgy érti, hogy mi most, itt a zárton szkandereznénk? – kérdezte bágyadtan.

– Ha gyenge, és gyáva szarnak érzi magát, nem kell – közölte sértett arccal az Orvos, és kirohant.

Péter fejére húzta a kapucnit, és kiment a dohányzóba. Most Lajost találta ott, a harmincas matekagyút, aki logikus verseket szokott írni. Ez előző este derült ki egy frapáns négysorosból, ami arról szólt, hogy ha négy darab biszexuális ember van összefűzve, mindössze hat darab kefével kell ahhoz, hogy mindenki mindenkivel legalább egyszer legyen. Péter még akkor el akarta kérni a verset, de Lajos szertartásosan elégette a cetlit, miközben a saját csodás elméjét kárhoztatta a sorsáért. Most figyelmesen pörgette ujjai közt a cigijét, majd amikor meglátta Pétert, bravúrosan a szájába dobta.

– Kinek a papné. Hány betű?

– Micsoda? – nézett fel Péter, és rágyújtott.

– Kinek a papné.

– Nincs erőm számolni. – Megint görcsölt a bal lába. – Tizenegy?

– Szóközökkel tizenhárom! – vágta rá Lajos. – Ámbár nem hiszem, hogy van értelme beleszámolni. Ennyi erővel jöhetne a pont, a kérdőjel meg a többi borzalmas karakter is.

– Mikor lesz a vizit? – kérdezte Péter.

– Fél tizenegy körül. Nálatok kicsit hamarabb.

A Köpködős keresztülsietett a dohányzón, be a fürdőbe, majd fél perc múlva kijött onnan, szerény mosollyal ölelgetve szerzeményeit, két sampont, egy fél tekercs vécépapírt meg lyukas törölközőt. Kifelé menet még leköpködte az egyik üres széket, és Péter eldöntötte, hogy ha lesz hozzá energiája, szétveri a fejét, és lerúgja a veséjét, vagy fordítva.

– Az Orvosnak is írtam egyet – zavarta meg Lajos. – Elég magvas lett.

– Elmondod?

– Nem tudom – sóhajtott Lajos –, mind az egy példányt nekiadtam.

Ez ijesztően hangzott, Péter igyekezett másfelé koncentrálni.

– A professzor milyen csávó? – kérdezte, közben belehamuzott egy felmosóvödörbe, másik kézzel görcsölő hasát simogatva.

Lajos egy ideig nem válaszolt, kettőt pörgetett a még izzó csikken, majd elnyomta. Eközben bő egy perc alatt átsietett a mosdóig tartó három méteren a járóképes bácsik közül a nagyobbik, a feje húsz másodperccel előzte meg a lábait. Mikor eltűnt, Lajos költő Péterre nézett, aztán talányos és tapasztalt arccal annyit mondott:

– Vigyorgj és bólogass neki.

– Jó.

– És ne hagyd, hogy Leponexet adjon.

– Huszonöt milligramm Laponex talán elég lesz – méregette a professzor. – Ha mégsem, kapjon ötvenet.

Az Orvos jegyzetelt, néha közben ellenségesen Péterre pillantott. A másik nyolc fehér köpenyes rajongva mosolygott a professzorra, aki megpaskolta Péter arcát, és továbbshant a nyöszörgős haldokló felé. A többiek utána, csak az Orvos nézett vissza öt másodpercenként gyanakodva, mint akinek még van egy kis elszámolnivalója vele.

Mikor végeztek a szobával (három perc a tizenegy betegre, talán a legprofibb brigád lehetett az egész országban), besántikált Bélaápoló, kezében betárazott fecskendő.

– Megfordul, vagy a pöcsébe adjam? – kérdezte unottan.

Péter viszonylag hamar döntött, bár szinte már minden mindegy volt, de meglepő módon Bélaápolónak arany keze volt.

– Kibírta seggbe is, nem? – méregette Pétert, akinek beugrott a legfrappánsabb válasz, amit csak lehet erre mondani, de már késő volt. Előbb a szavak folytak össze, aztán az agysejtjei és az egész eddigi világ, Bélaápolóstud, zártosztályostul és Péterestül. Leszedálták.

Egy kedves női hang szólongatta, aztán kapott egy lassú, érzékeny puszt a bal arcára, ezt rögtön felismerte.

– Zsuzsa?

– Majdnem – kuncogott a hang –, Gabi vagyok.

A név semmit nem mondott, így megpróbálta legalább az egyik szemét kinyitni. A jobikat sikerült félig, és egy pearcingekkel zsúfolt mosolygós lányzót látott az ágy szélén ülni, aki valamiért őt akarta. Lassan elővánszorgott az agya valamelyik hátsó részéből, hogy azt az új bakfist látja, akivel pár órája (vagy pár éve?) a dohányzóban beszélt négy vagy öt mondatot. A lány az arca felé nyúlt, és Péter megint szerelmes lett, ahogy megérezte a simogatását. Odanyúlt és megfogta a hideg és nedves ujjakat, és nem is akarta elengedni.

– Ez nagyon jólesik. – torkot kellett köszörsülnie, mert két oktávval magasabban szólalt meg, mint szerette volna. – Melyik szobában vagy?

– A szomszédban, azt hiszem, kilences. – Folyamatosan mosolygott, ez nagyon megnyugtató volt. – Te is heroinista vagy?

A nyugalom lazult egy kicsit, Péter mély levegőt vett.

– Nem – átkapcsolt fölényes nézésre. – Mákteát iszom.

– Az milyen? – Gabikán izgatott kíváncsiság látszott.

– Kemény – sóhajtott Péter. – Nagyon kemény.

– De mit érzel közben? – erősködött a lány.

– Olyan, mint a heroin, csak erősebb, és durvább az elvonása. – Szakértelemmel minden csajt le lehet nyűgözni. – A nyalcsit ugyanúgy mákból csinálják, ezért mind a kettő ópiát, csak a mákteában még az összes többi alkaloida is benne van, amit a barnából már kivonnak a gyártás közben, például kodein, papaverin meg még vagy harminc másik. Ezért súlyosabb a leállás, és tovább is tart, mert a többi összetevőre is rááll az ember.

Gabika gondolkodott.

– Mi az, hogy ópiát?

Megpróbáltak kávé szerezni. Ehhez előbb meg kellett tanulni a rendszert, ami elvonástól és Rivotriltól tudatmódosulva nem volt annyira egyszerű, és ha a sarkon nem botlanak Lajosba, sokkal tovább tartott volna, mint húsz perc. Az osztálynak L betű formája

volt, a hosszabbik szárnak megfelelő folyosó közepén volt a nyílt–zárt elválasztó vonal, ahol félnapi váltásban ült őrt két-három gyógyult beteg (Péter imádta ezt a kifejezést), akik a zárton lévőket állították meg, ha kellett és ha tudták. Különben csak ettek és kártyáztak legtöbbször, más mulatság úgysem igen létezett ezen a poszton. Tőlük úgy öt méterre, vagyis már az osztály nyílt felén a Kezelő mellett működött a tréfásan büfének csúfolt kis szoba, ahol egy ciklámen arcú és félig kopasz kövér néni árult zacsból főzött kávé, Boci csokit és kétfajta cigarettát. Mivel dohányáru tilos volt árusítani, a kétfajta cigit csak a beavatottak tudták és vehették, de ők általában nyíltosztályos régi motorosok voltak, és mivel már megtehették, inkább lementek a közértbe cigit venni, mert a ciklámen néni igen magas árakkal dolgozott. Így tulajdonképpen senki nem vett a nénitől dohányáru, vagyis a szigorú szabály nem sérült. A cigarettakereskedelemből elmaradt nyereség okán viszont a néni kénytelen volt a zacsból főzött kávé ötven forintért adni, de előlött még a Gazdasági Versenyhivatal is szemet hunyt volna, ha érdekelte volna őket az ország pszichiátriai osztályain kialakult számtalan apró monopólium. De őket ez csöppet sem foglalkoztatta. Pétert viszont annál inkább, tehetetlen dühében szinte diliházban érezte magát, amikor leszámolt Lajos kezébe száz forintot, akit (a rendszer megértése után) megkért, hogy tegye meg helyette az oda-vissza tízméteres utat a vonal és a büfé között. Mivel Péternek még ötszáz forintnál is több volt a zsebében, úgy gondolta, megengedhet ennyi nagyvonalúságot Gabikával szemben, aki olyan remegő pillákkal köszönte meg a langyos, világosbarna lötytyöt, mintha a Gerbeaud-ba invitálta volna.

Péter mulatós gavallérnak érezte magát, a karját nyújtotta Gabikának, és így sétáltak egész a dohányzóig, ahol érdekes kép várta őket. Egy alkoholistá-depressziós és egy depressziós-alkoholista, egyenként negyven körüli nő volt bent, mindketten a székekön álltak és lefelé szitkozódtak. A földön egy Takarítónéni csúszkált, akinek legalább öt keze és három lába volt, legalábbis a látvány ezt sejtette. Két partvissal és három ronggyal dolgozott, ezeket két vödörben öblögette, de ezt Péter csak gyanította, mert a művelet sebessége miatt egyik mozdulat sem volt egyértelmű.

Az alkoholistá-depressziós (AD) nő cigány lévén cigányul is kiabált néha, de Péter abból csak annyit értett, hogy zsemé a harád valamijét. A depressziós-alkoholista (DA) csak egyszerű magyar szavakat használt, azokat is nagyon halkán üvöltötte, mert, ahogy egy régi heg megmutatta, egyszer el volt vágva a torka neki. A Takarítónénit egyáltalán nem érdekelte sem a kiabálás, sem a suttogás, egészen pókerarccal végezte a dolgát, ilyesmi feltehetően napjában többször is történt vele, sőt. Mikor végzett, az összes felszereléssel bevonult a férfimosdóba, ahonnan pár másodperc múlva a köpködős spurizott ki egy babaszappannal, s összelábnymozva a dohányzót, eltűnt a nyíltosztály felé. A két nő, meglátva a nyomokat, lekászálódott a székekről, és a talpuk helyett a feneküket tették rá. Péter, magához húzva Gabikát, a dohányzó szélén tétovázott egy darabig, végül gyújtott egy cigit a lánynak, egyet magának, úgy tartva a szálát, hogy a parázs része már a kijelölt helyiségben legyen. Ő nem akart hasonló lábnyomokat hagyni, mint a köpködős, és egyáltalán, semmiben sem akart a köpködősre hasonlítani. A két nő közben őket méregette, AD végül meg is szólalt:

– Ez gyorsan ment, öcsém! – Kajánul centizte Gabikát. – Be se mutatod a kedves kisgázdsit?! Milyen kis helyeske!

Péter már az előző este pár percet beszélgetett vele, de nem emlékezett a nevére. A nő mindig ravaszul nézett, és este jól röhögtek valami baromságon, alapvetően szimpátiás volt neki, de az ilyen szitukat nem szerette.

– Majd bemutatkozik, ha akar – mondta neki. Gabika ezt készpénznek vette, és bemutatkozott nekik. Péter a fogát szívta, de fülelt, és kiderült, AD-t Ibolyának hívják.

Gabika vezetéknevét most sem értette.

– Te is drogozol? – kérdezte Ibolya Gabikától, még mindig a lány arcát, mell, derék és csípő arányait vizsgálva. A nézése alapján elégedett volt, Péter kapott tőle pár pontot.
– Heroinfüggő voltam – hangsúlyozott Gabika –, de mától nem nyomok.

DA vihogni kezdett, de Ibolya csak ironikusan mosolygott, miközben a felénél ki-aludt ukrán cigarettáját nézte. A másik kezében ott volt az öngyújtója, de a pillanatnyi töprengés láthatóan fontosabb volt a nikotinnál.

– És mennyi ideig nyomtad? – kérdezte.
– Egy évig – vágta rá azonnal Gabika, majd finoman igazított egy kicsit a pearcingjén a szája alatt. – De szűrni csak két hónapig.

Ibolya a fejét csóválta.

– Hogy tudjátok ezt csinálni?! – sápítozott, aztán rágyújtott végre a csikkjére. – Én még a nővérnek se hagyom, csak ha már nagyon muszáj.

– Elvonáskor nagyon muszáj – tanította Péter sokatmondóan. – Akkor mindennél fontosabb. – Közben megmarkolta Gabika seggét, aki hálásan közelebb bújt. Péter elképzelte bugyi nélkül, és még közelebb húzta. Ha a két nő nincs ott, biztos megcsókolja, de Ibolya kajánsága felborította a hormonháztartását. Csók helyett kapott egy hidegrázásrohamot, és a lábaiba is megint beleállt a fájás.

– Ülünk le! – tolta be a lányt a székek közé. – Most nincs erőm ácsorogni.
– Beteg vagy? – kérdezte aggódva Gabika.

Úgy kell intézni, hogy minél kevesebbet szólaljon meg, gondolta Péter. Az biztos, hogy szép lányzó, a szemén látszik, hogy nagyon okos is, de túl fiatal még, azért beszél baromságokat. Miután így megnyugtatta magát, végigfuttatott egy hibaellenőrzést lábujjától fejbúbig, de a felénél elakadt.

– Mikor van ebéd?

– Hamarosan – válaszolt DA, de közben nem rá nézett, hanem Ibolyára, aki tíz másodperc alatt olyan pózban aludt el, mint Rodin Gondolkodója. DA óvatosan felállította, ezalatt Ibolya csukott szemmel motyogott valamit késekről, vérről, malacokról és áldozatokról, közben lassan andalogva eltotyogtak a folyosók felé. A dohányzó az L betű sarkánál fekvő pingpongszakaszból nyílt, és hivatalosan nem is volt dohányzó. A professzoron kívül senkit nem érdekelt a hivatalos helyiségbeosztás, ő viszont tizenöt éve hetente háromszor meglepődött, megdöbbsent, felháborodott, majd kiabált és intézkedett az ügyben, hiszen egy kórházban nincs helye a füstnek. Az intézkedést szerencsére tizenöt éven át a főápolók segítségével végezte, akik mindig is ravasz lavírozók és erős dohányosok voltak, ezért a szoba funkciója csak ritkán és rövid időre csorbult. A nemdohányzók (akik látszólag mindig mindenhol kevesebben voltak, bár Péter nem tudta eldönteni, hogy ők lapítanak vagy ő mozog szubjektív sugallatú helyeken) rendszeresen grimaszoltak, ahogy átvergődtek a székek között a mosdóig, pedig jobb termet ilyen célra el se lehetett képzelni. Ha az emberre cigi közben rájött a kakilás, volt nála papír, és férfi volt, néhány lépés után megoldhatta a dolgot. Azt, hogy a két feltétel nem mindenkinél teljesült, naponta két-háromszor tapasztalhatta a megfigyelő. A „nő a férfimósdóban” verzió néha ugyanolyan bosszantó volt, mint az „XY beszart a vécé előtt”. A betévedő nőcik főleg azok a nénik voltak, akik a nyílt–zárt vonal őreinek is a legtöbb munkát adták, a bekakilósok zömét pedig a delíriumból túl hamar felkelők tették ki. Bácsik nemigen

mászkáltak az osztályon, az a néhány hetven feletti, aki idetartozott, szinte kivétel nélkül a haláltól nem messze, a nyolcas szobában feküdt bepelenkázva vagy a folyamat végén katéterrel és kakielvezető-csővel a hasában, de mindenképpen ágyhoz kötötte.

Péter olyan közel húzta a székét a Gabikáéhoz, hogy a térdével összeszoríthatta az övét. Kezeivel a combját markolászta, és fél perc múlva már csókolóztak is. Onnan számítva húsz másodperc, és Péternek magömlése volt, amit csak kicsit zavart meg a köpködős krákogása a háta mögött, aki az imént lépett be. A korai magömlés az ópiát-elvonási tünetek legfurcsább tartozéka. Most épp örült neki.

– Ez jólesett – dőlt hátra, és elővette a következő cigit.

Gabika furcsán nézte.

– Valami baj van? – kérdezte megszeppenve.

– Ugyan! Egyszerűen jó veled csókolózni. – megsimogatta az arcát, és hátrébbcsúszott székestül a köpködős mellé, aki idegesítően vizslatta őket. – Mi a gond? – kérdezte tőle.

– Semmi. – Köpött egyet, és bement a mosdóba.

Nagyon csend lett, Gabikát már el is felejtette, egy ördögi terv bontakozott ki benne.

– Meg fogom ölni ezt az embert.

– Ebééd!!

Ezt először álmában hallotta, ahol éppen Antall József és Horn Gyula próbált neki mákból egy normális teát főzni, de mindig veszekedtek közben, hogy milyen is egy normális tea. Antall szerint (aki csöppet sem látszott halottnak) sűrűre kell csinálni, utána keveset enni, mert a kemény magyar ember ezer éve így főzi a mákteát, Horn szerint viszont a híg tea sok zsemelével sokkal ütősebb, példaként az Arany Ászokot hozta fel, ami nem véletlenül a munkásosztály kedvenc itala. Péter szerint azért kedves dolog volt tőlük, hogy legalább egyszer megpróbáltak együtt valamit, és az pont az ő boldogulásáért történt.

– Ebééd!

Most fázott és melege volt, a póló megint csurom víz, és Antallék is csak rémlettek neki. A szemét még nem nyitotta ki, de már biztos volt, hogy kórházban van. Maradt volna így még egy darabig, de valaki megbökte a vállát. Felnézett, és megint minden összedőlt benne. Az Orvos volt az, a zártosztályról, ahol feküdt.

– Miért nem eszik? – kérdezte. – Mártírkodik?

Ez nem lehet igaz. A Horn Gyulát könnyebben elviselte.

– Most indulok – morogta, és feltápáskodott.

– Ha azt hiszi, hogy ezzel az ostoba mártírkodással bármit is megold, akkor nagyon téved. – közölte az Orvos, és fölemelte a hangját. – A mártírkodás a gyávák fegyvere! Felfogta?! – Tartott öt másodperc hatásszünetet majd elvágatott.

Péter pólót cserélt, az izzadttal elvánszorgott az ablak melletti fűtőtesthez, de az jég-hideg volt, valószínűleg így hűtik a haldoklókat. A pólót visszavitte az ágya végéhez, és az előző mellé terítette a vasrácsra. Igyekezett kontrollálni a mozdulatokat, mackónadrág (jobb, bal), kapucnis pulcsi, papucs. Az ebédlő hamar megvolt, a pingpongszobától balra. Beleszagolt a levegőbe, és felordított.

– Spagetti!!

Húszan álltak előtte, ebből a hátsó tizenhat debil, velük hamar lebeszélte, hogy elő-reengedjék.

– Sietek!

A másik négy versenyző felkészültebb volt, így két percet várni kellett, mire a tányér-jába kapta a kétmaroknyi tésztát. Egy szigorúan pulykafejú asszony osztott a kis ablakon keresztül, a szemén látszott, hogy nincs apelláta.

– Lehetne kérni még egy falatot? – bájolgott neki Péter. – A leves helyett mondjuk...

– Csomó leves van – mondta a pulykanéni, és már a következőnek pakolt.

Péter arrébbállt két métert, és bevizsgálta a szerzeményét. A spagetti rózsaszínű tészta volt, hús és sajt nélkül. A szaga viszont többet ígért, és leült vele egy bajszos alkoholist mellé, akiről ránézésre biztos volt, hogy nem akar beszélgetni.

– Kérsz sót? – kérdezte a bajszos. – Szerintem kérjél, attól lesz valami íze. Én itt még a kakaót is megsózom, attól van neki íze. Szereted a kakaót?

Péter szó nélkül bedarált a sótlan tésztát és kirohant Lajosért, mert ebéd után kávé dukál.

– Minden szexért megfizetsz, minden nonek ára van. Hogyha mégsem te fizetsz, annak pedig kára van.

Ez a kávé ára volt, Lajostól kellett elviselni. Ott ült még a dohányzóban a Szemüveges, Ibolya és az ebédlőbeli bajszos, de mindannyian el voltak foglalva egy nyálkás pacnival a kövön, amit vagy a köpködős tett oda, vagy nem. A többség szerint igen, de Ibolya megesküdtött, hogy ez malacvér.

– Sok ilyet láttam már – magyarázta –, amikor megszúrják, az eleje mindig ilyen.

– És mért vágnának itt malacot? – kérdezte a Szemüveges.

De Ibolyát nem lehetett megingatni.

– A büfé talán jobb lenne? Vagy az ebédlő?

Erre nem volt válasz. A Szemüveges Péter felé fordult.

– Gyorsan összeemelegedtetek a csajjal. Vagy már ismerted korábban is?

– Nem. De nagyon kedves.

– Szart se ér az egész! – legyintett a szemüveges. – Ha kimész, öt perc alatt elfelejted.

– Pont azért szeretem.

Ibolya és a bajszos felröhögtek, a Szemüveges fásultan rázta a fejét.

– Két nap múlva az agyadra fog menni.

– Ki van zárva. Tényleg aranyos.

Két óra elég volt hozzá. Először betoppant a dohányzóba, és mindenáron Péter ölébe akart ülni, akinek közben hánynia és kakilnia kellett, és megint fájt a lábszára. Öt perc múlva elindult a közben kiürült ebédlőbe, mert korábban már kiszúrt ott egy lestrapált pianínót. Gabika követte. Péter leült, és találmra pötyögött valamit, ami még rémlett neki. Autodidakta révén csak egyszerűbb dolgokat tudott, ballal akkord, jobbal dallam. Lassan kezdett megnyugodni.

– A Für Elise-t tudod? – nyávogta Gabika a válla fölött.

Lassú, mély légzés, mondogatta magának, csak fiatal még. – Nem tudom.

Erősen a zenére koncentrált. A harmadik Beatles-korszakát élte épp a huszonöt éve

alatt, bár néha már nagyon besokallt tőle. Elvonáskor viszont az ember az öröközdeket élvezi, és ennek volt valami biológiai oka is, ami az endorfinnal vagy mivel függött össze, de a leállásnak ezzel a részével még az orvosok se nagyon foglalkoztak. Elkezdte a Yesterdayt, és már az első hangoknál elérzékenyült.

– Ez micsoda? – Gabika nem bírta magával.

– Nem ismerős?

– Nem.

Eljátszott még két számot, közben a lány a tarkóját csókolgatta, és ettől kirázta a hideg.

– Légyszi, csak akkor érj hozzám, ha én hozzád érek!

Gabika bólogatott, és tovább csókolgatta. Péter felállt és visszament a dohányzóba. Gabika is ment. A cigi után a szobájába ment, a lány végig mögötte, és mikor lefeküdt, ő az ágy szélére ült. Öt perc múlva felkelt, és a nővérszobájában, ami az L betű rövidebb szárának a végében állt, kért egy fájdalomcsillapítót a lába miatt. Gabika is kapott. Utána elment kakilni, közben Gabika a mosdó ajtajában várta olyan pózban, mint Kántor, a rendorkutya egy megfigyelos ügy végrehajtása közben.

Péter aludni ment, de tíz perc múlva Gabika ébresztette boldogan ragyogva.

– Valaki azt mondta, hogy fél órán belül gyógyszerosztás!

– Az a valaki addigra halott lesz. – morgott neki, és megpróbált visszakúszni az álmába, ami mákteáról és Isauráról szólt, akit ő szabadított fel egy kvarcóra árért, amit viszont egy svájcisapkás kínaitól lopott az MDF-székházban.

– A bácsi miért hörög ennyire?

Elhesegette Isaurát.

– Szeretné, ha kimennél – tolmácsolt Péter. – De előbb azt kéri, tekerd följebb az infúziót, mert ilyen lassú csepegéssel soha nem jut bele a gyógyszer.

Gabika odalibbent, feltolta az adagolót maximumra, utána harminc percig nem látta. A bácsi negyedóra alatt végleg elhallgatott, a gyógyszerosztó nővér már nem is nagyon vizsgálgatta, csak az arcát is betakarta a lepedővel.

Péter rengeteg gyógyszert kapott, és ez nagyon jól tett a lelkének. Nyugtatók, görcsoldók, még B-vitamin is volt a készletben, de pillanatok alatt frmagjuk sem maradt. Már két perc múlva jobban volt tőlük, pedig még az első is csak a gyomorszájáig juthatott. Boldogan bebújt a kapucnisba és kiment cigizni, vesztére. A bajuszos, aki a kakaót is sóval itta, éppen rajta röhögött Ibolyával együtt, ezt még akkor sem tagadták, amikor rövid hallgatózás után belépett.

– Te, idióta! – makogott az a bajsza alatt. – Pont azt a picsát tudtad összeszedni?

– Tegeződtünk mi ezelőtt?!

Igazságtalannak érezte a dolgot, mert az osztályon igazán nem volt kínálat. Akivel még meg mert volna jelenni mások előtt, egy nemdohányzó alkoholista nő volt harminc körül a nyílt szakasról, de ezek a tulajdonságok bőven hátrébb sorolták Gabikánál a listán. És bár egy zárt elmeosztályon egy nap alatt szinte minden nő megszépül az ember szemében, Gabika objektíve sem tűnt rossz fogásnak, pláne ennyi idő alatt.

– Nem beszélhetnénk másról?

– Beszéljünk Marikáról! – javasolta Ibolya.

– Ki a rosseb az a Marika?

Ibolya és a bajszos az ajtóba bámult, őket követve látta meg Péter a pufók arcú, egérfogú és ártatlanul lelkes nézésű nőt, aki valahol a huszadik és az ötvenedik éve között járhatott.

– Fiaftok! – mosolygott Marika. – A poftára megyek... akar falaki lefelet küldeni?

– Fia! – köszönt egyszerre Ibolya meg a bajszos. – Nem, köfi!

Marika valami ávós pufajkában volt, hóna alatt paksaméták. – Jól fan, végül if minden nap megyek. Pufi!

Marika balra el.

Péter megint szörnyu álmos lett.

KETTŐ

Megint baromságokat álmodott.

Azt már régen megfigyelte, hogy leálláskor arányosan keveredik a fejében a drog, a szex és a politika, alvás közben legalábbis, ébren ugyanis alig politizált. Erre nehéz volt gombot varrni, mert elképzelni sem lehetett, hogy álmában miért szerepelnek csurkapisták, Hornok meg Orbánok, ha amúgy meg szart az egészre. Ugyan olvasott meg látta a híradókat, néha vitaműsorokat is végigizgult, annak mégsem volt semmi értelme, hogy pont a legsúlyosabb elvonások közben, ha nagy nehezen elszundított végre, neki a dugás meg a máktea mellett miért kellett a Tocsik-üggyel is foglalkoznia.

Oda lyukadt ki, hogy ha mégis van Isten, ideje lenne jobb kapcsolatot ápolni vele, mert ezt még ő sem érdemli meg.

Most épp Bokros Lajos adott neki kis csomagokat, amikben metszett mák volt barna por alakban, ő ezért thaiföldi lányokkal fizetett, akiket persze előbb ő is felpróbált, elvégre nem akart a Bokrossal kibaszni. A lány mosolygós mandulaszemével, hosszú fekete hajával és apró melleivel maga volt az álom, és tényleg.

– Alszol? – egy éles cérna hang miákkolt megint, és Péter már egy másodperc alatt biztosan tudta, hogy hol van és hogy kit gyűlöl a legjobban a világon.

– Aludtam – pampogott. – Mit akarsz?!

Gabika sejtelmesen hallgatott pár másodpercet, aztán a fülébe súgta:

– Arra gondoltam, hogy leszopnálak, ha nem zavar.

Péter mindig büszke volt arra, hogy milyen nagylelkűen tudott megbocsájtani.

Míg ő elrohant farkat mosni, Gabika szerzett valahonnan egy óriási plédet. A terv szerint az ebédlőben találkoztak három perc múlva, ami ilyentájt (olyan délután négy körül lehetett) már tévészobaként funkcionált. Csak három szedált néni meg a köpködős volt bent, egy brazil sorozat százhuszonnegyedik részén rágódtak, észre sem véve őket. Péter összetolt pár széket, amire összebújva egymás mellé ültek Gabikával, a pléddel jól betakarózva.

A lány feje rövid csókolózás után el is tűnt a takaró alatt, és Péter egy teljes percig a legboldogabb ember volt az egész pszichiátrián (leszámítva persze az egyik haldoklót a szobájában, aki állítólag morfiumot kapott).

Úgy számította, hogy harmadszorra talán már a dugásig is eljut, és ettől megint a thai lány és a metszett mák jutott eszébe. Az ábrándozásban egy női fej zavarta meg, amelyik a pléd alatt immár kényelmetlenül mocorgott.

– Gabi, szerintem én visszaalszom egy kicsit!

Szomorú szemek bukkantak elő, és Péter megsajnálta. – Bár előtte cigizhetnék egyet, ám nem érzem túl jól magam, noha most jól érzem magam, ez nagyon jólesett, bár egy kicsit hányingerem van, de ez csak most kezdődött, az előző percek csodálatosak voltak, csak azóta a hasam meg a lábam, és szédülök is egy kicsit, pedig ez volt a legjobb napom, mióta bent vagyok.

Másfél napja volt bent.

A kora este borzalmasan telt.

Gabikát köszönetképpen ötig hagyta csacsogni az ágya szélén, csak utána küldte el. Rángatózott a lába és fájtak a csontjai, de ezt még ki lehet bírni. A halott bácsit elvittek, és a helyére egy olyan jajgatós került, amelyet még a köpködősnek se kívánt volna lakótársul, bár ez talán túlzás volt, a köpködősnek ugyanúgy a halálát akarta, mint az új bácsinak. Az új bácsi tulajdonképpen nem volt igazi bácsi, talán ötvenöt lehetett, de a tünetei alapján már annak számított. Ez nem delirált, ez haldoklott.

Péter soha nem értette azokat, akik csöppet sem voltak tekintettel orá, és ahelyett, hogy már évekkal ezelőtt öngyilkosok lettek volna, inkább ot zavarták a gyógyulásban. Lelkesen támogatta az aktív eutanáziát, főleg azokkal szemben, akik beszartak, és nem voltak képesek csöndben távozni.

Hat körül kitámolygott a nővérszobáig. Júlia nővér volt ott, aki a déli gyógyszert osztotta.

– Gyönyörű neve van, Júlia! Ha lesz egy lányom, biztos Juliának fogom hívni! Kaphatnék egy nyugtatót?

– Nem. – A nővér fel sem nézett a jegyzetelésből.

– És görcsoldót? Nagyon görcsöl a lábam.

– Nyolckor gyógyszerosztás, akkor megkapja.

Ez embertelen, gondolta Péter.

– És Hippokratész? Az eskü?

– Feküdjön le! – szólt rá Júlia nővér. – És nem szeretném megint itt látni, ma már soron kívül kapott egy Kalmopyrint.

Péter elvánszorgott a dohányzóba, ahol éppen tíz ember vitatkozott azon, hogy érdemes-e pénzt adni a professzornak vagy nem. Persze a Szemüveges vitte a szót.

– Egy húszas alatt észre sem vesz. – magyarázta. – Annyit viszont hülye leszek adni neki egy ilyen lepra helyen.

– Ez nem igaz, a prof egy jó ember. – rázta a fejét egy dundi ötvenes alkoholista nő, fodros tűzpiros köntösben. – Én csak egy ötezrest tudtam adni, és azóta nagyon kedves!

– Mindig megkérdezi, hogy hogy vagy? – kajánkodott a Szemüveges. – Vagy vizitkor megsimogatja a buksidat?

– Ne beszélj így róla! – görbült lefelé a dundi nő szája. – Még a lányommal is beszélt, hogy költözzön vissza a férjével együtt.

- Nem ilyesmi lenne a dolga amúgy is?
- Nincsen megfizetve!
- Audija van.
- Ennyi év munka után igazán megérdemli!
- Tahitiban nyaralt.
- Az egy konferencia volt!

A bajszos és DA szerint valamennyit mindig illik adni, Lajos elítélte a paraszolvenciát úgy általában, Gabika nem teljesen értette, miről van szó, hárman csak figyeltek, Ibolya szerint meg a kurva anyját a professzornak.

– Az egy köcsög – magyarázta magabiztosan. – És hiába adsz neki akármennyit, akkor is köcsög marad.

A dundi nő elpityeredet, t és visszavonult a szobájába. Péter ki akart maradni a témából, de a Szemüveges nem hagyta.

- Te adtál neki?
- A nevét se tudom, ma láttam eloször, miért adtam volna?!

A Szemüveges elégedettnek tűnt.

– Én mondom, ez az egész egy nagy rakás szar. És nem csak ez a hely, hanem az egész világ az. Ha lenne száz millám, én nem autót vagy házat, hanem atombombát vennék rajta. Valakinek rendet kéne már tennie.

- Száz milláért nem kapsz atombombát! – okoskodott a bajszos.
- Te azt honnan tudod? – szólt közbe Lajos. – Az ukrán cigicsempész haverod mesélte?

– Szállj le rólam! – A bajszost mindig piszkálták az ukrán cigik miatt, mert mindenki beszopta egyszer. Negyvenért árulta dobozát, annyi volt, mint egy kávé, ezért elsőre még a legelszántabb márkafüggők is belecsúsztak. A húsz szálból tizenöt át volt ázva valami barna létől, a maradék öttől pedig bárki megtanulhatta, milyen kemény arcok is ezek az ukránok. Olyan aromája volt, mint amikor ősszel égetik a száraz leveleket, kicsit megspékelve valami érdekes fémes ízzel. Az osztályon négy-öt klosár is volt, ők vettek csak másodszorra, sőt többször is, a többiek pedig a bajszos előtt állandóan előrángatták a témát, pedig ő mindig elmondta, nem árul zsákbamacskát, ennyi pénzért csak szar cigit lehet kapni. A bajszos Marlborót szívott, ez is dühítő volt az egészben.

– Inkább neutronbombát – elmélkedett tovább a Szemüveges. – Az csak az élőlényeket nyírja ki.

Gabika elszontyolodott.

- A kutyusokat is?

A vacsorát a szobákban osztották szét hét óra után. Az egyik éjszakás nővér csinálta, aki piszok jól nézett ki, és az látszott rajta, hogy mindenkit gyűlöl.

Maga a vacsora ijesztő volt. Péter még akkor sem bírta volna megenni, ha történetesen nincs ez a szarszag, de volt. Egy nagyon száraz zsömle mellé kaptak egy olyan fajtájú ötdekás felvágottat, amelyet még sose látott. Kisebb porcok és nagyobb zsírdarabok keveredtek a párizsiszerű fő összetevővel, néhol még, bár ebben nem volt egészen

biztos, apró szalonnahéjakat is látott benne. Kicsit áttetsző volt és nagyon bűdös. Azon betegek kedvéért, akik nem voltak kutya, kaptak mellé egy háromdekas tasakos lekvárt, ami a felirat szerint legalább 1 százalék gyümölcsöt kellett, hogy tartalmazzon. Ez megnyugtatóan hangzott, ezért Péter a tasakból egyenesen a szájába tolta a masszát, de az íze miatt gyorsan le kellett nyelnie.

Akkor hányta ki, amikor egy perc múlva elindult cigizni. A szép nővért egy negyed-óra múlva találta meg a kezelőben, ahová, lévén, hogy hétkor bezárják az osztály főkapuját és nincs nyílt-zárt órség, már egyedül is elsétálhatott.

– Kihánytam a lekvárt.
 – Nincs több! – morogta a nővér, és gyógyszereket pakolt kis kerek dobozokba.
 – Igazából már nem is kívánom, csak épp a szoba ajtajába hánytam.
 – És mit csináljak vele? – A nővér megállt a rendezéssel egy pillanatra, és úgy cse-
 relte meg keresztbe tett lábait, mint Sharon Stone, csak rajta volt bugyi. – Ugye nem
 gondolod, hogy én törlöm fel?!
 – Én beteg vagyok. – A combját nézte közben. – A hányás meg bűdös és balesetveszélyes.
 – Nekem meg sok dolgom van. Ha bírod a szagát, hagyd ott nyugodtan – mondta a
 nővér, és visszatért a tablettákhoz.

Péter keresett egy vödört és egy felmosóröngyöt, és feltörölte. Nagyon fáj a dereka, és csak a felmosás végén vette észre, hogy a jajgatós új bácsi csöndben van, és őt bámulja.
 – Holnap téged töröllek fel – mondta neki Péter, és a röngyöt a vödörrel okádékos-
 tul visszavitte oda, ahol a nővérszoba mellett találta.

Fél kilenckor esti gyógyszerosztás volt, és az öntudatnál lévők közül Péter volt az egyetlen, aki nem próbált csálni, ezért ő volt a leggyanúsabb. Kétszer is meg kellett mutatnia a száját a harminc körüli fülbevalós ápolónak, akiről az az érdekesség derült ki, hogy Karcsinak hívják. Ezt az osztás után az egyik lekötözöttől tudta meg, aki már délután felébredt a delíriumából, de még nem látta orvost, így kikötözve hagyták. A szakállas ürge öreg rókának tűnt, és az is volt, legalábbis ő azt állította, hogy már tizenöt-ször feküdt ezen az osztályon öt év alatt és hogy a professzor nagyon szereti.

– Tényleg csíp, de én is bírom az öreget. Nagy koponya. Kioldozol?
 – Nem. Mért nem szóltál a Karcsinak?
 – Á, most sok dolga van – magyarázott a szakállas. – Az is elég, ha csak a jobb keze-
 met oldozod ki, és adsz egy kést vagy pengét!
 – Figyelj, Karak, szerintem így tizenhatodszor már neked is feltűnt, hogy még a villát
 se hagyják nálad, ha bejössz. De ha lenne, se adnék semmit.
 – Ó, értem, értem – bólogatott amaz. – Bicskád sincs?
 – Anyádban hagytam a bicskámat.

Egyre nehezebben viselte őket, ahogy magát is. Egyre rosszabbul volt.

Az esti mulatság, mint a többi kórházban, itt is a dohányzóban kezdődött a gyógy-szerosztás után jó félórával. Az a tíz dohányos szokott ilyenkor összejönni, akiknek a betegsége még igényelte is a társaságot. Skizofréniával, pszichózisban vagy mondjuk agorafóbiával szinte lehetetlen volt bekerülni a klubba, nagyon megválogatták magukat, mert az ő kasztjuk (szenvédélybetegek és a különféle depressziósok) nyilvánvalóan érté-
 kesebb volt, mint bármely fóbiás vagy kényszerbeteg idiótáké. Persze titokban egymást

is lenézték, a drogos az alkoholistát és viszont, a depisek meg mindkettőt. De esténként mégis inkább voltak egy csapat, mint napközben, mert a folyamatos kontroll és a programok terhe nélkül olyat tudtak, amit a többi százharminc már elfelejtett: röhögni.

Aznap este először DA-n röhögtek, aki megesküdtött rá, hogy Moníliának hívják, Lajos pedig, akiben több tucat lexikon bújt meg, állította, hogy a monília az úgynevezett vánkospenesz latin neve, ami főleg a gyümölcsfákat támadja meg. Öt perc teljes káosz után DA a sírás hatásán elfutott valamilyen dokumentumot szerezni, amivel védheti az igazát, de ezzel inkább csak ártott magának. A kórlap szerint ő ugyanis Monori Monília volt. Ibolya a földön rángatózva visított, a bajuszos a félreszívott füsttől fulladozott, a többiek meg egymást meg a mellettük vonaglókat csapkodták azt ismételve, hogy Monori Monília. Lajos csak szelíden mosolyogva nézelődött egy darabig, aztán amikor mindenki kezdett magához térni, elsorolta a gyümölcsösre legveszedelmesebb penészgomba-fajtákat, és újrakezdődött az egész.

A hangazavarnak Karcsi ápoló vetett véget, egy időre legalábbis, aki megkérte őket, hogy legalább addig nyughassanak egy kicsit, amíg az ügyeletes orvos az osztályon lebszel.

A következő barom persze Gabika volt.

– Ha leszoktam, jelentkezem pszichológia szakra! – csacsogta. – De lehet, hogy inkább állatorvosnak, még nem tudom.

A Szemüvegesnek ennyi is elég volt, nyerítve tántorgott be a mosdóba, de a bajszos kéjes vigyorral a lányhoz fordult :

– Szerintem csináld meg mind a kettőt. Az iszákos tengerimalacokkal senki nem törődik, pedig a tengerimalac is ember.

De Gabika nem hiába érettségizett.

– A tengerimalac egy emlőszállat. – magyarázta. – És csak vizet meg harmatot iszik. Reggelente a fűszálakat nyalogatja.

Ibolya itt adta fel, könnyezve és hörögve indult el a szobája felé a másik doboz cigiért. Péter próbált higgadt maradni, de csak másodpercekre sikerült.

– De a tengerimalacot is anya szülte! Neki is megvannak a maga bajai, és hogy a kezelését nem támogatja a TB, az nem az ő hibája, hanem a társadalomé.

– És az elvált és kismizett tengerimalacok?! – kontrázott a bajszos. – Olyan apák, akik tizenhat vagy húsz kölyök után kerülnek az utcára, nem kellene senkinek, és már esélyük sincs az asszimilációra? Velük ki törődik?!

Gabikát összezavarták az idegen szavak, ezért inkább csöndben maradt és mosolygott. Péter megint megsajnálta.

– Miért akarsz pszichológus lenni?

– Hogy segítsek másoknak.

– Miért akarsz másoknak segíteni?

Ez nehéz kérdés volt.

– Hát... hogy például drogosoknak segítsek.

Gabikát kizárták a klubból. Ott lehetett és hallgathatott, de többé senki nem akarta, hogy megszólaljon, ezért nem is szóltak hozzá.

– Gyógyszer!

Az éjszakait tízkor adták, de csak azoknak, akik elmentek érte a nővérszobáig. Ezek a gyógyik főleg altatók voltak, és ha valaki már elaludt tízig, annak nincs is szüksége

altatóra, ez volt a logika. Tizenegykor már hiába kérte az ember, úgylgy tanácsos volt kibőjtölni tízig, ha valaki szerette az altatókat.

Péter szerette az altatókat, csak az altatók nem szerették őt. A legtöbb fajtával soha nem tudott aludni, a többbit meg egy orvos sem volt hajlandó felírni neki. Most egy barna draszt nyomott a markába Karcsi ápoló.

– Ez micsoda? – kérdezte tőle.

– A franc tudja! – legyintett Karcsi. – A Móni pakolt, nekem csak szakiskolám van meg a Móni, de mind a kettőt bánom már. Valami altató.

Péternek nem tetszett a draszt.

– A Mónit hol találom? Így ismeretlenül nem szívesen veszek be semmit.

– A Móni lefeküdt aludni, egyrészt mert óráig csak gyógyszereket válogatott, másrészt meg mert összevesztünk, mert szerinte megdugtam az Anikót, pedig nem is, pedig tényleg szeretném megdugni az Anikót. Tudod, melyik az Anikó?

Péter nem tudta, úgylgy bevette a bogyót és visszament cigizni.

Ő ért vissza először, úgylgy nekilátott komfortosítani a dohányzót. Az addig a sarokban álló guruló mentőszágyat behúzza középre, körberakta a székekkel és felfeküdt rá. Így, hanyatt, a villogó neon még elviselhetetlenebb volt, még csukott szemmel is érezte a frekvenciáját, pedig eddig figyelnie kellett a vibrálásra, ha tudni akart róla. A cigi is rosszul esett, de a derekának és a lábának olyan boldogságot adott a fekvéssel, hogy a többi testrészével, mint egy ENSZ közvetítő, kompromisszumot kötött a bajban lévők érdekében. Ugyan a szobájában is lefekhetett volna, de ott már lekapcsolták a villanyt, kaka szag volt és haldoklók haldokoltak, így az érzékszervek szavazásakor a dohányzó szoba lett az abszolút favorit. Ráadásul itt emberekkel is lehetett találkozni. Egy egész percg nem gondolt semmire, de ezt az idillt nehézkes csoszogás törte meg. A zaj az ajtóban megállt, és Péter felemelte a fejét. Egy olyan bácsi nézte őt, amelyet még nem látott eddig. A sárgás kincstári pizsamanadrág fölött második világháborús német katonazakó volt rajta, azon két vaskereszt, egy „Kiváló dolgozó” és egy Modern Talking kitűző. A bácsi jólfélsült volt és a bajuszát is pödörte valami zsírosan csillogó dologgal.

– Jó estét! – köszönt neki Péter.

A bácsi nem mozdult, csak hatszor szigorúan körülnézett a húsz négyzetméteren.

– Mit tetszik keresni?

Az öregember már csak őt nézte furcsán, és Péternek olyan érzése volt, hogy valószínűleg így képzelik el a bolondokházát a Vidám Színpadon vagy a Szeszélyes Évszakokban, ilyen lerobbant Napóleonok diktálják a tempót a zártosztályon, vezénylik a kerge birkákat jobbra át vagy hátra arc, ők az igazi örültek. Ez nem volt igaz.

– Elnézést, uram! – szólalt meg a bácsi. – Meg tudná mondani, hogy jutok el innen a Keletihez?

Péter nyelt egyet.

– Innen most elég nehéz lenne, már a buszok se járnak. Szerintem várjon reggelig, akkor az ajtók is nyitva lesznek.

A bácsi a fejét csóválta. Látszott rajta, hogy segíteni akar.

– Jobb lenne, ha maga is hazamenne. – mondta. – Itt magát is csak bántani fogják. – megcsóválta a fejét, és visszacsoszogott a folyosón. Péter soha többet nem látta. Visszadőlt és becsukta a szemét. Két percg aludt egy jót.

– Kinek a papné? – suttogta a fülébe egy költő hangja aztán.

Péter még csukott szemmel ütött ököllel balra, a hang felé, de csattanás helyett csak kuncogást hallott.

– Az orrodban vagyok!

Ennek nem dőlt be. Lajos a jobbján ült és cigizett, mellette Gabika, mind a kettőnek fülig ért a szája. Péter feltápáskodott és lelógatta a lábát.

– Kérek egy Malbit! – nyöszörögte fáradtan.

Gabika cigit adott, Lajos tüzet.

– Figyíí! – kezdte Gabika.

– Igen?

– Te ismered a Zsozsót?

– Nem.

– És a Tacsit?

– Egy kutya?

– Dehogysis! Egy barátom. És a Csucsut?

– Nem. És nem ismerem a Bubut, a Birit, a Nyanyát és a Flokit sem.

Gabika elszomorodott. – Őket én sem.

Lajos ábrándozó arcán látszott, hogy verset fog mondani, ezért Péter gyorsan megelőzte a bajt.

– Lajos, te mennyi ideje vagy bent?

– Öt hete és két napja.

– És mikor kerültél előre, a nyíltra?

– Két hét után.

Ez félelmetesen hangzott.

– És a két hét alatt mit csináltál?

– Amit azóta. Nagyjából semmit. Cigizek, beszélgetek meg írok. A kertben sétálgatni úgyszincs értelme, már elég hideg van, a közértbe elég kétnaponta menni, az újságokat meg mindig behozza az a kopasz segédápoló a hatosról, amiért én neszkvédet adok neki.

Péternek felcsillant a szeme.

– Van neszkvéd?!

– Nincs.

Lajoson képtelenség volt eligazodni. A legjobb szívű beteg volt az osztályon, de sajnos mindig az és akkor fogyott el neki, amit épp az ember kérni szeretett volna. A Véletlenkirály című versét magáról írta, és állítólag az évszázad legjobb irodalmi önarcképe volt, de ezt csak az ő elbeszéléséből tudhatták, mert soha nem mutatta meg senkinek, nehogy visszaéljenek őszinte kitárulkozásával. Lajos szerint ha bárki is elolvasná a Véletlenkirály-t, úgy manipulálhatná őt, mint Kemény Henrik a Vitéz Lászlót, ezért az egyetlen létező példányt titkosírással írta és a zoknijában tartotta.

– Azért áruлом el nektek, hogy a zoknimban van, mert úgysem tudnátok megfejteni a kódot. – magyarázta mindig, ha a Véletlenkirály szóba került. Pár hete állítólag még az Orvos is próbálta megfejteni, de már a legelején elakadt, mert nem ismert olyan szót, amelyik az öt darab háromszög helyére behelyettesíthető lett volna. Arra, hogy valaha is teljes, értelmes egészében olvashassa a művet, csak egy Erika nevű középkorú nőnek

volt esélye, aki majdnem minden nap hat óra körül meglátogatta Lajos költőt, saját főzésű finomságokat hozott neki (emiatt Lajos meg sem kóstolta a kórházi kosztot), és egy órán át, a kapuzárásig halkan duruzsoltak, mosolyogva és mélyen egymás szemébe nézve. Lajos szerelmesnek látszott, ráadásul egy kint élő, dolgozó, teljesen normálisnak tűnő kétgyermekes asszonyba, aki a külseje és Lajos történetei alapján nem ivott, nem drogozott, nem félt olyan dolgoktól (például család, munka, szerelem, meggyás), amiktől Péter körül mindenki félt, folyton nyugodt és derűs volt, pedig szép sem volt meg fiatal se, szóval Erika volt a megtestesült érthetlenség. És a tejszín, a hab a tortán és az értelem csődje az volt, hogy ő is szerette Lajost. Ugyanazt a Lajost, aki őelötte tizenöt évig volt ópiátfüggő, és a versein meg a kedvességén kívül nem volt semmije. Péter valósággal beleszédült, annyira irigyelte őt és annyira tudni akarta ezt az egész fene nagy titkot, ami Lajos költőt ilyen boldogságba csöppentette. A Véletlenkirály különösebben nem érdekelte, de ő is írni akart egy olyan verset, amiben minden benne van, amit saját magáról érzett és látott.

Karcsi ápoló nemsokára álmos arccal benézett, és aludni küldte őket.

– Ha kimegy az altató, akkor már esélyetek se lesz pihenni. Sok ilyet láttam már.

– Milyen altató? – kérdezte Péter.

Karcsi sóhajtott.

– Honnan tudnám én azt, nem vagyok orvos. Nem is akarok orvos lenni. Igazából egy lángossütőt akarok nyitni Csepelen, de a Móni szerint baromság az egész. Mindenre ezt mondja. Ha nem lenne a feleségem, már rég megdugtam volna az Anikót. Bár így is megdugnám, ha hagyná. De ha a Móni nem lenne ilyen karakteres, akkor soha nem vettem volna feleségül, bólogatni az Anikó is tud, ha megkérem. Tudod melyik az az Anikó?

Elköszöntek Lajostól, aki a legmélyebb hangján mantrázva indult az L betű távolabbi végébe. Ahogy Karcsi ápoló is eltűnt, Gabika csókolózni akart, és azt, hogy Péter marcolássa a fenekét. Péternek hányingere volt, remegett és fájt a lába, ezért csak egy rövid szájrpuszit adott, de a markolászást jószívűen megadta, Gabikának eszméletlen feszes feneke volt, és bár a csípője lehetett volna egy kicsivel szélesebb, még így is ő volt Örökös Miss Zártosztály. Péternek megint merevedése volt, úgy érezte, hogy ha a lakásán lennének vagy egy nyári délután egy mezőn, akár napokig le sem szállna róla, végigcsókolná és nyalogatná a lányt lábujjától fejbűbig, egyre kisebb amplitúdóval az ágyékánál ragadva meg végül. Gabika is tapizta, és az ölekezés Pétert már megint az orgazmus közelébe vitte, amikor Gabika egyetlen szóval visszarángatta az elvonási tünetek, a végtelen fáradtság és egy elmeosztály hideg talajára :

– Szeretlek!

Az éjszaka a pokolban játszódtott. A bácsik hangosabban és indulatesabban hörögtek, mint eddig, mintha megsejtettek volna valamit a jövőjükből, még a delirálók is mind motyogtak lázálmodukban. Szinte egymást hergelték a nyöszörgéssel, mindig volt egy még erősebb és még szenvedélyesebb. Ráadásul pár óra alatt mindegyik megint összekakálta magát, amit hangosan is csináltak, némelyik pont az erőlködéstől nyögött, a szaguk pedig még méterekrekről is kibírhatatlan volt. A jobb szélén deliráló állat hangosan és hosszasan a linóleumra pisált, ami nem lehetett könnyű, ha az embert hanyatt fekve kötözik ki. Ilyen tömény bűz még a vécékben sem szokott lenni, ott soha nincsenek ennyien, és a hypo-szag is enyhít valamit, azonkívül ez keveredett izzadság, hánnyadék, genny és a halál szagával is.

Pétert rázta a hideg, de nem volt több takaró, a pulcsiba meg a mackónadrágba pedig nem akart beleizzadni. Ha csukva volt a szeme, pörgött a világ, és szarszaggal meg nyöszörgésekkel egy centrifugában lenni még egy Farkas Bercinek is sok lett volna, ezért nyitott szemmel próbált aludni, a folyosóról beszivárgó fénycsíkokat és árnyékokat nézve. Ez persze egyáltalán nem ment, egyre vadabbul forgolódott, a lábába megint beleszállt a mozgáskényszer, ezért rugdosni kezdte a vaságy rácsos végét. Úgy csinálta, hogy direkt fájjon, akkor a többi dologra kevésbé figyelt oda, de pár percenként szüneteket kellett tartani, mert a kondija sem volt egy úrhajósé. Néha a földre öklendezett pár csepp savas habot, akár a nyolcadik utas, aki maga a halál, aztán folytatta a rugdosást. Az idő múlását képtelenség volt megítélni, tíz perc eltelhetett egy óra, kettő, vagy akár pár másodperc alatt is. Időnként ő is morgott meg nyöszörgött, ez itt most úgysem érdekelt senkit, arra pedig esély sem volt, hogy bárki is benézzen, mi a baja. Később már álmokat vetített maga elé, mindig ugyanazokat, ugyanúgy, amik nem szóltak semmiről, csak az időt mulatták.

Péter megfogadta, hogy ha aludni tudna fél órát, azontúl minden olyan baromságban hinni fog, amiben a családja szerette volna, ha hisz. Fél óra rendes alvásért nem-hogy a fél kezét, de akár a fejét is odaadta volna. Már nem rugdalózott, egyre ritkábban fordult meg, és érezte, hogy ha nem fog tudni aludni, élete végéig itt marad teljes értékű bolondként, nem csak mint amolyan látogató. Tudta, hogy az abszolút álmatlanság végül pszichózishoz vezet. Minél jobban félt, annál távolabb került az alvásnak még a lehetőségétől is, és minél távolabb került tőle, annál jobban félt. Végül teljesen lemondott az egészségről, eldöntötte, hogy ébren marad, és ez segített. Csurom vizesen, fáradtan összegömbölyödve összekuszálódtak az éber álmok, és elaludt.

Teljes másfél percre.

Lihegve, remegve kapaszkodott az alvásba, de valami mégis húzta felfelé, ahová nem akart visszajönni, de már késő volt. Az első pillanatokat nem tudta az utolsó öntudatlanoktól megkülönböztetni, az összes tudása és érzékszerve tiltakozott a valóság ellen, ugyanis egy tetőtől talpig meztelen lány feküdt mellette (a pearcingeket leszámítva), aki ölelgette őt és a farkát markolászta. Mire igazán felfogta volna ezt az egészet, a lány fölé került és magába vezette. Gabikát nem érdekelte a szar- és hányásszag, a haldoklók hörgése, és végképp nem Péter állapota vagy szükséglete, röpké két perc alatt a magáévá tette. Péter öklendezett az orgazmus közben, és komplett tudatáig csak akkor jutott vissza, amikor a lány immár megnyugodva próbált hozzábújni.

– Menj... – dadogta Péter. – Menj...

Balra dőlt és sugárban épét hányt az ágy mellé, közben nem kapott levegőt, és úgy görcsölt a gyomra, hogy már azt várta, az epe után a belei jönnek. Ezalatt Gabika megszeppenve kipattant az ágyból, bebújt a köntösébe, amit mázlijában pont az ágy másik oldalán hagyott, és a nyitott ajtó felé hátrált. Péter végre egy mély levegővételhez jutott, ami pont arra volt elég, hogy az újabb hányás-kör alatt ne fulladjon meg.

Eközben Gabika nekihátrált az egyik keresztbe lévő ágynak, és pont annak a szakállas lekötözött alkesznek a meztelen hasára huppant, aki már tizenötödszörre volt itt. De ilyen még vele se történhetett, mert egyszerre kezdtek sikítani Gabikával, akinek csak akkor állt össze a kép a buksijában, mármint hogy jobb kezével a szakállas heréin, ballal a nyakán támaszkodott, közben mindkét lába az ágy melletti pisa-tócsába lógott.

Péter igyekezett csak magára figyelni, már levegője is volt és már csak savakat köpködött, ahogy fél szemmel látta elrohanni a még mindig sikító Gabikát nyitott köntösben, ugráló kis melleivel és csupasz puncijával.

Mikor a lány elhalkult, Péter annyira megkönnyebbült, ahogy szinte csak mákteától lehet. Először csak mosolyogni, majd hangosan röhögni kezdett, egyre hangosabban, néha köhögve a letűdözött gyomorsavtól, de nem bírta abbahagyni, és mire Karcsi ápoló előkerült, már dőlt a könny a szeméből, csak nyerített fulladozva a zöld hányása fölött, és hirtelen ráeszmélt, hogy hatvan másodpercig ő volt a legboldogabb ember a szobában, az osztályon, a kórházban, Budapesten és talán az egész világon is, hajnali fél négy után hat perccel.

HÁROM

A legtöbb kórházban reggel hatkor kezdődik az élet. Nővéreknél műszakváltás, a folyosókon felkapcsolják a nappali fényeket (éjszaka csak halványan pislog pár neon), beindulnak a Takarítónénik. A nyomor, vagy ahogy egypár helyen hívják, az akut-szobákban egy-két embernek a halál kezdődik reggel hatkor, ahogy a váltás nővérek az első járőrözéskor megállapítják néhányukról, hogy tizenhat fokosak és az elmúlt pár percben biztosan nem vettek már levegőt. A Takarítónéniket célszerű mindig a szobában megvárni, mert a szuperszonikus felmosás közben minden útjukba akadó tárgyat olyan helyre tesznek, ahová az valójában nem, de szerintük odavaló, például papucs vagy cipő az ágyra, pulcsi a szomszéd haldokló arcára, földön felejtett zokni a bögrébe. Pedagógiai szempontból ez érthető volt, ám a legtöbb lakó nem azért feküdt a zárt osztályon, hogy rendrakást tanuljon, hanem általában valami másért. Péter már nem tudta pontosan, miért is jött ide úgy negyvenhat órája, elvégre az elvonást otthon is ki lehet böjtölni, ha van elég gyógyszer. Betegnek sem gondolta magát, csak fájtak a csontjai, az izmok, a hasa, a feje, nem látott rendesen és egy-egy pillanatra bizonytalan lett, ha arra koncentrált, kicsoda is ő és hogy pontosan hogyan is került oda. Nem volt örült, csak zavart egy kissé, és az is csak hullámokban.

Akkor is elbambult egy kicsit, amikor a Takarítónéni a szakállasnak adta az ő egyik pólóját. A szakállast időközben Júlia nővér saját hatáskörben kioldozta, és most boldogan ült az ágya szélén, két koszos kezével markolászva a pólót.

– Nem is emlékeztem, hogy ezt is behoztam! – örvendezett. – Mindig elfelejtek pólót hozni.

Péter csak ekkor eszmélt.

– Most se hoztál. – nyújtotta a kezét. – Az az enyém.

A szakállas a póló helyett a kezét nyújtotta és bemutatkozott.

– Jóska vagyok.

– Sejtettem. – Fáradt volt az alkudozáshoz. – Kérem a pólómat.

– Hogy lehetsz ilyen?! – nyavalygott Jóska. – Ezt az egy ruhadarabot hoztam csak magammal.

Péter gyorsan elszámolt ötvenig.

– Odaadod most, vagy üsselek le és utána vegyem el?

Jóska sírva fakadt.

– Mért ilyenek az emberek, istenem! – a plafonhoz beszélt zokogva, a pólóba meg úgy kapaszkodott, mint kismajom az anyjába. – Mindig kisemmiznek, mindig bántanak! Istenem, miért?!

Péter belebújt a papucsba, kicsoszogott a nővérszobáig, és szólt Júlia nővérnek, hogy Jóska az imént mutatott neki egy pengét, amivel meg akarja ölni magát, mert őt nem szereti már senki. Amíg az üvöltő Jóskát visszakötötték, eltette a pólót, felvette a macskót és a kapucnist, és elindult kávézni.

A büfében Ibolyába botlott, aki a ciklámen arcú néninek próbált ukrán cigit eladni, amit a bajszostól vett részletre.

– Ilyet az életbe nem szívta! angyalom! – okoskodott Ibolya. – Ennyi pénzért ilyen minőséget tényleg nem láttál! Mivel nincs rajta zárjegy, itt is árulhatod, ráteszed a felét, és ágyó Kőjál! Napi öt kiló, legalább!

A néni átsimította a haját a bal oldalára, közben aggódalmas arcot vágott.

– A zárjegy nem azért van, hogy ne árulhassam?

De Ibolya se most mászott le a falvédőről.

– A zárjegy a szegény emberek adója. Ha te akarsz az államnak fizetni, nem pedig a Malbisok, akkor szerzek rá zárjegyet, oszt ennyi. De ha szereted az osztályt, és nyereséggel adnál nekik olcsó és jó cigit, akkor ne habratyolj itt nekem, végül is miattuk vagy itt, nem?

A végén a ciklámen és kopasz néni egy dobozzal vett féláron, azt is bizományba, de Ibolya magabiztosan távozott.

– Csak a szándék a fontos... – motyogta, megállt a folyosón és elaludt.

Péter kért egy kávét öt cukorral, és már az ajtóban rágyújtott. Senki sem szólt rá, mert az értelmetlen szabályok csak reggel héttől este hétig működtek, a többi meg máskor is betartotta. Az öt cukor tizenöt forint volt, az elkeverésük hat perc.

A dohányzóban utolérte Ibolyát.

– Felébredtél? – kérdezte tőle. – Ma lesz valami?

Ibolya még a cigiket számolta.

– Nem tudom, Mi az a Hrivnya?

– Pénz. Ma lesz valami?

– Talán nagycsoport. Meg kiscsoport. Meg vért látok, nem is keveset.

– Köszönöm.

– Mennyi egy Hrivnya?

– Gőzöm sincs. A bajszos biztos tudja.

– Péter. Őt is Péternek hívják. Nagypéter.

– Nem örülök. Maradjunk a bajszosnál.

Ibolya nyüzötnak látszott, a félig sem sikeres üzlet csak másodpercekre javított rajta. Közben elindult a mocorgás, félpercenként csoszogott ki-be valaki a mosdóba, Közülük minden második a köpködős volt, aki sokatmondó arccal futott a szappanokkal és vécépapírokkal. Elképzelni se lehetett, hová teszi őket, az ágy melletti kis szekrényekbe még a mindennap fontos dolgok is alig fértek be, a legtöbb holmiját Péter is leadta a nővéreknek, akik bezárták egy beépített szekrénybe a folyosón.

- Figyelj csak! – kezdte nehezen Ibolya. – Kérni akarok tőled valamit.
- A Lajosnak van neszkávéja.
- Nem ilyesmi kéne. – Gyorsan aludt annyit, hogy leégjen a cigije, aztán folytatta. – Ma bejön a férjem.
- A Metrós Sanyi?
- Az, az, a Metrós Sanyi. Már meséltem róla? Azt is mondtam, miért látogat?
- Tegnapelőtt mondtad. A lakás miatt látogat. És megkértél, hogy vágjam el a torkát.
- És te mit mondtál?
- Hogy nagyon szívesen asszonyom. És hogy mivel még egy csomó embernek akarom elvágni a torkát, a legjobb lenne, ha nem sokkal öt után küldenéd be hozzám, akkor tartok félfogadást.
- Szóval nem vállalod? – nézte Ibolya szomorúan.
- Még a sajátomat se tudom elvágni, pedig néha fontosabb lenne, mint a Sanyié.
- Segítsek?
- Nem, köszönöm asszonyom. Megoldom valahogy.

Péter visszafeküdt, és valamiért aludt egy órát. Arra ébredt, hogy az Orvos kotorászik a szekrényében. Az összes zegzugot átnézte, kifordította a zoknikat, átpörgette az újságokat.

- Tudja, arra gondoltam, nem véletlenül alszik maga ilyen jóízűen.
- Ez nem volt jóízű. Egész éjjel nem aludtam.

– Meg se próbáljon átbaszni! – fenyegette az orvos. – A múlt héten egy magafajta át akart baszni, és tudja maga, mit csinállok én azokkal, akik engem át akarnak baszni? Kibasom őket! Azt az ürgét is kibasztam a múlt héten, mert át akart baszni, pedig mondtam neki előre, hogy ne is próbáljon átbaszni, különben kibaszom! – a végét már üvöltötte.

Mikor remegve kirohant, Péter igyekezett nem rágondolni, és ez viszonylag könnyen ment. Teára, csajokra meg zenékre gondolt, csak úgy összevissza, először tíz percig, aztán reggeli közben (fél zsömlét evett egy liter teával, azalatt a Lion Sleeps Tonight-ot dúdolta), majd cigizés alatt (a „Szól a rádió” volt a sláger, a többiek csak csöndben hallgatták), majd hányt egyet a mosdókagylóba és visszament a szobába bevenni a gyógyszer (,Kicsit szomorkás a hangulatom máma”), végül bebújt az ágyba, drog és nő már eszébe se jutott, csak a Csendes éj saját verzióját mormogta fél óktávon, mikor elvesztette az eszméletét.

A Kicsi nevű fiatal ápoló pofozta fel, közben egy kedves arcú ápolónő, akin zöld főkötő volt, a holmiját vizsgálta megint, mögöttük Gabika toporgott aggodalmas képpel.

- Tudja a nevét? – kérdezte kiabálva Kicsiápoló. – Hogy hívják?

Nem tudta. Próbált koncentrálni, de tényleg nem tudta.

– Mindjárt beugrik... de a hallásom tökéletes.

A nővér kuncogott, Kicsiápoló meg hátréblépett.

– Péter! – lejjebb halkította a hangját – azt tudja, hogy hol van?

Péter körülnézett, és elszontyolodott. Ez bizony megint kórház.

– Ásatásnak tűnik... Aquincum?

Kicsiápoló legyintett és kiment.

– Volt már máskor is epilepsziás rohama? – kérdezte a főköttös nővér, miközben finoman átültette Pétert a kisszékre, és rendbetette az ágát. Ilyet még nem látott, a nővérek általában mindenhol csak rászólnak, hogy ágyazzon meg.

– Volt sokszor. – motyogta, közben rájött, hogy elharapta a nyelvét. – Magát hogy szólíthatom?

– Andrea vagyok. – nagyon szépen mosolygott. – Ha már jobban érzi magát, készülnie kellene, mindjárt kezdődik a Nagycsoport!

Jól hangzott.

– Köszönöm, Andrea! – elővette a legszebb nézését, de a félig nyitott szájával, amint a nyálat törölte róla, nem sikerült tökéletesre.

Andrea nevetett és elsietett, hogy más szobákban is jót tegyen olyanokkal, akik erre nagyon rá voltak szorulva, vagyis mindenkiel.

Gabika maradt.

A szája még mindig lefelé görbült, nem lépett se előre, se hátra, és ugyanúgy Péter szemét bámulta bután, mint öt perce. Péter visszaült az ágyra és öltözni kezdett. Belegabalyodott a kapucnisba, káromkodott, és fáradtan úgy maradt, fején a pulóverrel. Így legalább nem látja Gabikát.

– Haragszol rám? – hallotta a nyávogást.

– Haragszom. – Elképzelése sem volt, miért kéne haragudnia, csak apró töredékek villantak még be az elmúlt napokról és évekről (rutinból tudta, hogy nemsokára mindenre emlékszik majd), de a lány ellenszenves volt, és ha egyszer ilyet kérdez tőle, biztos, hogy olyat tett, amiért haragudhat rá. – Most nem szeretnék beszélgetni veled. – Most senkivel sem szeretett volna beszélgetni.

– Azért a Nagycsoporton melléd ülhetek?

Péter a takarót is a fejére húzta, és igyekezett összehajolni az emlékeit.

A Nagycsoport jelentősége olyan a lélekgyógyászatban, mint a kvantummechanikáé a fizikában, csak a Nagycsoport kitalálójára már senki sem emlékszik. A beteg és a kevésbé beteg emberek legnagyobb része sem érti, miért kell csinálni, és ez a titokzatosága csak erősíti a mindenkiben ott bujkáló gyanút, hogy egy igen szűk kör, a pszichiáter professzorok és a mindenhol elnyomott terapeuta-foglalkoztatók kizárólagos élvezeti forrásáról van szó.

Péter az évek alatt sokszor és sok helyen kérdezte már meg, mire is az egész, de még a legbizalmasabb négy szemközti beszélgetésekkor is azt a választ kapta, hogy „a Nagycsoport lehetőséget ad arra, hogy a betegek és a személyzet rendszeresen megbeszéljék az előző csoport óta felmerült problémákat”. Ezzel talán – elméletben legalábbis – nem

is lett volna baj, ha ez heti kétszer tíz percre korlátozódik, annyit ki lehet bírni, még ha legtöbbször a hűtőből ellopott párizsiról, nem kellően rendbetartott ágyakról vagy a dohányzási szabályok megszegéséről volt is szó. De a Nagycsoport szinte mindenhol legalább egy óra, pár helyen másfél. Ha senki nem szólalt meg, akkor csönd volt, Péter eddig tucatnyi olyan Nagycsoportot ült végig, ahol a köszöntés után a résztvevők hatvan percig egymást vagy a földet bámulták némán, a szerencsésebbek szunyókáltak, végül a helyi professzor elkészőnése zárta le a termékeny foglalkozást.

Ez a hely se tűnt jobbnak az eddigieknél, és nem is csalódott.

Mire az ebédlőbe ért, a székeket körbehúzogatták, és a legtöbbször már ült is valaki. Szélek és hátsó sorok nem voltak, ilyenkor orvos vagy foglalkoztató mellé célszerű ülni, mert azok csak messzire látnak.

Egy gyámoltalan nézésű, derékig érő foglalkoztató néni mellé huppant le, akiről messziről sugárzott, hogy egy szót se merne szólani ennyi ember előtt.

A néni hazugságot sugárzott, mert három perc múlva, mikor az önkéntesek és hivatásosok minden járóképest beteltek és becsukták az ajtót, drámaian megköszönte a torkát, és a padló felé fordulva kántáló hangon nekikezdett.

– Köszöntök mindenkit a mai Nagycsoporton. Van valakinek valamilyen valamije?

Senkinek semmije nem volt úgy tíz percig, akkor bezuhant a professzor, halkán köszönt, és zavartan leült annak a nyolcvanéves bácsinak a helyére, aki átadta neki.

Péter csukott szemmel igyekezett gömb alakot felvenni a széken, közben számolt, ábrándozott, emlékezett vagy csak előre sejtett. Hat perccel a Nagycsoport vége előtt egy piros színű és csukott szemű néni kezdett mesélni egy sajtóról, amit két hete a folyosón hagyott egy ablakpárkányon, de mára már se híre, se hamva. A történet éppen kitöltötte az időt, majd tizenegy óra nulla perckor a professzor felpattant, és megkért mindenkit, hogy a Nagycsoport feszültségeit vezesse le egy kellemes tornával. Ahogy kitárta az ajtót kifelé futva, felbukkant Julikácska. Ő két mázsát nyomott, így nem is igen kelt föl egyébként, de tudott zongorázni, és ilyenkor minden kézre szükség volt.

Péter, mint először mindenki, bentragadt a torna alatt. A rutinosabbak, gyorsabbak és erősebbek kislisszoltak a professzor sarkában, a többiek marasztalta pár ápoló és foglalkoztató.

Julikácskát két önkéntes elhelyezte a pianínó előtt, és ő azonnal rá is kezdett. A hetvenes-nyolcvanas évek tévétornáinak összes dallama a kisujjában volt, a másik kilencet inkább csak látvány kedvéért használta. A tornát a derékig érő foglalkoztató néni vezényelte, volt karkörzés, helybenjárás, sőt, a merészebbek a lábujjukat is megközelíthették.

Tíz perc mindössze, és már futhatott is gízni. A Szemüveget találta csak ott, most nagyon örült neki.

– Hogy lehet innen kiugrani pár órára? – kérdezte tőle.

A Szemüveges még a szokottnál is gyászosabban nézett a szemébe.

– Nem mindegy, hol vagy szarul?

– Nekem nem. Már egyáltalán nem tudom, mit keresek itt. Meg vissza is jönnék.

A Szemüveges még a száját is lebiggyesztette. – Úgy még rosszabb! Ezzel itt mi a baj? Olvass, nézd a tévét vagy írd valamit! Kint úgys csak a mindennapi örület megy, itt meg

semmi dolgod. Én például inkább halnék meg köntösben, olvasás közben egy láblógatós elmeosztályon, mint kék overallban a munkaidő vége felé egy csavargárban.

Ezzel nehéz volt vitatkozni. Péter érezte, hogy a Szemüvegesnek igaza van, de a Nagycsoport felhúzott egy vekkert benne, ami nemsokára csörögni fog, és ő ugyanannyira nem akart meghalni egy zártosztályon mint a csavargárban. Valaminek történnie kell, és minél hamarabb kell neki történnie.

Az életét, ha csak átmenetileg is, egy heroinista kölyök mentette meg, akit a halott bácsi helyén talált, mire visszaért a szobába. A nővérek már átmotozták, most a lábát lóbálva ült az ágy szélén, és a haldoklókat meg delirálókat nézegette.

Péter odament bemutatkozni.

– Szia, én Péter vagyok. És te?

– Krisztián. – mosolygott. – Te is heroinozol?

Ez a szöveg nagyon ismerős volt.

– Nem. Mákteát iszom.

– Az mi?

Nagyjából itt dőlt el Krisztián sorsa.

– Hasonló. Egyszer majd elmesélem. – Fáradt volt, nagyon fáradt, de most felcsillant valami, ami talán megállítja a vekkert. – Ne haragudj, pocsékul érzem magam, kicsit ledőlök.

A kölyök még kérdezett valamit, de már nem figyelt rá, levetkőzött és bebújt az ágyába gubózódni. Kikapcsolta az osztály hangjait, és csak a sajátjaira figyelt. Elbújt a fények elől, és a képeit nézegette. Mire az egész kezdett értelmes egészet alkotni, hirtelen lezuhant, és az elmúlt két nap legboldogabb negyedóráját aludta át.

Lélekben Machiavelliként született újjá, egy tökéletesen kidolgozott, szórakoztató tervet szőtt a következő tizenkét órára. Még csukott szemmel kombinálta, kinél kezdje az ármányt, de az élet megint elébe ment.

– Alszol? – miákkolt Gabika. – Vagy csak csukva a szemed?

– Mit tippelsz?

Hogy a tévedésnek még a lehetőségét is kizárja, Péter segítőkészen Gabikára nézett, aki ezt dühítően hálás és érzékeny pillarebegtetéssel köszönte meg. – Ki az a fiú, aki az előbb kiment?

– Új srác, nagyon jó fej. Rengeteget beszélgettünk.

– Értem. – valamin gondolkodott. – Kimegyünk a dohányzóba csókolózni?

– Nemsokára. De előbb cigizni menjünk ki.

Ott találták az új fiút, a bajszos győzködte épp cigiügyben, de ő csak udvariasan nevetgélve elhárította, mert Malbis volt.

Péter látványosan előretessékelte Gabikát, pontosan Krisztián térdéhez.

– Már futólag találkoztatok, ő Gabi, ő pedig Krisztián. Gabika, ha megkérlek, szereznel egy kávé a cigihez? Köszike!

Gabika el, és kezdődhetett a varázslat.

– Szép lány, ugye? – kérdezte a kölyköt.
Krisztián túl érdektelenül bólogatott.
– Persze, persze... – mondta. – Te mióta vagy itt?
– Nem emlékszem. Azt kérdezte az előbb Gabika, van-e barátnőd.

A kölyök elvigyorodott.
– Van, holnap be is jön. Miért kérdezte?
Meg van csípve, gondolta Péter.
– Gőzöm sincs. Talán bejössz neki.

Tíz perc múlva, a kávé után Gabikát hívta be az üres ebédlőbe.
– Az új srác teljesen meg van örülve tőled. – árulta el neki romantikusan zongorázva közben. – De én mondtam neki, hogy mi szerelmesek vagyunk egymásba és össze akarunk házasodni.

A magokat elvetette, a többi már a természetén múltott.
Csak egy valami hiányzott, de az nagyon.

Az a valami Lajost igényelte, még ha ő maga nem is.
Nyugtalanul kereste nemsokára az ebédért sorban állók között, persze eredménytelenül (reszeltrepa-leves, avasdiós-tésztával feldobva az ügyesebbeknek). Egy rozszant és bűdös szakállasnak adott pár cigit, hogy hozzon neki kávé, de az húsz percig sem jött vissza, ezért visszament a szobájába, és mackóstul, kapucnistul elterült az ágyon. Az új gyerek Gabikával puszogott a folyosón, de csak néhány szótag hallatszott be, minden értelem nélkül.

Kitartás, mondogatta, és kitartott.

Krisztián nemsokára bejött, valamit szöszmötölt az ágyánál, csak hogy kitöltsön két percet, végül odajött Péter mellé, egészen közel.

– Alszol? – kérdezte.
Péter azonnal éber és kedves lett.
– Nem, dehogyan – mosolygott. – Hogy vagy?
A kölyök az állát vakargatta.
– Pont ez az! – sóhajtott színpadiasan. – Kezdek beteg lenni.
– Ez egy elvonókúra egy zártosztályon.
– Persze, persze...

Ez a Krisztián nagyon kínlódott, a szavakat kereste, és Péter jobban élvezte a dolgot, mint a Gabikás ügyet, az túl simán futott le, minden kihívás nélkül.

– Nem tudsz valami cuccot? – nyögte végül a kölyök.
Ezt a játékot is elrontotta. Hülye tinédzserek, gondolta Péter, semmi finomság, semmi stílus. Bár így hamarabb végzünk.
– Minek az neked? Nem leállni jöttél?
– Csak annyi kéne, hogy a lábfájást elvigye. Tudsz?

Fejcsóva, hatásszünet.

– Talán... Délután jön be valaki, de addig beszélnem kell vele telefonon.
Krisztián lázba jött.
– Tutira hoz, ha kéred?

- Hoz, de nem olcsó.
- Nincs nálam pénz.

Walkmanja viszont volt, márkás és pofás kis gép, Péter szolgálatkészen kiszámította neki, hogy legalább egy tized gramm kodeint ér. Az nem tartozott Krisztiánra, hogy egy pszichiáter által írt receptre nagyjából öt forintért lehet ugyanennyi kodeint szerezni, elvégre ekkora segítségért nem lett volna illendő egy darab kiflit kérni.

Kimentek cigizni, és ott találták a megváltót, személyesen.

Lajos költő, mappával a kezében az utolsó simításokat végezte egy tudományos hangvétellű, a saját maga és a nők kapcsolatát a valós fizikai szintre értelmező hexameterekben íródott himnuszon, de azt mondta, utána szívesen kimegy telefonálni bárki-
nek, akinek csak Péter megadja a számát.

– Csak egy apróságot kérnék cserébe – közölte, és Péternek tikkelni kezdett a bal szeme.

– A verseddel kapcsolatos?

Lajos szerény mosollyal kiemelte a legfelső lapot és Péter kezébe nyomta.

– Akkor olvasd fel kérlek, amikor telefonálok épp, hogy teljesen elfogulatlanul mondhasz utánam véleményt róla. Ha csak annyit mondtok, hogy „nem jó”, levonom a konzekvenciákat, és azonnal megeszem a lapot. De azért szeretném, ha figyelnétek a részletekre is, így elkerülhető, hogy azt mondjátok, „nem jó”, vagy hogy „nem egészen értem”, vagy „ki az az Orsolya?”. Sőt, ha csak annyit mondtok, „nem jó”, tudni fogom, hogy nem értettétek az egészet, hiszen sejtelmek sem lehet róla, ki is az az Orsolya – vett még egy levegőt. – Erre a másik lapra pedig most írd fel kérlek, milyen számot hívjak, és milyen szavakat milyen sorrendben említsek, ha a csörgés után felveszi a kagylót az az illető, akinek szintén írd oda a nevét nyomtatott nagybetűkkel, hogy rákérdezhesek, ha netán elfelejtene bemutatkozni az elején.

Lajos költő tényleg a legjobb ember volt az osztályon. De rajta kívül senki nem értette a negyvenes Erikát, aki nemhogy szerelmes volt belé, de végig is bírta hallgatni, nap mint nap, órákon keresztül.

Moncsicsi négyre ígérte magát, és olyan pontos volt, hogy Péter büszkeséget érzett. Ő szívószálas dobozod üdítőnek álcázott mákteát kapott egy álca nélküli Noxiron tablettával, Krisztián Kinder-tojásba rejtett kodein golyókat a hozzávaló zseblámpának látszó fecskendővel, Moncsicsi pedig egy csudaszép walkmant.

Másodpercek múlva szétrebbentek. Moncsicsi haza, a kölyök a vécébe, Péter meg beült cigizni, közben az utolsó cseppeket is kiszüröcsölte a dobozból. Gabika értetlenül követte az egész akciót, most odaült végül mellé.

– Meg se kínálsz?

– Mivel?

– Almalével.

– Miféle almalével?!

– Ott van a kezében!

Péter csak most kapcsolt. – Ja, ez? Már elfogyott. Most hagyjál békén.

Hús perc kutatómunka, résztvevő megfigyelés kellet ahhoz, hogy pontosan követhesse az ópium izgalmas útját a gyomorból a fejbe, a kezekbe és lábakba, majd vissza a gyomorba.

A lenyűgöző folyamat ugyanakkora csodája volt a természetnek, mint a húsevő növény vagy a zsiráf, de ezekkel ellentétben nem voltak racionális magyarázatai. Öncélú dolog volt, ahol még a boldogság is csak melléktermék, a megnyugvás meg apró összetevő lehetett, és azért csinálta az ember, hogy csinálhassa még.

Húsz perc alatt Péter visszatért a valóságba, ahonnan pár napja alámerült egy pszichiátriai zártosztály kedvéért, csak hogy ott is körülnézzen egy kicsit. Most megint értett mindent, és boldog volt, hogy hazaért.

Észrevette jobbán a gyönyörű és kedves bombázót, aki még mindig rajong érte, ezért cigi után alaposan megrakta az ebédlőben, és szép szavakat bűgött közben a fülébe.

Később a folyosón a Szemüvegesbe botlott, akinek azt tanácsolta, hogy soha többé nem mozduljon innen, ha jól érzi magát. Szerette a Szemüveget, ezért muszáj volt megölelnie.

Lajos költőt is szerette, akinek a dohányzóban árulta el, hogy soha ilyen jó barátja nem volt még.

Ibolyát is megkereste, ő a szobájában aludt az ablaknál állva. Adott egy puszit az arcára, és megesküdtött rá, hogy a Metrós Sanyinak nemcsak a torkát, de a vastagbelét is átvágja, ha be meri ide tenni a lábát azért a szaros lakásért. Utána vett a bajsztól öt doboz ukrán cigit, amit a szakállas szobatársnak adott egy pólóval együtt.

Rá tíz percre megtalálta a Metrós Sanyi, akit Ibolya küldött hozzá, hiszen már öt óra volt. Gyorsan összehaverkodtak, és Péter zokogva kérte őt, szeresse ezt a csodálatos asszonyt, mert Ibolyánál jobb lelket nem hordott még hátán a föld. Összeölelkeztek, majd Péter segített odaírni Ibolya nevét valami földhivatali papírra, amiért a Metrós Sanyi nagyon hálás volt, azt mondta, nem szeretné, ha Ibolya ebben a legyógyszerezett állapotában írna alá bármit is, de egy ilyen jó baráttra, mint Péter, mindig lehet számítani, majd letörölte a könnyeit, és elrohant a hivatalba.

Az Orvosnak írt egy levelet, hogy soha ő még ilyen rátermett szakemberrel, még véletlenül se, pedig már rengeteg kórházat megjárt, és sok sikert kívánt a további munkájához.

A professzornak is írt egy levelet, melyben sajnálkozását fejezte ki, hogy idő hiányában nem sikerült mélyebb kapcsolatot kialakítaniuk, és mellékelte egy kötelezvényt tízezer forintból.

Andrea nővérnek is írt, biztosította örök szerelméről, és fogadalmat tett, hogy egyszer visszatér még hozzá.

A leveleket a kisasztalán hagyta, felhúzott még három pulcsit, és a következő hullaszállításnál kislisszolt a hátsó ajtón.

Permutáció

mint tömegsírban rangidős tetem

(...)

A hidraólikus ember ◀

Néztem a hídról laikus szemmel,
hogy nyög a hidraólikus ember
kétezer-ötszáz tonna betonnal:
megfeszülő réz sodronyinakkal,
meggypiros-égkék kábelerekkel
tartja a pillért, majd belerekken.
Mégsem inog meg, tudja a dolgát
tartja, akárcsak Toldi a szálfát,
míg a kegyetlen nyári melegben
zsírja a parti homokba lecseppen.

Kényszer-költészet ◀

Zsuzsa a múzsa mostan:
nem hagyja, hogy mással foglalkozzam,
kevéske verset, sok keservet
okoz a képe, fejembe égve,
mit nem tudok kiverni onnan.

Verset írok ezért, görbe,
horgas betűket csalva törbe,
míg váltva, mintha lenne nátha,
hideg, majd meleg ujjakkal szántja
hátam emléke körme.

¹ A Magyar Tudományos Akadémia Mesterséges Intelligencia Kutatócsoportjának tudományos munkatársa.

▶ Magányos rímhívók

belülről minden üzbéget

Felújították a vécét. Szép lett.

Mit tett önnel D. Móni?

▶ Állóháború

Szemeidnek össztüzében
a férfiszív megsemmisül,
legyen oly szilárd erőd bár,
mint Verdun, vagy mint Przemyśl.

Szeretnék halni ily halált!
De mosolyod Maginot-vonalát
nem érhetem el soha,
a frontig sem jutok el soha,
felbukok, mint hátszágban
legéppuskázott katonák.
Ha láthatnálak néha legalább.

Próbáljam Belgiumon át?

DISCODUO
RUTKAIBOKI '04

halált hozó műterem

* * *

*Gyávaságom megtorolja
az idő kíméletlen metronómja*

* * *

a csokimikulás derékba tört karrierje

Analízis

Szívem a vegyész nő oldatba vitte.
Aztán borszeszlángon forrásig hevítve,
két hétig vizsgálta,
szűrte és titrálta,
s kevésnek találva végül – kiöntötte.

* * *

Azt mondták, hogy mégse vagyok elmebeteg - öltözhetek, elmehetek.

53

Globalizáció

Eltűntek az Alföldről a kondák.
Helyükön dübörgő hondák
túrnak, s szekér helyett audik
visznek el kicsiny faludig.

Birka sincsen. Ne lesd apró kerek
nyomaikat kint a réten. a brókerek
golfoznak ott, ha a szent buksz index
éppen az ő szándékuk szerint tesz.

Keresnéd a kútágast, de későn.
Helyén móbájl bródkaszting sztésőn,
s a hegyében rigó nem csicsereg:
lelőtték a vadászgató olasz menedzserek.

A kocsmá, hitted, az kiirthatatlan.
Tévedtél. a helyén piddzahat van,
s ahogy régen kiült a tornácra,
úgy ül öregapád most a mekdonáccba.

Kis falud a tőke kicifrázza.
A piactér mostmár szitipláza,
s ahol bólingatott az eperfa lombja:
erszte bank, erszte bank: ki-ki nyúgalomba!

Áll-e még a vén peterdi Plaza?

▶ Önarckép

Állok, magányos, furcsa, bús,
feltúrt ingujjú úrhajós,
arcomban könny és barna por,
hátról Houston hangja szól,
kezemben kajla vaslapát –
így most először basztak át.

HAVASI ATTILA – K. TÓTH LÁSZLÓ
– ANNA KLUBESCHIEDT
Mozart-variációk ◀

1

A vékonyka hangú Mozart
irgalmatlan nagy gumót szart.
Figyelmezzél erre, polgár!
Ez az eset megmutatja,
hogy az ember nem tudhatja,
miből lesz a cserebogár.

2

Mozart, so zartstimmig und klein,
kackt eine Riesenkugel fein.
O Mensch! Bedenke was du bist,
falls dies der Kern der Katze ist.

3

A kis Mozart, habár a hangja gyenge,
egy irdatlan golyóbist szart ma csendbe.
Gondold meg jól, ó Ember! létedet:
te sem adhatsz mást, csak mi lényeged.

4

The feeble-voiced young Mozart so small
discreetly produced an enormous ball.
O Man! Remember your fate on this earth,
for what you have done, so much you are worth.

5

A fiatal Mozart, hangja bár törékeny,
egy nagy golyót hozott létre észrevétlen.
Ember! vedd eszedbe: sorsot nem cserélhetsz,
mit kiadsz magadból, a szerint ítéltetsz.

6

Mozart, dessen junge Stimme noch zerbrechlich klang,
schaffte einen großen Ball vom allerersten Rang.
Mensch! auf dich dein Schicksal so wie diese Kugel fällt:
denn, wie dein Produkt ist, so beurteilt dich die Welt.

7

Mozart, ki még ifjú volt s a hangja törve csengett,
elsőrangú, grandiózus gombócot teremtett.
Ember! sorsod mint e gömböc, úgy zuhan rád:
amit alkotsz, az alapján íté a világ.

8

Mozart orgánuma még erőtlen zöngött,
de máris kreált ő egy hatalmas gömböt.
Mint titánt a földgömb, úgy nyom, Ember! sorsod:
tetteidnek súlyát mindörökre hordod.

9

Mozart, bár fiatal volt még és hangja törékeny,
létrehozott egy nagy barna golyót finoman.
Ó Ember! Legyen ez számodra örökre a példa:
gyakran váratlan bukkan elő, mi becses.

10

Organum habebat Amadeus fractum,
globumque cacavit horribile magnum.
Memento, memento, homo clarae mentis,
est gratia semper, sed non est volentis.

11

Hangot Amadeus alig-alig adott,
s golyóbist kakált ő, rettenetes nagyot.
Emlékezz, ó Ember, tiszta ésszel erre:
nem a törekvőé az ének kegyelme.

12

A kis Wolfgang-
ból hang
nélkül hulló finom golyókkal telik az edény.
A tehetség szerény.

13

Ha Mozart egy ócska tálba
száz Mozart-golyót kakálna:
elég lenne, hogy kitessék,
mire képes a tehetség?

14

Nem lépett föl Mozart globális igénnyel,
fennen dicsekedvén művészi erénnyel,
mert a tálentomot nem méri edénnyel,
világol az mégis halhatatlan fénnel.

15

Mozart, az ifjú fenomén
 egy nagy gumót szart finoman,
 sugárzót, mint a lézer.
 A fényt, hová a hír emel,
 nem izzadással éred el,
 de tehetséggel, ésszel.

16

Amily kicsiny Mozart, éppoly kolosszális,
 akár a gömbvillám, olyat kakál máris,
 amely fennen ragyog évszázadok múlva –
 erre képes az ész felvilágosulva.

17

L'Amadeo minimale
 fa uno gnocco massimale.
 Bravo! Bravo! Non c'è male!
 È un talento geniale!

18

A kis Mozart minimális,
 de gombóca maximális.
 Bravúrja fenomenális,
 tehetsége zseniális!

19

A kis Mozart szende lénye
 galuskát tojt egy edénybe.
 Állítólag nagy reményre
 jogosít a szerzeménye.

20

Mozart éteri egzisztenciája
egy pompás nokedlit nyomott a tálba.
A kritika el van ájulva tőle –
mondják, nagyívű pálya áll előtte.

► A Szőránya Emlékzenekar
dalszövegeiből

RICSÁRD KLÉJDERMAN

Ricsárd Kléjderman
sziluettje
az alkonyi égen
megjelent
Budapest felett –
úgy, mint régen...

A régi hősök, a régi istenek
újra erősek, újra nagyok
most, hogy az egyház teret veszített
és a nemzeti érzés is alábbhagyott –

Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Nyomd, Ricsárd, a zongorát!
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Nyomd, Ricsárd, a zongorát!

Zajlik az élet, nem vitás
és tömve vagyunk, mint az Ermitázs
tele szép dolgokkal, szép képekkel
torkig az édes szépségekkel –

Az a furcsa nyomás a tarkódon
és a szájadban az a hülye íz
itt a nullás évek, és nem segít más
rajtunk már, csak a Für Elise –

Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Nyomd, Ricsárd, a zongorát!
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Nyomd, Ricsárd, a zongorát!

Legyél, Ricsárd, az aranyborjú
legyél az angyal lólába
Legyél, Ricsárd, a pávatoll
kinek a seggébe, kinek a torkába
Legyél az anyatej, legyél a kuttyavér
a rock'n roll démona te legyél
csak ami egybetart, csak ami egyfelé:
legyél a tobozmirigy, legyél a hajzselé –

Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Ricsárd, nyomd, nyomd, nyomd,
Nyomd, Ricsárd, a zongorát!
Nyomulj, Ricsárd, a zongorán,
mint Goethe a gondolán –

Nyomd!

VILÁGVÉGE NÓTA

a világ vége, bazmeg, úgy jön el
 hogy észre sem veszed
 tátog a világ, a hátára fordul
 és lassan ellebeg
 mint tojáshab a madártejen – semmi hattyúdal-hatás
 se patakvér, se szökőkút, csupán a lassú alvadás

és a végső harsonaszó
 nem egy csimborasszó
 a végső harsonaszó
 nem egy csimborasszó

ki csukja be a nyitott könyvet
 milyen ködökbe sikklik a nagy hajó?
 végigkocog a flipperasztalon
 és megáll odalenn a vasgolyó
 ki köt piros szvettért Szaturnusznak
 ki tépi szét a tombolát?
 észre sem veszed, s már múlt időben
 pumpálsz Bachnak az orgonát

és a végső harsonaszó
 nem egy csimborasszó
 a végső harsonaszó
 nem egy csimborasszó

Egy pénteki nap ◀

Fekszem felpeckelt szeméremajakkal.

Szeretőm ecsetelő-pálcikákkal babrál a pinámon.

„A készítményhez ecsetelő-pálcikák vannak mellékelve, melyek elősegítik az oldat pontos felvitelét. Használat után dobjuk ki az ecsetelő-pálcikát, és mossunk kezet.” Vajon kinek jutna eszébe, hogy eltegye a vattavégű aprócska pálcákat, hogy mondjuk, jó lesz ez még fülpucoláshoz? Ha ilyet mondok, barátnőm, aki lehúzott két évet házi-orvosként, kétségbeesett arccal azt mondja: El se hinnéd.

Mint mikor bementem az ügyeletre, hogy véreset pisilek, és a doktor megkérdezte, nem lehet, hogy csak menstruálok? Először teljesen elhűltem, de aztán láttam, hogy nem engem néz hülyének, csak vannak már tapasztalatai ebben a szakmában. Úgyhogy értelmes magyarázattal megnyugtattam, hogy nem, de azt már nem mertem mondani, hogy hólyaghurutom van, mert azt hallottam, nem szeretik, ha helyettük fölállítják a diagnózist.

Vajon a bükkszéki termálstrandon szereztük be a condyloma acuminatum fertőzést, vagy a Rudasban, esetleg a margitszigeti Sportban? – találgattuk. Az első a legvalószínűbb, mivel a helybeliek igényei kissé eltértek a miénktől, ugyanis zuhanyzó nem volt, viszont úgy 15 kajásbódéból lehetett válogatni. És még a 8 hetes lappangási idő is stimmel. Most már tökmindegy, járhatunk hetente a nemibeteg-gondozóba, ahol ráadásul Petőcznek hívják a doktornőt, a múltkor meg egy úr a váróban *Holmit* olvasott, és még rám is köszönt. Még az is lehet, hogy ismerjük egymást, de csak munkakörnyezetben tudom azonosítani, vagy az írásaiból. Volt egypár helyes pasi is, de hát ilyen helyen az ember nem ismerkedik, ahogy az IC végcéljában sem kéféل szívesen, mert vannak bizonyos előítéletei a tisztaságot illetően. Mindegy most már, fő, hogy T. nem hányt el magát, mert mondta, hogy különben ő az ilyenektől mindig hányni szokott, és akkor én megkérdeztem, hogy akkor nem is olyan nagy megerőltetés most az önmegtartóztatás, mert úgyse lenne gusztusa hozzám, habár ő már teljesen meggyógyult.

– Mikor lehet már szeretkezni? – kérdezem minden nap, már amikor találkozunk, és nem épp az inkubátorban fekvő csecsemőjével vagyunk elfoglalva. Mert azzal mindenki tisztában volt, hogy ha egyszer valaki teherbe esik, az meg is fog szülni, hacsak nem vetél. Abortusz nem jön számításba, ha valaki szándékosan esik teherbe. De valahogy kilenc hónap alatt nekem már majdnem sikerült elfelejteni, hogy van ez a gyerek, aztán egyszer csak nem jött T. este, és habár még volt egy hét, én tudtam, hogy lesz valami éjszaka, és jött is reggel az sms, hogy 2890/52 menyhért 01.15. De én akkorra már nem ebben a képzetkörben mozogtam, hanem a reggeli híreket szerkesztettem, és visszatelefonáltam, hátha megint mellényomott a telefonkönyvben, és nem nekem akarta küldeni. Kérdezte, hogy nem jut eszembe erről a névről semmi? Hát nem jutott, de aztán igen, tudtam, hogy ez lesz a neve, és letettem a telefont, és félreütöttem a billentyűzeten, és beszerkesztettem, hogy a szoptatott gyerekek nagyobb eséllyel lesznek asztmásak és allergiások, írja a *Lancet* orvosi folyóirat, meg hogy J. K. Rowling, a *Harry Potter* szerzője gyereket vár, és fölraktam az írónév képét is, de egy pillanatig azt

gondoltam, hogy talán senki nem venné észre, ha itt T. felesége vigyorogna azzal a száraz pofájával és fölényes mosolyával, amit a velem való találkozásokra dolgozott ki. Persze nem tudja a nő, hogy én tudom, hogy nem bukik az intimbetétekre, hanem Barbi háztartási vattát használt, már amíg kellett, mert vagy három éve nem menstruál, ugyanis folyamatosan szül. Asszem, kéne egy kis korrepetálás fogamzásgátlásból, gondoltam először, de aztán láttam, hogy direkt csinálja. Azt sem tudja persze, hogy a papucsát én dobtam be a franciaágy alá jó messze, hogy alig bírta kikotorni a kurva nagy hasával, ha megtalálta egyáltalán, habár azt biztos észrevette, hogy ott aludtam. Pedig nem hagytam ott semmit, holott T. mondta, milyen jó lenne, ha valami itt maradna, és É. megtudná, de én gondosan összeszedtem még a taknyos zsebkendőt is, legfeljebb egy-két hajszál maradt, az is T. térfelén, és az ágy közepén egy 4 centis hasadék van, meg ott alszik a gyerek a kiságyban, úgyhogy éjjel mindenki marad a maga térfelén, nem is zavarja őket, hogy az ágyakat nem lehetett rendesen összetolni. Gondoltam, ne sietessük a dolgokat, lesz még olyan, hogy É. papírral bizonygatja a bíróság előtt, hogy a kicsi Menyhért apja a taj-csi oktatója, csak, hogy lecsaljon két nap láthatást. Lehet, hogy T. azért szeretett belém, hogy ezzel kiprovokálja a feleségéből, hogy szerezze vissza őt. De rosszul számított, mert a feleségének nem nagyon aka-

róddik őt visszaszerezni, a gyerekek megvannak, a többi őt nem érdekli, úgyhogy T. most a két szék közt kapaszkodik, meg persze ingázik Buda és Pest között, még jó, hogy az első felesége is budai, úgyhogy láthatáskor nem kell a fél várost átszelni. Csak én nem vagyok se budai polgár, se zsidó polgárnő, se vérkatolikus feleség, viszont a nyolcker határán lakom, úgyhogy legalább ez érdekesség nálam. A dédapám egy fogadásba halt bele, hogy foggal fölemel egy zsák diót. Megnyerte, másnapig örülhetett. Itt lépett a képbe a bolgár ős, úgyhogy ezért akartam annyira, hogy menjünk ki Bulgáriába lektor-nak, és utólag kiderült, hogy bármelyikünk elnyerte volna az állást, mert senki nem jelentkezett, de T-nek pont voltak más munkái.

Aztán fölöltöztem, mikor megszáradt az ótváromon az oldat, kezét mostunk, és el-mesélte, hogy mi van az újszülöttjével, de nem örültem elég látványosan, úgyhogy meg-sértődött és elrohant. Akkorra én már nem is tudtam beszélni, ezt is úgy vette, hogy még el se köszönök, úgyhogy fölhevít, és mondta, hogy én ne akarjam őt teljesen, és akkor mondjuk ki, hogy ez így nem megy. Én meg mondtam, hogy talán ne játsszuk ezt el harmadjára is. Azt nem mondtam el, hogy legutóbb, mikor szakított, a barátnőm, meg a húgom is csak röhögtek rajta. Azért ez nekem is rosszul esett, de a húgom elma-gyarázta, hogy szerinte ez egy komolytalan dolog, amit csinálunk.

Ja, beszélni meg úgy sikerült, hogy pont jött egy régi osztálytársam az utcán, és meg-kérdezte, hogy ááá, szia, hova mész, akkor azt mondtam, hogy megyek a Feketesas utcába bőrgyógyászhoz. Mire azt mondta, hogy ja, ott már ő is volt. Itt kicsit elakadt a beszélgetés, de aztán mesélni kezdett, aztán telefonált T., és mikor a gyerekek belerángatásánál tartottunk, akkor M. tapintatosan arrébb sodródott a tömeggel, mert ugyan az anyja énekesnő, a bátyja meg karmester, viszont az apja meg sebész, úgyhogy szereti a tiszta, átlátható dolgokat, és kerüli a gyomorforgató helyzeteket. Ha lehet. Így sikerült megszólalnom, de persze előtte eltökéltem, hogy én aztán nem fogok megint megnémulni, aztán papírokkal beszélgetni, meg elesemesezni egy egész Dominó kártyát. Úgyhogy fogtam szépen az esernyőmet, a BKV bérletemet meg a jelentkezőmet, és elmentem a nemibeteg-gondozóba, mert épp aznap kellett először visszamenni.

Közben dohogtam, hogy hozzám nem lehet csak úgy fölugrani kefélni egy órára, akkor egy pár megállóval később szálljon le a hatosról, és járjon AIDS-szűrésre hetente, úgyis olyan hipohonder. Aztán rájöttem, hogy ezt pont most mondani hülyeség, nemi betegségeket én is tudok terjeszteni, csak ne tollasozzunk a fertőzéssel, adjuk ide-oda a vírust, mert nekem már remeg a lábam a vágytól, és még egy hét, míg rendbe jövök, és tudom, hogy holnap már nemcsak remegek, hanem hányingerem is lesz, és holnapután hányok, és még úszni menni se lehet, mert fertőzött pinával tilos uszodába menni.

T. még utánam telefonált, hogy én vagyok az egyetlen, aki föl tudja idegesíteni. Nagyszerű, mondtam, legalább ebben az egyetlen vagyok. Aztán megkérdeztem, mit szólna, hogyha én szülnék egy másik pasitól gyereket. Döbbsent csönd a telefon végén.

► Rekuzé

Így lett a bolondod egy rendszeres őrült
addig vártam rád hogy elfogytak a versek
félnapot repültél és rád vágytam az ajtót
javítanom kell: korrektori helyzet

mint aki megőszült és rendszeresen őszült
a rádiót forgatom tekerni már nem kell
hangokat keresek egy leányékolt házban
aktivitásom neszezéssé törpült

Ajka nedvesítéd gondolatban tetszel
minden nevetésed kisütöm kenyérré
tejbe aprítom és élvezem hogy olvad
öröm minden száraz kétnapos hír rólad:
- így virágzott fel egy örületes rendszer

magánügyek ◀

1.

a szél az utolsó leveleket tépi az ágakról

lelombozódva ült a fotelban
csak bámult utána
aztán éhes lett
felágaskodott
a hűtő dugig volt
annyi étel volt
elég lett volna egy hétre
akár kettőre is
vagy még tovább
amíg visszatér

csak ült némán
letörten nézte
amint a szőke asszony kilibben a bőrönddel

2.

ment
körbe az üres lakásban
nekisodródott a fáknak
belenézett a tükörbe
belenézett egy pocsolóágyába
ment
felvidult
ment
felvidult
ment
felvidult

nincsen oka
hogyan elkerültük egymást
lombhullásban ez szinte természetes

► Egy angyalkának

A kolbásznak hűtőben a helye, mert a melegtől
Megpuhul, elfáradt teste kitaknyosodik,
Ám ha enyém jobban kívánja a hőt a hidegnél,
Akkor, drága, miért tenném újra beléd?

► Egy múzsajelöltre

Múzsza akarnál lenni? Legyél! Nincs más követelmény:
Sírfelirathoz elég méltót dugni velem.

Du Anaconde Nagy Viadalja¹ ◀

De Floraga színre lépése, dalia voltának ecsetelése, szégyenteljes nyársra tűzetése, merülése majd felemelkedése.

A sántító, szép ifiasszony, Yesabel du Anaconde, fenn a taton vitéz kapitányait, Aberra márkit, Perverza vicomte-ot, Calouche-t és embereiket nagy küzdelemben találta valamiféle álarcosokkal. Lehetek úgy egy szakasznyian. De hogy miként és honnan kerültek oda? Nos, ezen a Yesabelnek csodákozni sem volt ideje, mert hirtelen egy fekete ruhás, 7 láb magas, sőt, még Vogüssennél is hatalmasb csuklyás, álorcás férfiú nézett véle farkaszemet. Így szólt:

– Megismer, álnok, kékszemű céda? – nyomban lekapta fejről a csuklyát, orcájáról a mesterséges orcautáncot. Yesabel a sejtelmesen világító hold fényinél fürkészni kezdte az óriást tetőtől talpig azzal a nagy, tengerkék, mandulaszemével. Szemügyre vehette a még nem ismert szándékú idegen széles vállát verdeső, sőt, az alá kunkorodó, rendkívül sűrű, hullámos koromfekete haját, ovális, a járomcsontoknál és az állkapocsnál szegletesen szélesedő, fehér alaptónusú arckoponyáját, elszántságot, soha nem tapasztalt szuggesztivitást tükröző barna szemét, vastag ajkait körülte, a fekete bajuszt, szakállt, ám széles állán nem nyújtózhatott egész az állcsúcsig a nemes szőrzet, mintegy szabályosra nyírt fekete folt sötétlett közvetlen az alsó ajk alatt, és hát persze a fő vonalaiban egyenes, férfiúsan markáns, jelentős nagyságú orrot, szuokfekete, íves szemöldjeit, arányosan izmos törzsén és tagjain feszülő, megint csak éjfekete imegjét, lábszárhüvelyét, csizmáját, hosszú egyenes kardját. Az ígész, megbabonázó, szinte az egeket is verő szemű daliáról mind orcája, mind roppant termete miatt bátran megállapítható volt, hogy egy apollói szépségű, 52 éves férfisarj, természetesen Yesabel egyetlen gyönyörű szemének mélykék tótükörén át nézve is. Yesabel du Anaconde kisasszony a csodálkozástól szinte szavát veszelve csak ennyit volt képes rebegni:

– De Floraga herceg személyesen?

– Igen, a hites ura vagyok, de Floraga-Diablo hercegné – vetette oda mérhetetlen gúnnyal. – Asszonyom vagy kisasszony? – szertartásosan meghajolt úgy, hogy minden egyes mozdulata Yesabel kifigurázását szolgálja. – Kurtizán, nem elég, hogy áspiskígyóként a nászágyamba kúszott, aztán hitvesi esküvésünket próbálta szegni, jó ideje lázadást is szít ellenem, maga admirális-ringyó, mindennek tetejébe kalózhordájával még a sámpányer-gyűjteményemre is ráteszi a kezét. Biz’, meglakol ezért, most majd megtanulja, hogy senki sem játszadozhat Camille de Floraga-Diablo herceggel büntetlenül. – A férfi most már felhagyott a kipellengérezés finomabb eszközével, hangja vészjóslóan dörgött, tegezni kezdte a finom hölgyet, mint egy utcalányt. – De szégyened elől nem menekülhetsz, rajtad a paráznák bélyege – szólt újra a herceg nyugodtabban, mint-ha valamelyest elégtételt vett volna sérelmeiért.

¹ Részlet a szerző *Pustula Moderna* című regényéből.

Erre már Yesabel du Anaconde is kizökölt, majd felszökölt az elképedtség altudatából: megszokott, tette kész felettesi énjébe. Bársonyos hangja most a visszavágás pengeélén táncolt. – Volt billog, nincs billog – így kiáltván, miközben teátrálisan ráncigálta birtokában lévő kezével a majd háromnegyed részben üres, most lazábban az övébe túrt ingujját, ugyanis bal karja nagy részével együtt a reásütött szégyenfolt is elveszett. Öröm az örömben. Mindezt mintegy nyomatékosítva, hangja, sőt egész lénye önfeledt nevetésbe csavarodott.

A hiú hercegnek se kellett több: a felséges személyére hölgyhahota formájában borított sértést és egyebeket rögvest kardrántással kívánta torolni, így reá is támada a szép hölgyadmirálisra ily csatakiáltással: – Most megvívunk, illegitim admirális szajha. Vagy te, vagy én. Gyerünk, véd magad!

Yesabel se volt rest, eleget tett a felszólításnak, előkapta törét, fogai közé vette, így szabadon maradt kezével előhúzhatta hosszú pengéjét hüvelyéből. Egymásnak feszültek, a vasak csengtek-bongtak, csörögtek. A feljövő hold fénye meg-megvillant rajtuk. Yesabel ahhoz képest, hogy a gyengébbik nem képviselője, bárha igen magas delnő is, az Óriástermetű Floraga hercegnél meglehetősen alacsonyabb, nem is szólván majd háromnegyed karhossznyira és több mint háromnegyed lábnyi hátrányáról, derekasan helyt állt, sőt nem volt szívбайos sem, mert mikor kellő testközelségbe kerültek, hol lefejelte a robosztus de Floragát, hol mög megrúgta ép lábával a legérzékenyebb helyen.

– Ezeket a gátlástalan orvhúzásokat is tőlem tanultad, házasságtörők, tolvajok, kalózok admirálisai – vetette oda fölényesen Camille de Floraga herceg, a kormányzó és alkirály. – No megállj csak, ahhoz előbb kell felkelned, hogy engem megtántoríts – folytatta őfőméltósága, a herceg.

Az admirális sajna válasza sem méltathatta, mert szép szája a törrel volt tele. Ekkor de Floraga ütést mért du Anaconde kisasszony selymes, bársonyos szoborarcára, de akkorát, hogy a tör kirepült gyöngysorékességű fehér fogai közül, az admirális-hölgy megingott ugyan, de el nem esék, ám de Floraga a rohamot tovább folytatta, a leggyengébb láncszemnél támadott: mikor Yesabel lábát újra rúgásra emelte – hogy megint csak de Floraga herceg férfiasságát illetné, így csak újdonsült lábpótlékán balanszírozhatott, ami ugye nem a tulajdon selymes bőre, kemény húsa, szilárd csontozatja, stabilitása igencsak ingatag lett –, nos, ezt kihasználván a ravasz herceg, kirúgta du Anaconde kisasszony elefántcsontfalábát, élettelen művégtag volta miatt, a hölgy egyensúlyát veszítve, mint egy sós zsák zuhant hanyatt a hajópadozaton. Hát, fiam, az ütközet eldőlt, akárcsak hősnőnk. A herceg a félig-meddig eszméletlenül, magatehetetlenül fekvő amazon csuklójára lépett, és könnyűszerrel kicsavarta finom kezéből a kardot, éppen készült annak elorzott pengéjével keresztülszúrni a félájult, kiválóan küzdő szép hölgyet, amikor az váratlanul föléledt, hármat hemperedett, és nagy lendülettel a kíméletlen de Floraga herceg lábainak perdült, őfőméltósága a hatalmas svungtól hasra vágódott, ám du Anaconde tovább gurulván, kígyót meghazudtoló ügyességgel kúszott korább a padlóra hullott tőre nyomába, fél pillanat, és már kezében is volt, a herceg meg gyorsan felpattant elestéből, bőszen, ádáz dühvel az alant heverő hölgy felé igyekezett mind a két kezében karddal, igen, csak hogy az admirális hasról hátára fordult, s e gyors mozdulatból nyert energiával a tör de Floraga-Diablo felé hajéntotta, ami a Góliát nagyságú férfi tüdőcsúcsába fúródott, de a mindenre elszánt főúr ennek ellenére töretlen lendülettel tartott, a még mindig a földön veszteglő, újra fegyvertelen du Anaconde felé, ezt ordítván: – Most meghalsz, te elnyúlhatetlen ribanc – és mind a két kardot igyekezett volna tövig mártani Yesabel admirális gyönyörűséges testedényébe. Csak hogy du Anaconde kisasszony nagy lendülettel megemelte elefántcsont-ébenfalábát, bizonyára azért, mert annak alsó végéből tüstént egy nagyon éles penge vágódott ki, egyúttal azzal fel is nyársalta a herceget, úgy lágyéktáján. De Floraga Yesabel falábára tűzve,

mint egy sütésre váró rablólhús, torz arckifejezéssel, gúvadt szemmel bámulta a szép admirális hölgyet, aki némi késéssel válaszolt neki: – Majd meglátjuk, hercegem, vagyis hát, hogy ki hal meg. Kedves Camille férjürem, ami pedig az illegitimitást illeti, tudtommal hercegséged delejtezte meg mindenféle ördögi praktikákkal törvényes urát és királyát, ki mostanság már csak egy akarattalan báb, hogy helyette uralkodjon trónját bitorolva. Szerénységem kis csapatával csak a törvényes rendet szeretné visszaállítani. Isten önnel! – A daliás herceg szólásra nyitotta ajkát, de hang nem hagyta el garatját, szeme lecsukódott, a két kardot kiejtette kezeiből, lassacskán kicsordogált szép fejéből az öntudat.

Az előbbi nyugodt hanghoz képest Yesabel du Anaconde undorodva sikoltott fel. – Vegyék le rólam ezt a marhát és dobják a tengerbe, hadd legyen jó napjuk a cápáknak is! – Ugyanis addigra Aberráék is felülkerekedtek de Floraga szakasznyi emberén. Aberra márki, Perverza vicomte és Colouche tüstént leemelték Yesabelről a ráakadt gigászi testet, és a nagy vízbe dobták. Perverza vicomte és Calouche egy darabig figyelemmel kísérte de Floraga kényszerű útját az óceánumba, Albert du Aberra márki pedig felsegítette du Anaconde admirálist, aztán mindnyájan odavonultak a korláthoz, hogy tanulmányozzák a legyőzött, nagy ellen vélhető merülését. Camille de Floraga-Diablo herceg, alkirály és kormányzó süllyedése nyomán a nagy kékség pirosasba játszott, feltehetően tetemes vérvesztesége okán. De jaj, fiam, váratlanul a víz felszíne fölé szenvedte busa fejét, a halálsápadt, feléledt herceg ennyit hörgött erőtlenül, de jól hallhatóan:

– Yesabel, az apád... az apád...

– Mi van az apámmal? – sikított dühödten Yesabel, mert azt hitte, hogy még utolsó minutáit is atyja szidalmazására pazarolja.

– Légy holnapután éjféltre... – lihegett, krárogott de Floraga szaggatottan.

– Ki ne mülj, bitorló, mielőtt elmondod – fenyegetőzött feldúlva du Anaconde admirális –, beszélj, Camille, kérlek! – Most már rimánkodott.

– ...a fok... városi... Halott Angyal fogadóban..., keresd Gilbert de Boa lovagot, ő Floragh-Nerveuve-ből ér...ke...zik, tőle min...dent meg...tud...bugy...bugy...bugy... – a herceg feje lehanyatlott és monumentális teste idő előtt felfúvódván, a víz tetejére emelkedett, és ott lebegett mint egy jól fejlett, több napos vízi hulla. Ennek öröme Aberra, Perverza és Calouche nagy nyugalomban méne valami meglepetést előkészíteni, talán Yesabelnek, fiam, de meglásd, meglásd, ez hamarosan kiderüle.

– Kormányos – Yasebel admirális sima homlokán a gondterheltség apró ráncai jelentek meg –, milyen messze van ide Fokváros? – és közben a fővitorla árboca felé lépegetett. Hirtelen valami nagy, véres húscafat került a lába elé – mikor takarítják már fel ezt a szemetet? – rökönyödött meg Yesabel, ugyanis don Armando Cortecan szétrágott és kiköpött maradványai még ott heverték a padlaton.

– Asszonyom, úgy gondoltuk a fiúkkal... a kapitány urak már belegyezésüket adták. Nem szóltak még önnek?

– Murkin kormányos, bökje már ki, mit akar! – förmedt rá az admirális ingerülten.

– Go-go-gondoltuk ta-ta-tartunk e-e-egy ki-ki-kis m-m-mulat...

– Murkin, semmi vész, próbáljon megnyugodni és úgy folytassa – Yesabel közelebb lépve keblére ölelte, és ott nyugtatgatta – persze azért ment a kebel(hegy) Mohamed-hez, ki most épp a kormányos, mert annak kormányoznia kellett – mint anya csüggeteg, riadt gyermekét e szókkal – : Szeretem, ne féljen, magát is szeretem ám nagyon, itt biztonságban van, csak eszembe jutott szegény jó apám, ennyi az egész. – Alexandr Alexejevics Murkin kormányos lassan kibontakozott a félkarnyi ölelésből, üstökét kiemelte a dús keblek hatalmas halmából, melyeknek kíváncsian közibe hirtelenszöke feje saját maga által volt beléfúrva. Most már magabiztosan folytathatta:

– Asszonyom, setétedés után mulatságot, eszem-iszomot, amolyan dínom-dánomot tartanánk az ön nagy győzelme tiszteletire, és ennek közepette az ön leggaládabb, leg-

alávalóbb ellenségének, Don Armando Cortecan y Verderimnek a rusnya földi maradványait felfüggesztenénk az árbocokra.

Ennek hallatára Yesabel aggódástól kissé elsápadt orcáin az öröm piros tulipántjai virágoztanak:

– Maga derék fickó, ebben a pillanatban önt szeretem a legjobban, de nem látom Candide-omat, hol vannak az ő drága, harmatos tetemei?

– Ne aggódjék, asszonyom, Perverza vicomte-nak gondja volt rá, tudta, hogy a kadét úrfi asszonyom szívügye, a balzsamozást előkészítő hűtőkamarájában helyezte el gondosan összeillesztgetve, a hajóorvos már csak az utasítását várja.

– Ennek még nincs itt az ideje, Murkin, ellenben arra még nem válaszolt, hogy milyen messze van ide Fokváros.

– Úgy egy napnyi hajóút, asszonyom.

– Akkor irány Fokváros! – Aztán elkezdett fel-alá járkálni a hajó fedélzetén, kopogó falábal ezt suttogván: – Vajon merre rebben torz lelked, Armando Cortecan, de megállj, te lidérc, ráharapsz majd saját húsodra, mint egy mindig és mindenre éhes cápa. Ekkor odafutott hozzá egy matróz, hosszú kardot nyújtott át néki és egy tör, amelyről a vért saját ruhájába törölte – Úrnőm, a fegyverei, még szüksége lesz rájuk. Yesabel du Anaconde köszönettel nyugtázva átvette az ékes és szúrós darabokat, egyúttal megkísérelte visszanyert vasát hüvelyébe dugni, de bal kéz híján háromszor is mellétrafált, végül is – leleményes hölgy-Odüsszeusz lévén – a tokot egy és fél (másképp) combja közé szorította, azzal helyettesítve a tartó kezét, így sikeredett végre a máskor oly egyszerű művelet.

Jócskán elmúlt már éjfél. A legénység az alapos, sőt eszméletlen rum-, bor-, no meg Dom Perignon-fogyasztás okán egy jó időre a hordókban felejtette az esztét, remegve, rengve horkolván szunnyadott, még szemfüles és vitézi kapitányaik is. (Csak Murkin kormányos volt éber, de annyira az útirányra összpontosított, hogy a nemes yesabeli úticélon kívül semmire nem gondolhatott, semmit nem észlelhetett.) Az éj leple alatt azonban egy különös faragványokkal díszített, az átlagostól nagyobb, démonok vontatta dereglyén Gustavo Daedalus Qui Grammata y Annigil, ki alkotára nézvést ösztövé, ám koponyája igencsak gömbölyű, kopaszra nyírott, orcáján hímlőhelyek, forradások éktelenkednek, hallása a sok csatazajtól példának okáért álgudürrögéstől felettébb károsult, mégis neoplatonista hűbérurának és mesterének, a néhai Camille de Floraga-Diablo hercegnek legelső embere, a fej, Armando Cortecan y Verderim, a kéz szellemi ikertestvére, az Anaconde-i vezérhajó közvetlen közelébe lopódkodott. Ekkor látta meg fehérjén vérekes, amúgy zöldeskék szemeivel a súlyosan tüdőcsúcs- és lágyéksérült de Floragát a tenger színén himbálódzni levegővel telt, rozoga mellyel, ezért is hanykolódott ő a végtelen víztömeg tetején, szerencséjére cápák épp nem garázdálkodtak arra, a főhajó legénysége pedig rá se hederített az elébb vázolt mámorító ok végett. (Az oldalhajók látóhatáron kívül.)

– Ó, szegény őfőméltósága, és micsoda állapotban – sopánkodott Don Gustavo Annigil. – De jaj, de jó, hurrá, pislákol benne még egy-két sejtnyi élet, mert alaposan hörög – jegyezte meg kicsit bizakodóbban.

Daedalus Annigil kihúzta mesterét minden vizekből, meg kell mondjam, fiam, rettentő nehezen. Vogüssen báró közben pedig csak írt, írt és írt. Nagy fekete sisakkal egybekapcsolt levegőpumpáló maszkot húzott a fejére vérköreit erősítendő, gondosan figyelmeztette, hogy ezt már élete végéig hordania kell, ha ugyan akar lélegezni, meghogy ehhez fekete köpeny dukál. Aztán a bárkáján elhelyezett egyik (a nagyobb) átlátszó fedelű, fektetett helyzetű, lapos, valamiféle delejt közlő kamrába tessékelte. Tüstént egy hosszú, erős kötelet kotort elő, melynek végén csáklya fénylett, és már nagy perdülettel célózta is Anaconde hajójának karcsú, de hatalmas testét, mely akár csak szép tulajdonosáé. Talált. A kötél végére csimpaszkodott. Láss csudát, fiam, a sod-

rony magától megindult Daedalus Annigillel. A padimentomra érkezve elképedve látta az árbocokon függő Cortecani fejet és csatolt részeit. Csak ennyit dünnyögött szellemi ikertestvéreinek, vagyis fellógatott testrészeinek: – Mit műveltél, te szerencsétlen? – a szétrágott intrikus darabjait gondosan leszedegette, és egy nagy tömlőbe rakta, mindent a korábbi rum- és egyébképpen szanaszét heverő öntudatlan álomban hortyogó kapitányok és legénységük közepette. Visszaereszkedett dereglyéjébe, és Don Armando Cortecan y Verderim maradványait – biz', egyet sem hagyott ki –, gondosan összeillesztgetvén, a másik fémkovácsolatú, szokatlanmód pezsgőspohár alakú, delejes, koporsószerű szerkentyűbe helyezte. Hogy ezeket a csudamasinákat Grammata y Annigil honnan szerzette? (Én, Szevmurezd el Muehil, a jövő küldötteire gyanakszom.) Igyekezett távolodni a hatalmas vezérhajótól. Amint így törekedett, egyszer csak megnyílt az ég, mennydörgések, villámlások és szózatok hallatszottak, a zengzet ékképpen: – Most velünk jöttök az idők majdhogynem végére, ítéletre. – Ekkor már kezdenek Cortecan testrészei összeolvadni-hegedni a pezsgőspohár alakzatú fektetett kamra varázslatos hőjéül, lelke is visszatért beléje hálai, csak hát nem oda, ahova szegény du Anaconde a kelepccét készítette volt neki. Floraga légzése is egyenletessé vált az elől-hátul zárt fekete maszkú, és roppant testét is éjfékete palástba burkolta. Így fel- és megépülve vették csak észre, mert elhomályosult szemeik megerősödtenek, hogy amit hasadó égboltozatnak néztek, az az egész felettük lévő horizontot betöltő, mérhetetlen nagyságú, lebegő, levegőbéli hatalmasság, mesterséges szállószerkezet, egy egész repülő város, valami ismeretlen, áttetsző, amolyan levegőégszín, ám szilárd anyagból, de fiam, e beláthatatlan valaminek a formázata a fehér bálnához hasonlatos, melynek hasán egy roppant nyílás keletkezik, ez lett volna az éghasadás-földindulás, és onnan, fentről valami nagy uraság szólította őket, ez vala a szózat, és oly hathatós, hogy pusztán beszédjire felemelkedtek, és dereglyéstül, újrateremtő gépezetéstül, Grammatástul, Floragástul, Verdesimestül a lebegő fehér bálna gyomrába szippantattak. Aztán bezárult alattuk az ég.

► Orvosképmások (1603)

Az alábbi epigrammák Zsámboky János (Joannes Sambucus 1531-1584) magyar humanista, orvos, fordító, filológus, eredetileg Leydenben, 1603-ban kiadott *Veterum aliquot ac recentium medicorum, philosophorumque icones* (Néhány régi és új orvos, valamint bölcsész képmása) című kötetének képeit egészítették ki és magyarázták. (Az utolsó, Zsámbokyról szóló epigrammát a tudós kiadó, Raphelengius írta.)

Az *Icones* ugyan nem tartozott Zsámboky legjelentősebb munkái közé, sikere annál átütőbbnek mondható: a kötet eredetileg rézmetszetes ábráit évszázadokon át előszeretettel közölték (és közlik ma is) az orvostörténeti, tudománytörténeti összefoglalások. 1985-ben Zsámboky könyvét a Magyar Orvostörténelmi Társaság és az Állami Könyvtérjesztő Vállalat igényesen szép hasonmás kiadásban tette közzé. Vida Mária bevezető tanulmányából az érdeklődő részletes képet kaphat a mű kiadástörténetéről és orvostörténeti értékéről egyaránt. Az 1985-ös kiadásba azonban sajnos nem került bele a szövegek magyar fordítása, ráadásul egyik legnagyobb humanistánk e széles körben ismert munkájának azóta sem látott napvilágot magyar átültetése. Ezt a hiányt igyekszik pótolni az alábbi szöveg. (Itt jegyezzük meg, hogy Raphelengiusnak, a kiadónak, a bemutatott orvosokról frott, érdekes jegyzeteit ezúttal terjedelmi okokból nem hozzuk.)

Zsámboky utalásokkal, célzásokkal teli epigrammáinak teljes megértéséhez, a „megverselt” képek bemutatásán túl, bőséges jegyzetapparátusra is szükség lett volna, mindez azonban egy folyóirat hasábjain nehezen elképzelhető. Úgy gondoltam, az egyes orvosok-tudósok neve mellett feltüntetett évszámok talán fogódzót adnak az olvasónak, aki e versikék segítségével legalább némi fogalmat alkothat azokról az orvosokról, tudósokról – vagy mitológiai személyekről – akikre a késő reneszánsz medicinája a legnagyobb tisztelettel tekintett.

(a ford.)

HÜGEIA

Célunk vagy te nekünk, valamint munkánk segítője,
légy vélünk, jöjj, mint gyógyerejű csodaszer!
Add át titkaidat s áldásos kincseidet mind:
áldozatot kapsz így, s tiszteletünk a tiéd.

APOLLÓN

Holtakat ébresztesz, bőséggel töltöd a magtár
mélyét, méz s szőlő általad ízesül át,
nélküled alszik a vágy, orvoslás fölfedezője:
Múzsák zengik erőd, általad él, ami él.

KHEIRÓN

Phüllira szült téged, ki növények gyógyerejével
gyógyítsz szörnyű sebet, s méred a csillagokat.
Saturnus fiaként te tanítád Aszkleiposzt ki,
gyógyfű őrzi neved, hírneved el nem enyész.

ASZKLÉPIOSZ

Néked aranyugarú Phoebus bő kézzel adott jót
rád bízván a világ titkainak tömegét.
Megtanítod bajaink gyógymódját s csillapítását,
s nekünk mind e tudást szívesen engeded át.

MAKHÁÓN

Épp nem akar ki apád, méltán nagy hírű Makháón,
Tróját ostromló, fáklyavető katona,
mesterség-alapító: már Podalíriosz is – bár
bátyád volt – tisztelt, s büszke reád unokád.

HOMÉROSZ (KR.E. 9. SZ.)

Ím ez az arc, ez a maionie – jól látszik a vak szem,
antik pénzekre és szobrokon így szerepel.
Egykoron orvos volt, s csak mert kedvelte Apollón
lett vak, rá költők nagy fejedelme – szegény.

PÜTHAGORÁSZ (KR.E. 6. SZ.)

Számoszi bölcs, italus bölcsek s filozófia atyja,
szétfejtette nem egy ősi titok bogait.
Lélekvándorlást tanított, húst és babot enni
tiltott, szentély lett háza a holta után.

THALÉSZ (KR. E. 6.SZ.)

Mondják, mestere vagy Thálész, jón iskola atyja
mindannak, ki magát ismeri – vagy hiszi ezt.
Természetbúvár voltál, s míg versenyen ültél
bámészkodva, a szomj zárta le életedet.

HIPPOKRATÉSZ (KR.E. 5. SZ.)

Érdemeid minek említsem, s ragyogó tudományod,
Hippokratész, minek is zengjem a himnuszodat?
Démokritosz tanított, napgyermek, kósi halandó,
biztosb ismeretet nálad ugyan ki adott?

SZÓKRATÉSZ (KR.E. 470-399)

Mesterien sikerült ez a kép – életszerű festmény,
külsőről ne ítélj – lelke a lényeges itt!
Hisz, ha a természet gyönyörű külsőt nem adott is
néki – sebj: mindent pótol a hitteli szív.

ARETAIOSZ (KB. 120-180.)

Szűkszavu, rejtélyes, nincs egy szó nála fölösleg,
másod-Hippokratész, kappadokok dicse vagy!
Goupylus őrzött meg, majd Crassus ausoni tógát
burkolt óvatosan rád: ne felejtse el.

PLATÓN (KR.E. 428-349)

Megszabadulva hiú pörtől és államügyektől
él örök életet ő, el soha nem feledik.
Bölcsészettudomány alapító, szellemi magtár,
hálátlan mért bánt véled Arisztotelész?

ARISZTOTELÉSZ (KR.E. 383-322)

Csöppnyi Sztagúra a bölcsesség e csodás-nagy alakját
szülte, ki mára betölt napkeletet-nyugatot.
Éleseszűbb nincsen s ékesszólóbb sem emennél,
mennyei küldötként jár neki tiszteletünk.

THEOPHRASZTOSZ (KRÉ.E. 374-288)

Senki se szólt nálad finomabban tiszta szavakkal
gyógyanyagokról és mit csak föld öle szül.
Isteni stílusodért illet meg az isteni név is –
rá méltót tanított egykor Arisztotelész!

NIKANDROSZ (KR.E. 2. SZ.)

Állat s fű hogyan öl gyilkos mérgével, ugyan hány
féle halálnemet oszt, megtanítod te nekünk,
s „Viktor” a „Níkandrosz” pontos név-megfelelője
fönnmarad érdemedért – szenny sose érheti már.

KRATEVÁSZ (KR.E. 2. SZ.)

Gógyfüveket kutatott, szorgos volt, tenni serény, így
mesterségének fáklyavivője lehet.
Többre becsülte Dioszkuridész, mint másokat, és bár
élesítéletű volt, róla szeretve beszélt.

NIGER (1. SZ.)

Dícsérnek bár többen, a hír, noha szárnyra kapott, mint
 fű-könyv szerzőjét, nincsen olaj-koszorúd.
 Euphorbiosz nedvéd feleded, s bő lére eresztet
 áltudományodat – így vesztegeted hitedet.

CELSUS (1. SZ.)

Papjai hogy Kóuszt áthozták Ausoniába,
 őt nemzette, reá adta fehér köpenyét.
 Csak biztost ismétél el ő, csupa egyszerű szóval,
 s többre jutott nálad, Forlvianusom, így.

GALÉNOSZ (KB. 120-200)

Hippokratészt magyaráz: egy félsort sem kerül el, míg
 szekták s Thesszaloszék sýnylik ítéleteit.
 Nincs olyan elmélet s nincs adva tapasztalat oly, mit
 ő ne tekintene át és ne csiszolna legott.

DIOSZKURIDÉSZ (KB. 40-90)

Egyszerű gyógyanyagok titkát mind fényre hozod, sőt
 mindegyiket leirod külseje, színe szerint.
 Nagyszerűen teszed ezt: hogy a külcsín meg ne zavarjon
 mélyre hatolsz mindig – s minket is erre tanítsz.

XENOKRATÉSZ (KR.E. 1. SZ.)

Hogy ki lehetnél, ez megtudni ma már lehetetlen.
 többeket ismerek ily néven – akárki lehetsz.
 Tán te vagy épp az a gyógyfűértő bölcs, akit említ
 első lapjain egy ősi Dioszkuridész.

PLINIUS (23-79)

Természetbőség, tárháza ezernyi dolognak
 Plinius, és teljesb, mint valamennyi tudós.
 Minden szaktudományt könyvével kezdj kitanulni,
 bár szavait mindig csak kritikával idézd!

AIGINETA (7. SZ.)

Óvta Dioszkuridész termését, majd learatta.
 Nála a forráshoz útmutató a majom.
 Forgassuk művét, hiszen olvasmányos eléggé,
 ám ami túl könnyű, gyakran üresbelü is.

RUPHOSZ (53-117)

Nem sok műve maradt ránk, ám ami van, ragyogóan
szerkesztett, tömör és mesteri mű valahány.
Trajanus testét s ügyeit rábízta, becsülte.
Óvd, ne borulhasson rá sohasem feledés.

APOLLÓNIOSZ (KR.E. 1. SZ.)

Földműves-szakkönyveket írt aratás idejéről,
vagy vegyületeket és gyógyszereket kutatott?
Úgy mondják, hogy Apollóntól adatott adományként,
s apjához méltó is lehetett e fiú!

HÉRAKLEIOSZ TARENTNOSZ (KR.E. 3. SZ.)

Többet is írtál volna derekabb, jobb ismeretekkel,
s most a növény mellett ott sorakozna a fém.
Így nevesebb lennél, s lebecsülni Dioszkuridész sem
merne. E kincseiden mint gyarapodna korunk!

PAMPHÜLOSZ (1. SZ.)

Mért hiszel el mindent, mért írsz le nevetnivalókat?
Inkább ismernél kerteteket és veteményt!
Gyakran tévedtél – a borostyán, lencse tanú rá –
ám neved és munkád így is örökbecsű lett.

IOANNES BAPTISTA MONTANUS (?-1583)

Kószai elődjénél tudorabb s elmére se kisebb,
még „a” Galénosz sem múlta felül sorait.
Méltán lesz velük egy polcon majd holta után, hisz
ritka tapasztalat és módszeres ész vezeti.

FERNELIUS (1497-1558)

Nap nemzett téged paradoxonokat gyarapítani,
s hogy suta érzéknek tárd föl az ősi tudást,
óriás Fernelius! Nap-ajándékként ragyogott ránk,
új Celsus, kora nagy szónoka, orvosa volt!

TRINCAVELLA (1496-1568)

Cimmeri halmok mélyéből kiemelte Galénoszt
s mint magyarázóját tiszteli most a világ.
Nagy pénzért vitték Padovába, de hirtelenül, míg
gyógyszert készített, elragadá a halál.

SYLVIUS (1478-1555)

Konyhalatint igazít, ami rossz, oktatra javítja –
reszketeg ajkáról nagy tömeg issza a szót.
Rendezi gyógyszereink, s míg ajnározza Galénoszt
könyveiben folyvást fölfedi tévhiteit.

VESALIUS (1514-1564)

Nélküled itt jó orvos nincs, ám fürge sebész sincs,
másképp hogy tudná, merre keresse a bajt?
Századokig vártuk tanaid, hisz csak kutyakölyköt
s disznót boncoltunk, nem pedig embereket.

GESNERUS (1515-1565)

Mind a tudásnak tengereit sebesen berepülvén
sok mindent latinul közrebocsát sebesen.
Tenger, föld, s tisztább levegő sem szülhet olyasmit,
mit görögül-latinul ő ki ne adna hamar.

ANDRENACUS (1519-1585)

Ifju szavad frank leste, ma már Germánia bámul,
míg te kifejted bölcs és alapos tanaid.
Ősi tudást örökítesz ránk, gyógyír vagy a bajban,
s kit sorsra hagyott más, te segítesz azon.

BRASSAVOLUS (1500 K. – 1590)

Népszerű volt kenet-értőként, bőven magyarázta
Hippokratész tömör és szűkresabott szavait.
Szorgalmára tanú, s műveltségére az „Index”,
melyben Brassavolus közreadá vagyonát.

PAULUS JOVIUS (1483-1552)

Most a halak népét kutatod Rómában, utána
enyhe szerekkal üdítasz elnehezült tagokat,
aztán szent hivatás szólít, majd fegyvereket zengsz,
nem csoda, hogy hálód gyakran üres marad így.

LEONHARDUS FUCHSIUS (1519—1566)

Gyakran tett próbára az aljas rosszakarát, de
csak tekörötted nőtt nagyra igaz tudomány.
Jól ismerted a gyógyfüveket, s valamenyi hatását,
mesterien tudtad szűrni tapasztalatod.

GEORGIUS AGRICOLA (1490-1555)

Kézzel az orvos ugyan mire megy? Tört csontokat illeszt,
gennyet a sebből és más folyományt mosogat.
Ő volt csak, ki a Föld méhét fürkésze nekünk sok
szép ércet s ásványt gyógyanyagul kiemelt.

CORNARIUS (1535-1610 K.)

Hány görögöt díszítettél tógával, ugyan hány
üdvös tan cserepét rakta helyére kezéd?
Látszat nem csal meg, kijavítani ásol elő sok
régí remekművet – célod a köz java csak.

MATTHIOLUS (1500-1577)

Néki az első hely méltán jár fű-tudományban,
hát te, ki olvasod ezt, hálaszavad ne feledd!
Bár a jelen tanítója a múlt – de Dioszkuridészből
többre derített fényt, mint valamennyi előd.

HIPPOLYTOS SALVIANUS (1514-1572)

Tengert és Tiberist bújván hódítasz a kéklőn
lengedező ligetek zöldhasu nyájai közt.
Cardineus-sarj s római mind tisztel, neved él, míg
lenn a halak népét élteti-mossa a víz.

GULIELMUS RONDELETIUS (1507-1566)

Megrabold Nereust, s a halas folyamoknak a mélyét,
fölfeded, elnevezed lényei mindegyikét,
gyógyszer, hogy mire jó pusztán és összekeverve
tudtad, s nálad jobb sebkezelő sem akadt.

JULIUS ALEXANDRINUS (1506-1590)

Éveken át voltál több császár orvosa és fő
hercegek ismerték nagyszerű érdemeid,
Iulius, orvosnak s költőnek tartalak én hisz
műveltségedből szent kegyelem sugaraz.

IOANNES CRATO (1519-1585)

Téged, a császárok hívét, Múzsám ne feledjen!
Hogyha Galénosz hagy, új tanokat tanítasz.
Módszeresen magyarázod a régít s irtod a tévest,
Montanus se lehet nálad igaztörőbb.

NICOLAUS BIESIUS (1516-1572)

Kristály-forrásból merit ő mindent, amit ír, ki
 Löwenben tanított éveken át ragyogón.
 Messzi vidékről hívta magához Miksa, a császár,
 és a saját testét bízta a gondjaira.

ALTOMARUS (1520-1575 K.)

„Mély tengert” s viharos szeleket megcsendesített ő,
 bölcsen messze kitért Szkülla, Kharübdisz elől.
 Mennyire termékeny, mily áldott lelkü-tudású
 volt! A szülőhelye lett sírhelye: Parthenopé.

NICOLAUS MASSA (1500 K. – 1569)

Nagy bogokat fejtesz – nem tarthat senki se „masszát”
 és káoszt kavaráó zűrzavaros-fejűnek.
 Másoknál sikerültebben gyógyítod a vérbajt,
 és a gyakorlatodat szüntelenül csiszolod.

HADRIANUS JUNIUS (1511-1575)

Harlemben rejtőzik e kincs – tán büntet az Isten,
 hogy ki a fényre való, azt földi szürke homály?
 Mit neki mellőzés! Ha érénye erőt vesz a csöndön
 egykor büszke lehet még a hazája reá!

IOANNES ARGENTERIUS (1513-1572)

Argenteriusunk esze vág s termékeny ugyancsak,
 elhallgatni se tud s félrebeszélni se ő.
 S bár semmit nem mond, ami új vagy még sose hallott,
 pillanatig se pihen – ám ragyogó amit ír.

IOANNES CUSPINIANUS (?-1529)

Vergilius dalban s orvostudományban Apollón,
 krónikaíróként Lívius-alterego.
 Ősi hitek titkát, ha te nem fejtet meg először,
 most a sok antik rom mit se mesélne nekünk.
 Polgármesterként te vigyáztad Bécsben a közjót:
 Phoebus, Vátész vagy, sőt – ki tagadja? – Jog is.

VALERIUS CORDUS (1515-1544)

Nagyratörőn tesz gazdaggá patikát s patikust is,
 s nagyszerű módszereket ír le, vezet be hamar.
 Ifju virágjában Rómában hírre jutott már,
 germánok közepett érte el őt a halál.

GOROPIUS BECANUS (1518-1572)

Kimber lápokból kiemelt száz ősleletteddel
megbizonyítottad, hogy mire képes eszed.
Ismert még a királynő is – Károly huga – téged,
ám ki remélt volna tőled ilyen remeket?

HIERONYMUS CARDANUS (1501-1596)

Szelleme nem nyugszik sohasem, fennkölt szíve gazdag
ritka érényekben, csillagokig hatol ő!
Mit mondjak többet? Csoda ő! Mit nem tud, olyan nincs.
s műveltségénél már csak a műve nagyobb.

JOHANNES JUSTUS SCALIGER (1540-1609)

Scaliger ír néked dicshimnusz, kérni se kell rá,
s mint orvos se kevés érdeme: nagyszerű fő!
Cenzorként s magyarázóként mindent kimerített:
főlszolgálja nekünk s érti a régieket.

VICTORINUS (?- 1520)

Nincs nyugalma az öszvérnek, míg ő a kegyetlen
kórok után nyomoz, és osztja javallatait.
Hatvan szép esztendőn át tanított – a tudását,
mit nehezen gyűjtött, mind idehagyta nekünk.

CRASSUS (?-1574)

Nincs köze vallásos lelkének semmi névéhez,
fennkölt voltának mennyi tanújele van!
Fordított és írt sokat ő. Aretaiosza jobb mint
volt görögül – mindig népszerű lesz ez a mű.

BARTOLOMAEUS MONTAGNANA (1422-1460)

Konyhalatinját ritka szerekkel nézeti el, s bölcs
megfigyelésekkel. Meglehetős neve volt.
Gyógyanyagok keverékeit írta le ő, hiszen akkor
épp alakult csak a tan – s újakat is kitalált.

SAVONAROLA (1384-1440)

Biztos, s bölcsszavu volt. Sűrű s jó gyógyszereléssel
kúralt lázat. A víz nála a fő csodaszer.
Pádova szülte, nemes, kedves természetű, gyűlölt
minden kapzsit. A Föld széltiben ismerik őt.

LAZIUS (1514-1564)

Lazius el nem törpül olasz vagy francia mellett:
 híven jár a tudás útmutatása után.
 Római háborukat s osztrák történetet írt meg,
 s népvándorlás-tant. Többet ígért. Ma halott.

CURTIUS (1475-1542)

Módszert ő alapoz legjobban, pleuritidisznek
 gyógymódjára vezet – tisztelet illeti hát.
 Minden kór bizonyos testrészt sújt. Éberén éljen
 minden jó patikus! Curtius erre tanít.

HIERONYMUS TRAGUS (1498-1554)

Elhallgatja neved noha más – bár tudja te voltál
 az, ki segített rajt' – rólad is énekelek.
 Hisz mit a kecske csinál, attól nő nagyra a dugvány,
 s bak tüdejétől lesz illatozó a liget.

PARACELSUS (1491-1534)

Ő derekas tudomány nélkül sose írna le oly sok
 rejtélyt és jó pár megfelelő kezelést.
 Ám mivel azt mondják, csak pár bölcs érti, amit mond –
 összevetése helyett, sorsuk az összeveszés.

SENECA (5-65)

Krisztus után Pál keltett vágyat benne – talántán.
 Bölcsész és költő, korszaka Phoebusa volt!
 Ő a latin drámát a göröghöz vélte emelni.
 Ős salakterből származik itt ez a kép.

STRABO (KR.E. 4. SZ.)

Míg a görög földet folyamokkal s épületekkel
 sorra leírja, s amit csak terem ott a mező,
 oly óriási tudást halmoz föl fű-fa-virágról,
 hogy Phoebus mellett joggal igényli helyét.

PETRUS CRESCENTIUS (14. SZ.)

Tisztaszavú doktor: rét, szántó, pusztá, rekettyés,
 erdőség, szépség rejlik a műveiben.
 Naptárat készít, művészet nála a gyógy-tan,
 s nem csak a régieket bújja tanácsok után.

MARSILIUS FICINUS (1433-1499)

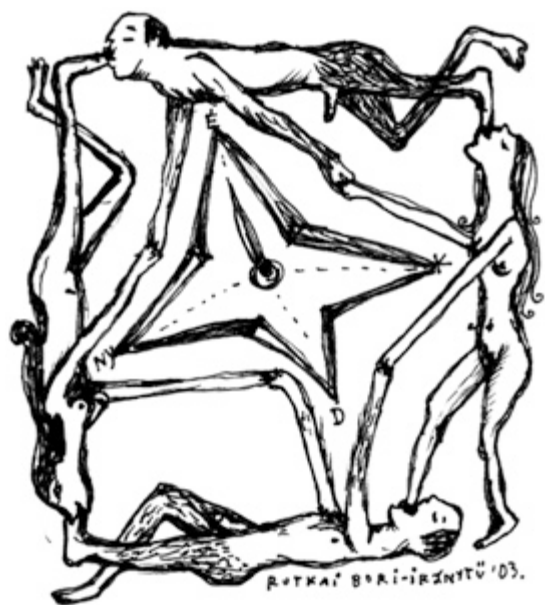
Bölcsészek közül egy sem jobb és éleseszűbb, s hány
orvos tud többet nála, s előbbre való?
Isteni Plátónak művét ültette latinra,
s ő tett ismertté sok komoly orvosi tant.

JOANNES SAMBUCUS (1531-1584)

Hírneves orvosokat festetsz meg s ékesítesz föl,
egyesítesz szívet, ambíciót s tudományt.
Hadfiak érdemeit rögzíted, s fölfedezel rég
elfeledett sorokat: Grécia, Róma tiéd.
Gyógyítasz, s kijavítod még „a” Dioszkuridészt is –
isteneink szabják hosszúra életidőd!
Istenek áldják városodat, néped, s aki nemzett,
s Pannoniát! Híred meg ne apassza a kor!

Fordította Magyar László András

Moduláció

HALMAI TAMÁS

Haza a versben ◀

Az Illyés-líra időszerűségének kérdéséhez

„Mert a halhatatlanság nem oly folytonos valami, mint az iskolakönyvek tanítják.

Századok során meg-megszakad, s ekkor a halhatatlannak csöndesen visszamennek díszsírhelyükre várakozni, míg nem kopog kriptájuk vaskapuján egy másik kor, mely ismét tulajdon arcát ismeri föl bennük...”

(Kosztolányi Dezső¹)

„Úgy gondolom, annyiféle hitvallásnak, annyiféle vallásnak kell léteznie, ahány költő van.”

(Jorge Luis Borges²)

87

Miközben a nyolcvanas-kilencvenes évek hazai irodalomtudományos diszkurzusában lezajlott fordulatok alapjaiban rendezték át a század irodalmi kánonját, az értésmódszertanok pluralitása jegyében szétnyíló kritikai nyilvánosság a modernség egyik legjelentősebb lírai teljesítményének mindezidáig föltűnően csekély figyelmet szentelt. Illyés Gyula költészetének versnyelvi és világképi megalkotottságát az utóbbi években alig-alig tárgyalta számottevő tanulmány.

Egyetlen fontos kivételre emlékezhetünk. Kulcsár Szabó Ernő *Az (ön)függőség retorikája* című, mértékadó dolgozata az Illyés-recepció kilencvenes évekbeli elhallgatásának felemás tapasztalatát történeti-poétikai keretben értelmezve, meggyőző szöveginterpretációs érveketől támogatottan, ám éppen ezért vitára, újragondolásra, újraértelmezésre fölhívó érvénnyel állítja: „az Illyés-líra ma kevés olyan választ tart készenlétben, amelyek a lezáruló modernség korszakküszöbén új önmegértés tapasztalatában részesíthetnék az olvasót”³. (De már egy 1992-es Tamás Attila-írás is azt az egyetemi oktatói tapasztalatot rögzítette, mely szerint „az egyetemi hallgatóság jelentős részét csak kevésbé érdekli Illyés életműve. [...] Szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy Illyést a felnövő fiatalok közül csak kevesen érzik igazán korszerűnek”⁴.)

E látványos „recepciós törés” különösen a korábbi évtizedek afirmatív Illyés-kritikájának⁵ (mely nagyobb arányaiban inkább volt kultusz, mint kritika) fényében

¹ Kosztolányi Dezső: August Strindberg. In uő: *Ércnél maradóbb*. Budapest, 1975, Szépirodalmi. 221. old.

² Borges, Jorge Luis: Egy költő hitvallása. In uő: *A költő mesterség*. Ford. és jegyzetek Scholz László. Budapest, 2002, Európa. 103. old. /Mérleg/

³ Kulcsár Szabó Ernő: *Az (ön)függőség retorikája*. Az Illyés-líra kriptotextusai. In uő: *A megértés alakzatai*. Debrecen, 1998, Csokonai. 103. old. /Alföld könyvek 3./

⁴ Tamás Attila: Gondolatok az Illyés-életmű korszerűségéről. In uő: *Értéktéremtők nyomában*. Művek, irányzatok, elméleti kérdések. Debrecen, 1994, Csokonai. 192. old. /Csokonai Könyvtár 3./

⁵ Csak jelzésszerűen, kiragadott példákkal: „Illyés Gyula szerepe túlnő az irodalom határain és politikai, nemzeti jelentőséget nyert. [...] Illyés az egyéni és a közösségi ember legszerencsésebben

mutatkozik igen jelentősnek. A jelenség bonyolultan nagyszabású, de korántsem értelmezhetetlen.

Illyés költészete lényegében a kezdetektől szociális szerepértelmezésű líra volt: a közösség (a nép) művészi képviselőjének erkölcsi követelménye szólalt meg benne – egyfajta népi / nemzeti baloldaliság szellemében. A vallomások alanyisággal kevert képviselői beszédmód, a szereptudatosság pozíciójából helyenként didaktikusra hangolt versnyelv ma valóban kevésbé alkalmas a Tandori, Petri, Kukorelly vagy Kovács András Ferenc művein „iskolázott” olvasói érzékenység megszólítására. Másképp fogalmazva: ezzel az igazságokat állító s válaszokat (gyakran kérdés – és főleg kérdésszerűség – nélkül) megfogalmazó, „felelő” típusú költészettel a kulturális és esztétikai értékviszonylagosság korszakos tapasztalatában osztozó befogadás (a szakmai és a laikus egyaránt) minden jel szerint meglehetősen tanácstalanul áll szemben. A válasz poétikája éppen az olvasás kérdései előtt marad néma.

Ezzel együtt is nyilvánvaló: Illyés költészete (az avantgárd formanyelvet a népies szövegalkatással harmóniába hozó kezdetektől a létlírai szólalom váratlan, kései kiteljesedéséig) éppúgy „megkerülhetetlen” szövegegyüttese 20. századi irodalmunknak, mint az életműben kitüntetett helyet elfoglaló esszék, tanulmányok, prózák vagy drámai alkotások. Még akkor is, ha – költészettörténeti értelemben – e lírának ma már nem annyira esetleges távlatnyitó teljesítményét érzékeljük, mint inkább a képviselői líra-paradigma kimerítésében és lezárásában játszott szerepét látjuk meghatározónak.⁶

A következőkben az Illyés-líra időszerűségének kérdését / kérdésszerűségét egy – szemléletileg-poétikailag – emblematikusnak tekinthető vers példáján keresztül próbáljuk részletezni, taglalni, értelmezni.

Az úgynevezett „hazafias” költészet⁷ igen gazdag, igen összetett hagyományába Illyés több műve – ha nem is korszakfordító érvénnyel⁸, de – kétségtelen jelentőséggel írta

megoldott képlete.” Szabó Lőrinc: Bevezető Illyés Gyulához. In uő: *A költészet dicsőrete. Válogatott cikkek, tanulmányok*. Budapest, 1967, Szépirodalmi. 378. és 380. old. – „Nagy esze, műveltsége és bölcsesség alá foytott indulata megtehetette volna magyar Goethének”. Cs. Szabó László, idézi: Béládi Miklós: Korfordulók és a költészet válaszai. In uő: *Válaszútak. Tanulmányok*. Budapest, 1983, Szépirodalmi. 145. old. – „Hatása az 1945 utáni időben óriási volt, nemzedékek indultak szellemi vonzáskörében, s nemcsak itthon, hanem külföldön is egyik legelismertebb képviselője a magyar költészetnek.” Béládi: i. m. 193. old. – „[M]estere az újabb európai líra hozománya s a hazai hagyomány öröksége egészen egyedi s teljesen autonóm művészetű ötvöztetésének, újraalkotásának.” Németh G. Béla: A magatartás kiküzdésének drámai versei. Illyés drámai monológjai. In uő: *Századutóról – századelőről. Irodalom- és művelődéstörténeti tanulmányok*. Budapest, 1985, Magvető. 424. old. /Elvek és utak/ – „A népi mozgalom költői közül Illyés Gyula végezte el leg-tökéletesebben a hagyományörzés és az eltávolodás egymást kiegészítő műveletét, úgy tudott »nyugatos« költő lenni, hogy közben fenntartotta és felhasználta az új népiesség poétikai eredményeit. A népi líra legjobb törekvései az ő költészetében teljesedtek be igazán, noha ő volt az, aki saját költészetében felszámolta az irányzatot.” Pomogáts Béla: Az életképtől a balladáig. A „népi lírai” irányzat poétikájáról. In uő: *Költészet és népiesség. Tanulmányok*. Békéscsaba, 1987, Új Aurora. 7. old. /Új Aurora Füzetek/

⁶ Hozzátevé, az értekezővel egyetértésben, hogy „az öreg Illyés tudott egy-két olyan fogást, írt pár olyan nagy verset [...], amely folytatható hagyomány lehetne. De erre valószínűleg várni kell még néhány évtizedig.” Bán Zoltán András: Több mondat Illyésről. Egy új kötet ürügyén. *Magyar Narancs*, 2002. aug. 22. 29. old.

⁷ E jelzős szerkezet szemantikai elbizonytalaníthatóságára a jelző anakronizmusa (is) utal, amely avultnak ható nyelvi megalkotottságában („-fi”) a hazához kötődés (avagy a cselekvő hazaszeretet) nemkötött kiváltságát rögzíti (vö.: „honleányi” líra?!)...

⁸ A nemzet(hez kötődés)ről való lírai beszéd eladdig obligát pátozának modális inverze elsőként Ady költészetében szembesíti az olvasót a haza fogalmának, a nemzettudat eszméjének (poétikai)

be magát. Ezek közül minden bizonnyal az egyik legismertebb és legkiemelkedőbb a *Haza, a magasban* (kötetbeli megjelenése: *Hűtlen jövő*, 1938).

Illyés műveiben – műnemtől és műfajtól szinte csaknem függetlenül – a nemzet „sorskérdéseiről” viszonylag problémátlan közösségfelfogás és bölceleti dilemmáktól kevésbé megkísértett történelemszemlélet értekezik. A „Minden jó mű egy-egy szabadságharcos.” (*Ars poetica*) vagy a „Nem lehet tisztességes ember, / ki a versírást abba-hagyja. / Az igazmondást hagyja abba.” (*Költők egymás közt*) típusú, mesterségbeli ön-reflexiók hermeneutikája az etikai és az esztétikai horizontok aggálytalan egymásba nyitása révén a művészi alkotást autonóm létmódjától fosztja meg, az erkölcsi-közéleti állásfoglalástól pedig adekvát megnyilatkozási formáit (újságcikk, parlamenti felszólalás, politikai kiáltvány stb.) vitatja el. Alighanem az Illyés-verseket szervező ideologikus kényszer e művészetidegen válfaja „okolható” az egyik legjelentősebb darab részleges esendőségéért is. (Az ilyen jellegű, esztétikai „károkozás” természetesen nem szükség-szerű. Mértékadó példaként elég talán csak Petri György közéleti-politikai tematikát mozgó verseinek poétikai összetettségére utalnunk.)

Kis túlzással kijelenthető: a *Haza, a magasban* megalkotottságának minden szintjén az Illyés-líra jellegadó sajátosságai uralják. A szöveg verstana (jambusok, páros rím, egyszerű strófaszerkezetek, kifejtett hasonlatok és metaforák) és retorikája (közösségi érdekű, szereptudatú képviselési beszédmód) mindenekelőtt az „ismerősség” olvasástapasztalatában részesítheti a befogadót. A saját identitást a (nyelvi-kulturális) közösség identitásától függővé tevő beszéd térmetaforikába írt értékszerkezetben⁹ jelöli a haza fogalmának (s ezzel a hazához kötődés erkölcsének!) földön-túli, ember-feletti értékszerűségét. (A szakrális térfelfogás vallási-kulturális hagyománya¹⁰ egyenesen vezetett oda, hogy – Hölderlin szép kifejezésével – az „ég architektonikája”¹¹ még a destruált metafizikájú világképek értékszerkezetében is a legmagasabb minőségek [metaforikus] lakhelyeül szolgál. Illyés egy másik versében például a kollektíve megalkotható, szebb jövő költői-politikai utópiája szegeződik szembe e logika mentén a

problematicálhatóságával, de legalábbis összetettségével. Ám talán majd csak a Vas István-i „Tengerről fúj a szél” (*Cambridge-i elégia*) rezignált elégikuma, köznyelviesülő retorikája [vö. például: „A sötétben a duinói angyal / Átszelleműtség ahogy meg van írva / Költészet ahogy a könyvekben áll / Zavart nem tűrő töretlen tökély / Tudnám talán csinálni ó hogy únom” (Vas István: *Ljubomira*)] vezet át abba a költészettörténeti horizontba, melyben Petri György nyersen depoetikus versbeszédétől Kukorelly Endre *A szomszédban egy* című versének köznap tragikogroteszkjéig [„A szomszédban egy idősebb / nő lakik. Minden nap megnézi / az adást. Végig megnézi. / Amikor vége az adásnak / meghallgatja a Himnuszt. Mindig // meghallgatja a Himnuszt a / műsor után, amióta / közvetítik. Aztán még nézi / egy ideig az órát. És / néz egy kicsit a sercegésből.” – „Mulatságos és végtelenül szomorú, tökéletes ökonómiájú vers.” Farkas Zsolt: *Kukorelly Endre*. Pozsony, 1996, Kalligram. 150. old. /Tegnap és Ma/] a hazafias líra hagyománya számtalan változatban függeszti fel és írja újra magát. Immár az értékviszonylagosság szellemében, nélkül a „nyelvi megelőzőttség” jegyében, s szinte mindig a múlthoz, a hagyományhoz való viszony dialogikus jellegére figyelmeztetve.

⁹ „Haza a magasban? Akkor nincs megállás. Város a magasban. Család a magasban. Apám a magasban. Öcsém a magasban. Szerelmem a magasban. Barátaim a magasban. És a legvégén persze én, az untermann, a magasban. »Mert ha sehol is: otthon állok / mert az a való, mit én látok.«” Esterházy Péter: *Haza a magasban*. In uő: *Írások*. Budapest, 1994, Magvető. 1994, 209. old. /EP/

¹⁰ Vö.: Eliade, Mircea: *A szent és a profán. A vallási lényegről*. Ford. Berényi Gábor. Budapest, 1999, Európa. 15–60. old. /Mérleg/

¹¹ Idézi: Heidegger, Martin: „...költőien lakozik az ember...” Ford. Sziij Ferenc. In uő: „...költőien lakozik az ember...” *Válogatott írások*. Válogatta és szerkesztette Pongrácz Tibor. Budapest – Szeged, 1994, T-Twins – Pompeji 207. old. /Athenaeum-könyvek/

metafizikailag „megüresedett” világ tapasztalatával: „...oda bár az éden, / van föld s munka, gyümölcsöző, / elszállt a menny bár, áll fölöttünk / csoda-népesen a jövő” [Bélyegések; in: *Kézfogások*, 1956].) A Petőfi és Berzsenyi névvel metonimikusan hivatkozott kultúra – mint „biztos, titkos otthon” – időtől, történetiségtől függetlenített hozzáférhetősége az értékek (időben nem változó) önazonosságának – hermeneutikailag igen erősen megkérdőjelezhető – elvét feltételezi. A beszélő, miközben magát problémátlanul az értékoldalra szituálja, a „testvér” és a „pajtás” megszólításokkal familiáris közösséggé homogenizált nemzettel az ők (a mások) dehonesztáló megnevezésekkel („tatarhad”, „kufárhad”) ellehetetlenített képzetét ellenségeképént állítja szembe. A népek (kultúrák) különbözőségét reflektálatlan automatizmussal népek (kultúrák) szembenállásaként értelmező versbeszéd legalábbis kérdéseket vethet föl az olvasóban. Ezzel összefüggésben kétséges az is, a háborús és vadászati szóhasználat („fegyvert szereztem, búv-igéket”, „mit szívvel, ésszel zsákmányoltál” stb.) mennyiben válhat alkalmassá arra, hogy a nyelvben kódolt kollektív kulturális emlékezettel azonosított haza-fogalom („csak mondd a szokat, miktől egyszer / futó homokok, népek, házak / Magyarországgá összeálltak”) virtualizált konstrukciójáról való beszéd terminológiai vázául szolgáljon. A beszédet (a nyelvet) végig „uraló” (vagy „uralni” vélő) beszélő magát végül „hírvivő”-ként definiálja. A – kultúrmissziós emelkedettségű – önfölnövesztés e gesztusa magát a szerepet teszi kérdéssé, mivel, a küldetés elvi természetének ellentmondóan, a beszélő a személyét felértékelő feladat parancsát önmagától származtatja. (Az öntudat e foka [vö.: „az a való, mit én látok”!] könnyen az önhittség gyanúját írhatja vissza a beszélőre.) A mű poétikai esendőségéért a nyelvi megformáltság (Illyésnél különben szokatlan) gyöngeségei is felelőssé tehetők – az „ezt ne felejtse” pongyolának ható igeragjától a „Karolva könyvem kebelemre, / nevetve nézek ellenemre” már-már komikus (lélektanilag igen kevésbé hiteles s az alliterációs túldíszítettség terhé is hordozó) jelenetezéséig.

A vers hatástörténete (irodalmi és kulturális „utóélete”) beszédesen sokrétű. Egyrészt a címet adó szintagma szlogenné / szállóigévé válásának (a sajtónyelvtől az irodalomkritikai diszkurzusig számos területen, számtalan alakban) tényét rögzíthetjük. Másrészt az Illyés-verssel intertextuális kapcsolatot kereső műalkotások sorára utalhatunk.

A *Haza, a magasban* militáris metaforikájában testet öltött, győztes öntudat poétikai és szemléleti inverze az esettség szelíd erélyével jelenik meg például a kor egy másik meghatározó lírikusának, Pilinszky Jánosnak több versében. A *Van Gogh imája* című költemény (in: *Szálkák*, 1972) második sora („Honfoglalás a levegőben.”) szinonimikus újrafogalmazását adja ugyan az Illyés-verscímnek, ám a vers első szava („Csatavesztés”) addigra már cáfolta, visszavonta, visszájára fordította az illyési magabiztosság győzelmi retorikáját; a mű további részei pedig az egyén (a „kreatúra”) metafizikai kiszolgáltatottságának ontológiáját állítják szembe az Illyés-szöveg közösségi biztosítottságú létezésképletével. (A műfajilag [ima] is végsőkéig személyessé tett versbeszéd – ezzel összefüggésben – bensőségesebb, esendőbb hanghordozása révén is inkább számíthat a mai olvasó értő figyelmére, mint Illyés műve.) A poétikai-szemléleti elkülönülődés hasonló stratégiája szervezi az Ama kései négy sorát (in: *Harmadnapon*, 1959): „Ama kései, tékozló remény, / az utolsó, már nem a földet lakja, / mint viharokra emelt nyárderű, / felköltözik a halálos magasba.” Itt a „magasba” transzcendált remény alakzatán keresztül, a „tékozló” jelző bibliai allúziójával s a Németh László-vendégszöveg (3. sor!) jelenlétével is árnyaltan, ugyancsak ontoteológiai távlatban értelmeződik az emberi egzisztencia otthon, biztonság, bizonyosság utáni vágyának – Illyésnél egyszerűsítő optimizmussal kivetített – érzülete.

Egy időben közelebbi példát tekintve: Vörös István *Honvágy a magasban* című verse (in: *A szelídekre várva*, 1998) az illyési kérdésirányok alapvető, jóllehet nem nyom

nélküli átrendezésével hoz létre önálló érvényű poétikai minőséget. E vers a homlok–ég viszonyt („Homlokon lőhetnek, ha tetszik, / mi ott fészkel, égbemenekszik.”) tarkó–világűr kapcsolatra cserélve a nyelvi-nemzeti horizontot ontológiaivá szélesíti, létértelmezését az angyalok járta lajtorja képzetével alakítva – az „eszembe jut” köznyelvi formulájából kifejlő, viszonylagosan profán beszédmód dacára is – szakrális karakterűvé: „Itt valami kiesett az emlékezetből, / és fölfelé zuhan, mint a hidrogén, / a felszínre vetődik, bálna / a levegőért, beszívja a világűr, / aztán talán újra lemerül közénk, / eszembe jut, ami kiesett – föl –, / jut tehát lefelé eszembe, mint / egy létra, amin föl-le járnak / angyalok, ha gondolkozol, / fölérsz a világűr, ha alszol, / a világűr leér a tarkódig”. Vörös műve a szellemi-kulturális otthonlét illyési bizonyosságát honvágyra „áthangszerelve” a lírai én pozícióját is alapjaiban módosítja: a beszélő itt már a legkevésbé sem „hazafiként”, sokkal inkább az „univerzum polgáraként” (Pilinszky kedvelt kifejezése) válik azonosíthatóvá.

Az irodalmi hagyomány(ok)ba való beleíródásnak (mely szükségszerűen annak [azoknak] át- vagy felülírása egyúttal!) egy, a fentieknél bonyolultabb változatát képviseli Kovács András Ferenc *Kövek a magasban* című költeménye (in: *Költőzködés*, 1993). E vers összetett poétikája a múlt beszédét, a hagyomány hangját egyfajta aktualizáció révén aktivizáló művészi eljárás kitüntetett példája lehet. A szöveg motívikája, beszédmódja és strófaszerkezete Ady *A föl-földobott kő* című versét (in: *Szeretném, ha szeretnék*, 1909) idézi meg¹², míg címében az Ady- és az Illyés-verscím keresztezi egymást. Ez utóbbi sajátosság úgy is olvasható: azáltal, hogy a két verscím átíródik egymáson (kölcsonösön kitörölve, érvénytelenítve is egymást!), a kétfajta, ellenirányú (!) térmetaforika (és értékszerkezet) viszonylagossága, esetlegessége – s ezen keresztül a (nemzetről való) lírai beszéd egyes alakulatainak viszonylagos és esetleges volta hangsúlyozódik. Kovács versében a beszélő helyzetének és kilétének elbizonytalanításában több tényező működik közre: a „kövek” többesével nehezen összeegyeztethető alanyi beszédmód (Adynál a beszélő még önmetaforaként használja a „kő” jelölőt), a „magas hazák” és a „már nem szállhatnak” kizáró ellentéte s a fordított gravitációs irány („vonzom a földem”) rendhagyó fizikája. Mindez – esztétikai minőségeket játszátva egymásba – a szöveg olvashatóságát rendkívül nyitottá teszi: „A Kövek a magasban című vers Illyés Haza a magasban című költeményén keresztül teremtettem [...] olyan kapcsolatot A föl-földobott kő üzenetével, melynek eredményeként Kovács verse az Ady-vers – Illyés közbejöttével megformált – palinódiája gyanánt is olvasható. A gravitáció verssszervező gondolatát inverz módon érvényesítő nézőpont itt ugyanis egyszerre ironizálja s egyszerre láttatja tragikusnak a vers – vallomásköltészet és textualitás közti térben megszólaltatott – alanyának helyzetét”¹³. Döntő mozzanat, hogy a két megelőző vers központi motívumát („kő”, illetve „haza”) – mint értékcentrumokat – Kovács verse többes számban szerepelteti. Ez egyrészt a múlt(ak) és a hagyomány(ok) utólagos értelmezés(ek)re utalt sokféleségére figyelmeztethet. Másrészt, miután a vers igen nyomatékosan játszik rá Ady és Illyés művére, úgy is értelmezhetjük: a hagyományban halott műveltséganyagként megrögzült, kanonikus, ám (éppen ezért!) (újra)értelmezéssel meg nem sértett művek azok, amelyek mint „kövek” végül „bolygókká válnak” (szabott

¹² A dikció, a motívika s a megformáltság sajátosságai Ady további verseinek emlékeztet is felidézik, például az *Új versek*-beli (1906) Elűzött a földem zárlatát – mely, nem mellékesen, A föl-földobott kő strófaszerkezetét előlegezi: „Sírnek: nincs könnyem, szólnék: nincs szavam, / Csak szállok búsan, némán, magasan: / Elűzött a földem.” (A szerző figyelmét a más Ady-versekkel való kapcsolatkeresés lehetőségére H. Nagy Péter hívta fel.)

¹³ Kulcsár Szabó Ernő: Poesis memoriae. A lírai mnemotechnika és a kulturális emlékezet „újraírása” Kovács András Ferenc verseiben. In uő: *Az új kritika dilemmái. Az irodalomértés helyzete az ezredvégen*. Budapest, 1994, Balassi. 191. old.

pályán – önisméltésre s így önkimerítésre kárhoztatottan – bolyongókká) – miközben a bennük / általuk virtuálisan megképződött, szellemi haza (hazák) egyre kevésbé szolgál(nak) valódi otthonul a Kovács-vers beszélője számára. A *Kövek a magasban* vers-beszédét, mint jeleztük, igen nehéz biztonsággal azonosítható alanyhoz rendelni. Fölfigyelhetünk ugyanakkor arra, hogy a „vonzom a földem elnehezülten, / mint a remény, a szó” részletben a „remény” és a „szó” motívumát nem csupán a felsorolás s nem is csak a metaforikus azonosítás logikája rendezheti egymás mellé: ha a „szó” jelölőt a beszélő utólagos önazonosításaként olvassuk, a vers a szó (a nyelv) beszédének a hazafias líra Ady és Illyés neve fémjelezte hagyományainak s egyben az értékelvű térmetaforika egyszerűsítő képletének (mint kimerült, használhatatlan alakzatoknak) az elutasítását szólaltatja meg. A *Kövek a magasban* tehát a magyar költészeti hagyomány két kitüntetett darabjának megidézésével úgy írja újra e hagyomány egy jelentős szolamát, hogy e poétikai műveletet a nevezett művekkel a transztextualitás terében létesített, dialogikus viszony le nem zárható horizontján hajtja végre.

A fenti példák közös tanulságaként talán nem könnyelműség azt megjelölni: Illyés kánonivá konzerválódott műveit legsikeresebben a(z esztétikai és episztemológiai értelemben egyaránt) „aktualizáló” újraírás gesztusa bír(hat)ja szóra – az egyes művek s a teljes életmű rekanonizációs érdekű értelmezhetőségére új s újabb távlatokat nyitva. Vagyis könnyen lehet, hogy Illyés lírájához ma elsősorban az Illyés-versekkel párbeszédet kezdeményező-folytató műalkotások horizontján vezet út...¹⁴

Illyés Gyula költészetének „időszerűsége” kérdéses abban az értelemben, hogy az erre vonatkozó kérdést nem szokás föltenni a kellő határozottsággal – s a választ e kérdésre nem szokás megadni a szükséges körültekintéssel. Jelen dolgozat is csupán egy lépést kívánt tenni a kérdés föltehetősége irányában, anélkül azonban, hogy célja egyértelmű és végleges értelmezés, értékelés, ítéletalkotás lett volna. Ezen hermeneutikai pozíciókat – utólagos mottó gyanánt is – talán egy Németh László-esszé ismerős pontosságú mondata igazolhatja legékebben: „Azok az írók, akik olyan nagyok, hogy már nem is vitakoznak fölöttük, nyugodtak lehetnek, hogy elfelejtették őket.”¹⁵

EGY ANGOL
RUTKAI BORI

¹⁴ Vö.: „Az irodalom élő folytonossága éppen abban pillantható meg, hogy az új művek képesek átrendezni a hagyományt, s az új horizontban elének kerülő tradíció is képes visszahatni az élő irodalomra.” Kulcsár Szabó Ernő: *Az esztétikai (?) tapasztalat nyomában. Irodalmi tankönyveink az évtized nyitányán*. In uő: *Az új kritika dilemmái...* 105. old.

¹⁵ Németh László: Proust. In uő: *Európai utas. Tanulmányok*. Budapest, 1973, Magvető – Szépirodalmi. 339. old. /Németh László munkái/

Hogy tempózz Ady? ◀

Orbán János Dénes:
Verecke híres útján, át Kocsárdon

Orbán János Dénes versei hagyományválasztó szövegek – ezt vendégszövegek sorozatos „eltulajdonításával” jelzik.¹ A szerző eddig megjelent verseinek nagy része intertextuális játék. S hogy miképpen tudják átlépni vagy át tudják-e lépni a pusztasztílusgyakorlat határait, ezt vizsgálom meg a *Verecke híres útján, át Kocsárdon* című vers alapján, amely legalább három korábbi szöveggel folytat párbeszédet: a *Góg és Magóg fia vagyok én...* és az *Akik mindig elkésnek* című Ady-költeményekkel, valamint Dsida Jenő *Nagycsütörtök* című versével. Értelmezésemben főként a két előbbiről szólok részletesebben, a Dsida szövegre néhány fontos szemponttal kapcsolatosan utalnék csak.

A *Góg és Magóg fia vagyok én...* egyike a legtöbbet idézett és emblematikussá lett Ady-verseknek. Megjelennek benne az „adyságnak” azon legfőbb attribútumai, melyek az Ady-recepciótörténet révén összefonódtak a költő nevével. Az Ady-kép hagyományosan legtöbbet emlegetett elemei közül a „lázado magyar dac” (Babits), a „megismorál” (Király István), a góg, a magyarsághoz való kritikus kötődés, a küldetéstudat megfogalmazásának jellegzetes példáit vélhetjük felfedezni e versben. Mindezekén kívül szem előtt tartandó az is, hogy a középiskolai oktatás során e szöveg mint programadó vers került tárgyalásra, ezzel különleges helyet foglalva el az életmű egészének értelmezésében. S mint azt Milbacher Róbert tanulmánya² is megállapítja: az oktatás elsősorban nem a kanonizált szövegeket örökíti át, hanem azok kérdésektől mentes olvasatait, és biztosítja az adott költőről szóló diskurzus fennmaradását. Ami tehát „ki van olvasva” e versből, az igen meghatározó eleme az áthagyományozott Ady-képnek. Mindez azért érdekes számunkra, mert a vendégszövegek „eltulajdonításával” létrehozott mű irodalmi súlya az átírás vonzatában, a hozott anyag konnotációinak és ráarakódott olvasatainak tömegéből származik.

Az említett „adys” elemek közül érdemes elidőzni a küldetéstudat fogalmánál. A modernséggel kapcsolatban a költői szerep megingásáról beszélhetünk. Társadalmi érdekek, csoportok képviselete, védelme e korszak lírájában jellemző még, ám számos példa hozható a költő és a közösség/közönség közti távolság hol gőgös (Ady), hol kevésbé provokatív formában (pl. József Attila: „*Csak az olvassa...*”) történő kifejezésére.

A szereptudat, pontosabban annak változása központi szempontja a nyolcvanas-kilencvenes évek magyar líráját vizsgáló kritikai diskurzusnak is. Ezen időszakban a változás abban áll, hogy „a költő már nem vátesz, költészete nem üzenet, nem képvisel senkit, azaz nem helyettünk és értünk, hanem (ha valakihez egyáltalán) hozzánk beszél.”³ Ez sokszor kerül ellentmondásba azzal a befogadói horizonttal, amely a költészetet egy korábbi paradigma alapján értelmezi, s így felmerülhetnek olyan „különidejűségek”, mint például a kilencvenes évek költőinek mélység/értékesség

¹ Mint ahogyan e megállapítás is efféle vendégszöveg „eltulajdonításának” eredménye dolgozatomban Láng Gusztáv *Hűmér és Osszián* című tanulmányából. (Korunk, 2001/11.)

² Milbacher Róbert: *Kísérlet A nagyidai cigányok (újra)értelmezésére*, Itk, 1996/4.

³ Menyhért Anna: *Szétszálazás és összerakás*. Alföld, 2000/12.

tengelyen való vizsgálata, amely megkérdőjelezheti vagy a kritikai hozzáállás vagy a vizsgált szöveg érvényességét. A különböző horizontok egymás mellett élése a költő-szerep értelmezését és megélését problematikusá teheti az elvárások és a rendelkezésre álló szövegek kapcsolatában.

A *Góg és Magóg fia vagyok én...* és az Orbán János Dénes-féle átirat viszonya tükrözhet ilyenfajta dilemmákat: értelmezhető a költői szereptudat válságának paradox példájaként. A *Verecke híres útján, át Kocsárdon* első két része a költői küldetés tudat hagyományának reprezentatív szövegrészleteit tulajdonítja el. Az eme szövegrészletekhez kapcsolódó tradicionális olvasat és az eredeti vershez hagyományosan társított szerep csak megidéződik, de nem épül be a versbe. Orbán János Dénes felhasználja az Ady-vers néhány erőteljes és emblematikus motívumát, de ami Ady esetében az erő, az elhivatottság, a mással össze nem hasonlíthatóság, a radikálisan új hang kinyilvánítása, az az Orbán által összerakott szövegben mintha annak megvallása lenne, hogy a költő nem tud kikeveredni a nagy költők szövegeinek hálójából, s így azok elemeit rakosgatva kénytelen megfogalmazni pozícióját, összemérni magát „derekabb őseivel”⁴. Az intertextualitás tehát egyfelől létmódja a létrejövő szövegeknek, s ezt tematizálja is Orbán János Dénes verse; másfelől pedig az intertextualitás funkció is egyben, azaz intencio-

⁴ „Szeretni csak úgy tudhatok, / miként derekabb őseim; / legfeljebb újraírom, / ahogyan áll a verscsaló / a hídon” (*Felejtük el, Darling*)

nált, hiszen a vers számít az intertextuális olvasásra⁵. Fel tudja használni – mert ismeri – az olvasó tudását, a citált szövegrészletekhez kapcsolódó hagyományos befogadási módokat, beindítja a vendégszövegek megszokott értelmezési stratégiáit, majd megszakítja ezek működését: így folytat párbeszédet az olvasóval.

De támasszuk is mindezt alá a két szöveg alapján: Ady beszélője kaput dönget, Orbáné felkavarja a port a Trabantjával – *jelentéktelenség*; Ady hozza az új dalt, Orbáné hallgatja a rádióban – *passzivitás, enerváltság*; Ady sírva, kínban is dacol és énekel, Orbánénak szemébe megy a füst, attól könnyezik – *tehetetlenség, „lúzerség”*. Sőt még a szavak versben betöltött funkciói is tükrözik az alulmaradást. Orbán folyamatosan és következetesen vulgarizálja az Adynál szimbólumként megjelenő tárgyakat és helyszíneket. Például Adynál a forró ólom egy történelmi analógia megidézője, Orbánnál már csak az üzemanyag egyik összetevője, s a Vereckén átvezető út is deheroizált, nem a honfoglalás szimbóluma – *kisszerűség*.

Az idézetek szándékolt félreértése, a szimbólumok vulgarizálása parodisztikus hatású. A vendégszövegekkel való játék azonban nem öncélú, hanem a belőlük újonnan létrehozott textus az értelmezési tradíció ellenében kap új értelmet: paradox módon teszi fel azt a kérdést a kánonalkotó nagy szöveg(ek) sorait montírozva össze, hogy létezhet-e költészet a kánonalkotó nagy szövegeken kívül/után.

A *Góg és Magóg fia vagyok én...* szövegrészletein kívül más Adytól vett szöveg-előzmény is bekerül a vers első négy versszakába: az *Akik mindig elkésnek* című verset idezi meg Orbán János Dénes („Mi mindig mindenről elkésünk, / Mi biztosan messziről jövünk. / Fáradt, szomoru a lépésünk. / Mi mindig mindenről elkésünk”). Orbán más módszerrel tulajdonítja el ezt a szöveget, mint az előbb tárgyalt esetben. A *Góg és Magóg...* részleteit szó szerint vette át, ám a hozzájuk kapcsolódó szerepet nem öltötte magára, sőt destruálta azt. Az utóbbi pretextustól pedig pontosan a szerepet kölcsönzi, s a kifejezés csak szinonima. Ez a szerep pedig ugyanaz, mint amivé a *Góg és Magóg...* energikus messianizmusát fordította. A legjelentősegteljesebb különbség a két szöveg között a grammatikai forma: Ady többes szám első személye helyett Orbán egyes szám első személyben fogalmaz: „Ki mindég és mindenről elmaradtam”. Megerősítve láthatjuk azokat a megállapításainkat, amelyeket a *Góg és Magóg...*-újraírással kapcsolatban tettünk. A költő önmaga van, a legkevésbé sem „szócső” vagy képviselő: szemléletes képe ennek a Trabantja zárt ablakai mögött érkező lírai én. Az *Akik mindig elkésnek...* című szöveggel való intertextuális viszony tehát az azonosulás révén támasztja alá azt, amit a destruált *Góg és Magóg...*-részletek felépítettek.

Orbán esetében beszéltünk már a kölcsönvett szerepről, nem esett azonban szó még arról a nem elhanyagolható körülményről, hogy sok esetben, amit ő átvesz vagy átír, az eleve egy meglévő hagyományra épül. A *Góg és Magóg...* olyan szöveg-előzményekkel rendelkezik, mint a Biblia és a magyarság nagy történetírói. Ady a honfoglalásra, a pogány magyarság történetére és mitikus genealógiájára hivatkozó szerepvállalása ugyanarra épít: új kontextusba helyezi – és eközben ugyanolyan eszköznek tekinti – Anonymus szövegét, mint Orbán az Ady verset. Felmerül a kérdés, hogy egy parafrázis parafrázisa milyen kapcsolatban áll a pretextus pretextusával⁶. Hasonló kérdést vet fel az ugyan-csak ismert bibliai történetet feldolgozó és a harmadik versszakban megidézett Dsida Jenő költemény, a *Nagycsütörtök*. A filozófia történetében a kérdés egyértelműen megválaszolható, hiszen ha Derrida cáfolja Heideggert, aki megfeddi Nietzsche-t azért, hogy rosszul idézi Platón-t a szépséggel kapcsolatban (aki természetesen Szókratészt idézi), akkor az mind az öt szerző hatástörténetét és a szépségről szóló diskurzust is egy-

⁵ vö. Kulcsár-Szabó Zoltán: *Intertextualitás: létmód és/vagy funkció*. It, 1995/4.

⁶ „Maga megbolondult, / Maga megbolondult, / Hogy mindent kétszer mond, / Kétszer mond?”

aránt befolyásolja. Az irodalmi szövegek és mítoszok egymásra következtetésénél azonban ez a felvetés nem ennyire egyértelmű, lévén a források és az elemzett szövegek közötti logikai kapcsolat nem ennyire szigorú.

A Dsida-szöveg feldolgozása során az Ady-szövegeknél említett két attitűd kombinációjával találkozhatunk. Egyfelől jelen van a szerep eltulajdonítása, másfelől a szavak, kifejezések átvétele és kifordítása. Orbán egyszerre lép a költői szerepbe (Dsida/Krisztus), vulgarizálva azt és a helyzetet, valamint átveszi a szöveg bizonyos elemeit (Kocsárd, váróterem, füst, félelem) és kifordítja őket, sőt szöviccé alakítja a címet: „nagysütörtököt mond a Trabant”.

A Dsida által profanizált bibliai történet (Gecsemáné kert/váróterem) továbbvitele, és az Ady szövegekkel való vegyítése felveti azt is, hogy milyen módon értelmezi a megidézett Dsida vers a megidézett Ady verseket, pontosabban hogy a három vendégszöveg azonos funkciójú versalkotó elemmé alakítása reflektív viszonyt teremt-e a szövegek között.

A legkézenfekvőbb válasz, hogy a három szöveg alapvető viszonya nem egymáshoz képest, hanem a keletkezett új szöveghez képest értelmezendő. Hiszen minden szöveg azonos alaptónusú költői hangulat vagy érzés aláfestését, igazolását szolgálja. Orbán két módon is alárendeli a beemelt idézeteket a szövegek felett létező saját „ready made”-jének. Egyfelől az út logikáját követve valós földrajzi helyzetükben helyezi el a megjelölt településeket, és egy hétköznapi cselekvés valós színtereiként használja fel őket (Verecke felől autózik Kocsárdon át valamerre); másfelől a szövegelméletek értelmezési hagyományát alárendeli saját logikai rendjének. Ez a logikai rend pedig az ellentét, az azonosság és a hasonlóság hármassága. Orbán János Dénes eddigi értelmezésünk szerint egy hagyománytól független öndefinícióra nem képes költőként írja le magát. Ennek alátámasztására használja fel – az előbb említett logikai rendben – Ady pogány lázadó szerepének eszközeit, a *Góg és Magóg*... elemeit. A beemelt szöveg eredeti értelmezése és a szerep között feszülő logikai ellentét szervezi a szöveget. A második szakaszt azonban logikai azonosság uralja, hiszen az *Akik mindig elkésnek* Adyja és az Orbán János Dénes költői szerepe közötti azonosság verifikálja a beemelést aktusát. A harmadik szakasz szövege, amely Dsida *Nagysütörtök* című költeményére épül, a Dsidánál megjelenő és az Orbán által megírt helyzet hasonlóságát használja fel. A hasonlóság kettős. Egyfelől a Dsida versnek a Gecsemáné kert egy pályaudvari váróban megidéző költői szerepe hasonlít az ezt a verset megidéző Orbán helyzetéhez, másfelől az autószerelőre várakozó lírai én és a pályaudvaron alvó emberek közt ébren várakozó költő helyzete is mutat hasonlóságot.

A negyedik szakaszban új szerep jön létre. Orbán érzékelteti, hogy e költői maszkoknak a felöltése még folytatható lenne („S csak röpködnek az ars poeticák. / És én is én is én is én is én is”), de megállítja a sort: „És most csak eddig. / És Wagner maszkja nélkül”. Az utolsó sorban a vers konkrét helyzetéhez (az autóvezetéshez) tér vissza ismét, azonban a vers során alkalmazott vulgarizálással ellentétesen a konkrét cselekményt szimbolikus értelemmel ruházza fel. Ez az értelem lehet az is, hogy Orbán kihátrál az önvizsgálatból és a megmérettetésből, a rükevrc jelentheti azonban azt is, hogy nem akar ezen az úton menni.

Mint látjuk, ez a vers nem csupán formai játék. A szöveg szerkesztésében az újraértékelés logikai gesztusa, és ezzel párhuzamosan a költő szereppel kapcsolatos önvizsgálat kiemelt jelentőségű. Mindezekkel Orbán János Dénes az intertextuális játékot igyekszik új tartalommal megtölteni, és a magyar költészetben a lírai hagyomány újragondolásában/átértékelésében próbál tovább lépni. Azt, hogy ez a költői szándék valós és meghatározó eleme Orbán János Dénes költészetének, példázza a másik nagy „plagizátorhoz”, Kovács András Ferenc-hez írott versének Appendixe: „Köszönjük, hogy reszeltel / orunk alá a tormát! / Tőled tanuljuk, Maszter, / a nyelvet és a formát. / De megpróbáljuk azt majd / tölteni tartalommal, / nem pedig sajtlikakkal, / színhanta-tarka lommal.”

Coda

Staley Fleming hallucinációja ◀

A beszélgető férfiak egyike orvos volt.

– Ugyan elküldtettem önért, doktor – mondta a másik –, de nem hihetem, hogy segít rajtam. Esetleg ajánlhatna egy pszichopata-specialistát. Úgy vélem, egy kissé megbuggyantam.

– Látszatra teljesen rendben van – válaszolta az orvos.

– Ön már csak tudja... Hallucinációim vannak. Éjszakánként arra riadok, hogy egy hatalmas újfundlandi kutya néz rám merőn...

– Azt mondja, felriad. Biztos ebben? A hallucinációk olykor pusztán csak álmok.

– Felébredek, ez bizonyos. Néha hosszan, mozdulatlan fekszem, a kutyát nézem olyan elszántsággal, ahogyan ő néz engem – mindig égve hagyom a lámpát. És amikor már nem bírom tovább, felülök – és nem látok semmit.

– Hm... én – milyen az állat arckifejezése?

– Vészjóslónak mondanám. Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy – a művészi ábrázolásoktól eltekintve – nyugalmi állapotban egy állat arckifejezése változatlan. Ez azonban nem egy valóságos állat. Tudja, az újfundlandi kutyák meglehetősen barátságosak. Ebbe nem tudom, mi üthetett.

– Az én diagnózisom ez esetben valóban nem érne semmit: hiszen nem a kutyát fogom kezelni.

Az orvos jót mulatott saját faviccén, de szeme sarkából, lopva páciensét fixírozta.

– Egyébként, Fleming, az ön leírása teljesen ráillik a néhai Atwell Barton kutyájára. Fleming visszahuppant székébe, s látható erőfeszítéssel megpróbált közömbös maradni.

– Emlékszem Bartonra – mondta. – Úgy rémlik... az a hír járta... nem volt valami gyanús a halálában?

Az orvos leplezetlen nyíltsággal nézett egyenesen a szemébe.

– Három évvel ezelőtt régi ellenségének, Atwell Bartonnak a tetemét a mindkettejük házához egyaránt közeli erdőben találták meg. Az áldozatot leszúrták. Nem volt letartóztatás, nem volt megoldás. Néhányunknak azonban voltak elméletei. Nekem volt egy. Hát magának?

– Nekem? Isten áldja meg, mit tudhatnék én erről az egésztől? Emlékezzen csak, az eset után majdnem azonnal Európába utaztam... jelentékeny idővel azután. A hazaérkezésem óta eltelt néhány hétben pedig igazán nem várhatta el tőlem, hogy elméleteket gyártsak. Valójában egyáltalán nem foglalkoztam az üggyel. És mi lett a kutyájával?

– Elsőként találta meg a testet. Éhen döglött a sírján.

Nem ismerjük a véletlenek mögöttes, könyörtelen törvényeit. Staley Flemingnek sejtése sem lehetett róluk, hiszen bizonyosan nem pattant volna fel egy távoli kutya

* A fordítás a következő kiadás alapján készült: Ambrose Bierce: *Staley Fleming's Hallucination*, In: *Great Horror Stories*, Chancellor Press, 2002, 405-408.

panaszos vonítását hallva, amelyet az éjszakai szél hozott be a nyitott ablakon. Az orvos állhatatos pillantásától kísérve néhányszor keresztülvágtatott a szobán, majd hirtelen megállt, szemtől szemben; közel volt az üvöltéshez.

– Mi köze mindennek az én bajomhoz, Dr. Halderman? Ön elfelejti, miért küldtettem önért.

Ültéből lassan felemelkedve az orvos nyugtatóan betege karjára tette kezét, s lágyan így szólt:

– Bocsásson meg. Nem tudom kapásból diagnosztizálni e rendellenességet – holnap, talán. Kérem, feküdjön le, az ajtaját hagyja nyitva; az éjszakát a könyveivel töltöm. Tud hívni anélkül, hogy felkelne?

– Hogyne, van egy elektromos csengőm.

– Remek. Ha bármi zavarja, csak nyomja meg a csengőt és maradjon fekvé. Jó éjt.

Kényelmesen elhelyezkedve karszékében, a medicina embere az izzó parázsba bámulva gondolataiba mélyedt, látszólag azonban csekély eredménnyel, mivel gyakorta a lépcsőházra nyíló ajtóhoz ment, visszafojtott lélegzettel hallgatózott, majd ismét elfoglalta ülőhelyét. Hamarosan azonban elaludt, s mire felébredt, éjfél is elmúlt már. Megpiszkálta a kihunyó tüzet, a széke mellett álló asztalkáról felemelt egy könyvet és elolvasta a címet: *Denneken Meditációi*. Találomra felütötte és olvasni kezdett.

„Mivel Isten úgy rendelé, hogy mindenik testnek lelke s ennek okáért lelki ereje vagyon, imígyen a lélek szintúgy magára öltheti a testi erőt, hogy mikoron a testet elhagyá és attól külön éle, erőszaktételre is alkalmatossá váljék alakmásában. És vagynak, kik úgy mondják, az ember nem maradt ebben egymagára, de az állatoknak is vagyon ösztönzésük a gonoszra, és – ”

Az olvasás hirtelen abbamaradt, ahogy a ház megremegett, mintha egy súlyos tárgy zuhant volna alá. Az olvasó ledobta a könyvet, kisietett a szobából, s felfelé igyekezett Fleming hálólhelyiségébe. Megpróbált bejutni, de utasításai ellenére az ajtó zárva volt. Vállával nekigyürkőzött mindaddig, míg a retesz engedett. A feldúlt ágy mellett a padlón hálóköntösében ott feküdt Fleming, az utolsókat lehelte.

Az orvos felemelte a haldokló fejét, hogy jobban szemügyre vehesse a sebhelyet.

– Gondolhattam volna – mondta, öngyilkosságra gyanakodva.

A halál beállta utáni vizsgálat tévedhetetlenül kimutatta egy állat tépőfogának helyét mélyen a nyaki ütőérben.

Állat azonban nem volt.

Fordította Hegedűs Orsolya